

Aneks nr 5

**do umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego
kierowanego przez społeczność nr 00013.UM15.6572.20009.2023 z dnia 05.01.2024r.**

zawarty w dniu 22 -08- 2025 w Poznaniu

pomiędzy

Województwem Wielkopolskim

**z siedzibą Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu,
al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań**

reprezentowanym przez Zarząd Województwa, w imieniu którego działa:

Krzysztof Grabowski, Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego;

zwanym dalej „Zarządem Województwa”,

a

Stowarzyszeniem „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”,

z siedzibą w Ostrzeszowie, ul. Przemysłowa 27, 63-500 Ostrzeszów,

NIP 5140275811,

numer KRS 0000257816,

reprezentowanym przez:

1) Krystynę Sikorę, Prezesa Zarządu;

2) Ryszarda Biela, Sekretarza Zarządu;

zwanym dalej „LGD”,

- razem zwanymi dalej „Stronami”, o następującej treści:

§ 1.

W umowie o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność nr 00013.UM15.6572.20009.2023 z dnia 05.01.2024 r., zawartej pomiędzy Zarządem Województwa a LGD, wprowadza się następujące zmiany:

- 1) Załącznik nr 1 do Umowy otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 1 do niniejszego Aneksu.**

§ 2.

Pozostałe warunki Umowy nie ulegają zmianie.

§ 3.

Aneks został sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach - po jednym egzemplarzu dla każdej ze Stron.

§ 4.

Aneks obowiązuje od dnia zawarcia.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA

WICEMARSZAŁEK
Krzysztof Grabowski

LGD

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
PREZES

Krzysztof Sikora

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
SEKRETAŹ ZARZĄDU

Ryszard Biel

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27
NIP 5140275811 REGON 300346841
KRS 0000257816

OLGD

ŻRE.NR 1 DO ANEKSU NR 5 DO UMOWY RAMOWEJ NR
00013. UM15.6542.2009.2023

STOWARZYSZENIE „OSTRZESZOWSKA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA”

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2023-2027

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
SEKRETARZ ZARZĄDU
Ryszard Biel

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
PREZES
Krzyszna Sikora

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27
NIP 5140275811 REGON 300346841
KRS 0000257816

Ostrzeszów, czerwiec 2023 r.

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan
Strategiczny dla
Wschodniej
Polski
na lata 2023-2027

Spis treści

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego	4
1. Nazwa LGD i forma prawna.....	4
2. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia grupy/jej członków we wdrażaniu podejścia RLKS/Leader	4
3. Ogólny opis struktury LGD zawierający w szczególności krótką charakterystykę jej członków	5
4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego.....	6
5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	6
6. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD	7
Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	7
1. Zwięzły opis obszaru	7
2. Mapa obszaru.....	9
3. Odpowiedniość obszaru dla strategii.....	10
Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR	12
1. Działania wykonane na etapie planowania i tworzenia LSR gwarantujące zachowanie partycypacyjnego charakteru LSR	13
2. Działania gwarantujące zachowanie partycypacyjnego charakteru LSR na etapie jej realizacji	19
3. Działania integracyjno-aktywizujące kierowane do społeczności lokalnej, potwierdzające inkluzywny charakter działalności OLGD.....	20
4. Planowane działania informacyjne na rzecz utrzymania i wzmacniania udziału lokalnej społeczności we wdrażaniu LSR	20
Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR	21
1. Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy z uwzględnieniem planów odnowy miejscowości (opis układu przestrzennego, opis warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, dostęp do infrastruktury).....	21
2. Stan wybranych elementów infrastruktury obszaru LSR.....	22
3. Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości	23
4. Rynek pracy.....	24
5. Działalność sektora społecznego, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	25
6. Problemy społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk	26
7. Podejścia LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn, a także sposobu, w jaki zagadnienie to zostanie w praktyce uwzględnione	26
8. Dziedzictwo kulturowe/zabytki.....	27

9. Obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki	28
10. Obszary wiejskie	28
11. Rolnictwo i rynek rolny	29
12. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne podkreślające specyfikę danego obszaru.	30
14. Zasady zrównoważenia środowiskowego, do przestrzegania których LGD będzie zobowiązana wraz ze wskazaniem, jak będą one realizowane i monitorowane, w tym ekologiczne inicjatywy, które poprawiają jakość powietrza i wody, promują zrównoważone rolnictwo lub chronią systemy środowiskowe i różnorodność biologiczną	30
Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia.....	37
1. Spójność, komplementarność i synergia wewnątrz LSR	37
2. Komplementarność i synergia z dokumentami strategicznymi innego szczebla	40
3. Komplementarność i synergia z dokumentami, z których finansowane będzie LSR	42
Rozdział VI Cele i wskaźniki	44
1. Szczegółowy opis celów i przedsięwzięć.....	45
Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru.....	59
1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD, w tym przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze zwięzłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.	59
2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.....	59
3. Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji zostanie uwzględniona innowacyjność oraz przedstawienie ich definicji i zasad oceny, a także operacji realizowanych w partnerstwie na obszarze LSR, o ile zostały przewidziane w LSR.....	61
4. Informacja o ewentualnej realizacji projektów grantowych, w tym projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi lub operacji własnych lub operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami spoza obszaru danej LSR.	62
Rozdział VIII Plan działania	63
1. Charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników	63
2. Wyszczególnienie kamieni milowych realizacji LSR	64
Rozdział IX Plan finansowy LSR.....	64
1. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD:.....	64
2. Powiązanie źródeł finansowania i planu działania z celami i przedsięwzięciami LSR.....	65
3. Plan wykorzystania budżetu LSR.....	66
4. Pozostałe potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR	66
Rozdział X Monitoring i ewaluacja	66

1. Opis procedury monitoringu:.....	67
2. Opis procedury ewaluacji:	70
Załączniki do LSR	74
Załącznik nr 1. Cele i przedsięwzięcia	74
Załącznik nr 2. Plan działania	76
Załącznik nr 3. Budżet LSR.....	91
Załącznik nr 4. Plan wykorzystania budżetu LSR.....	92
Spis tabel.....	93
Spis ilustracji/rysunków	93
Spis wykresów	93

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1. Nazwa LGD i forma prawna

Pełna nazwa to Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” zwane dalej Stowarzyszeniem OLGD. Stowarzyszenie w dniu 26.05.2006 roku zarejestrowane zostało w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000257816. Stowarzyszenie jest stowarzyszeniem rejestrowym posiadającym osobowość prawną.

2. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia grupy/jej członków we wdrażaniu podejścia RLKS/Leader

Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” powstało w dniu 30 stycznia 2006 r. z inicjatywy 17 członków założycieli, osób fizycznych działających wokół lokalnych samorządów. Od początku działalności podstawowym celem był rozwój obszarów wiejskich poprzez wykorzystywanie lokalnych zasobów, podnoszenie świadomości społecznej oraz wspieranie lokalnych inicjatyw. Zaczęto budowę partnerstwa trójsektorowego, które skupiało reprezentantów sektora publicznego, gospodarczego i społecznego z Miasta i Gminy Ostrzeszów, Grabów nad Prosną, Mikstat, Gminy Doruchów, Czajków, Kraszewice. Dzięki tym działaniom Stowarzyszenie OLGD w dniu 26 maja 2006 zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym. Pierwszym poważnym krokiem mającym duży wpływ na działalność Stowarzyszenia OLGD było pozyskanie dofinansowania i realizacja Pilotażowego Programu LEADER+ - Schemat II. Zrealizowano wtedy wniosek pt. „Realizacja Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich na terenie Wzgórz Ostrzeszowskich i Kotliny Grabowskiej przez Ostrzeszowską Lokalną Grupę Działania” na kwotę 733 000,00 zł. Projekt został zrealizowany w 4 etapach w terminie od 3 kwietnia 2007 roku do 14 kwietnia 2008 roku. Projekt polegał na przeprowadzeniu szeregu działań szkoleniowych, promocyjnych, przeprowadzeniu badań obszaru, wydaniu publikacji i wspieraniu lokalnych inicjatyw. W tym okresie powstało biuro stowarzyszenia, gdzie zatrudnienie znalazły 2 osoby. Następnie podjęto działania zmierzające do pozyskania środków w ramach Osi IV Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Stworzono Lokalną Strategię Rozwoju, która zgodnie z założeniami PROW 2007-2013 miała duże znaczenie dla rozwoju obszaru a także samego funkcjonowania Stowarzyszenia OLGD. W celu wdrożenia tego programu rozbudowano strukturę biura zatrudniając pracowników, którzy przez cały okres trwania projektu skutecznie i prawidłowo go wdrażali. Powołano Radę Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”, która wybierała wnioski do dofinansowania. Udało się wtedy pozyskać dofinansowanie w wysokości 10 603 908,00 zł. W okresie realizacji projektu złożono 419 wniosków, z czego 247 zostało dofinansowanych. Powstały chodniki, parkingi, place zabaw, doposażono świetlice wiejskie, centra kultury, utworzono miejsca pracy, zorganizowano wiele imprez, szkoleń i warsztatów. W 2009 roku do Stowarzyszenia OLGD przystąpiła Gmina Kobyla Góra, dzięki czemu terytorialnie obszar Stowarzyszenia OLGD pokrywa się z obszarem Powiatu Ostrzeszowskiego, co miało jeszcze większy wpływ na lepsze współdziałanie lokalnych liderów, integrację mieszkańców i lepszą współpracę całego terenu. Wdrożenie osi IV Leader na naszym obszarze, odniosło duży sukces, przede wszystkim ze względu na pozyskane środki dla obszaru i realizowane dzięki nim projekty, ale także dodatni aspekt integracji i powiększenie potencjału lokalnej społeczności, która przekonała się, że ich oddolna inicjatywa i pomysły mają możliwość realizacji w najbliższym otoczeniu. To właśnie spowodowało podjęcie dalszych działań, dlatego w 2015 roku podjęto starania o środki w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Odbyły się konsultacje społeczne, badania ankietowe, spotkania fokusowe, których efektem było wypracowanie Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Liderzy partnerstwa społecznego, publicznego i gospodarczego włączyli się w prace, nad określeniem celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć mających wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru Stowarzyszenia OLGD. W dniu 17 maja 2016 została podpisana umowa o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i od tego

momentu zaczęto wdrażać PROW 2014-2020 na terenie Stowarzyszenia OLGD. Udało się pozyskać kwotę 2 937 725,00 euro, dzięki której dofinansowano podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej, projekty przeznaczone dla Jednostek Samorządu Terytorialnego, projekty związane z aktywizacją mieszkańców, projekty współpracy, funkcjonowania biura, a przede wszystkim granty, które cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród lokalnej społeczności. Działalność Stowarzyszenia OLGD obejmuje także liczne inicjatywy, do których należy wieloletnia organizacja Ogólnopolskiego Festiwalu Pasztetników i Potraw z Gęsi, których odbyło się 14 edycji, organizowanego pod patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Marszałka Województwa Wielkopolskiego oraz Prezesa Agencji Rynku Rolnego. Dzięki inicjatywie Stowarzyszenia OLGD powstała w Ostrzeszowie jedyna w Polsce Aleja Gwiazd Sztuki Kulinarnej, której celem jest uhonorowanie osób o wybitnych zasługach w dziedzinie kulinarii. Zorganizowano również akcję rozdawania piskląt gęsich, czy liczne konkursy kulinarne dla mieszkańców. W 2021 podczas obchodów 15-lecia, Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” otrzymało odznaką honorową „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”, którą wręczył na ręce Pani Prezes Stowarzyszenia OLGD Marszałek Województwa Wielkopolskiego Pan Krzysztof Grabowski. To wieloletnie zaangażowanie w życie lokalnej społeczności spowodowało zbudowanie pewnego potencjału łączącego sferę społeczną, publiczną i gospodarczą, która od lat wdraża ideę podejścia RLKS/Leader. Przygotowując nową Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2023-2027, uwzględniono dotychczasowe doświadczenia oraz wypracowane partnerstwo na obszarze działania, co na pewno będzie miało swoje odzwierciedlenie w realizacji zaplanowanych celów na następne lata działalności i stanowi duży potencjał do wdrażania kolejnych środków finansowych w kolejnej perspektywie.

3. Ogólny opis struktury LGD zawierający w szczególności krótką charakterystykę jej członków

Od początku powstania Stowarzyszenia OLGD skupiono się na budowaniu partnerstwa lokalnego, które obecnie odzwierciedla się we współpracy trzech sektorów społecznego, publicznego oraz gospodarczego. Pierwszymi członkami, którzy zaczęli tworzyć strukturę stowarzyszenia były osoby fizyczne, następnie przystąpiły Jednostki Samorządu Terytorialnego, przedsiębiorstwa oraz organizacje społeczne. W związku z założeniami, które ma spełniać Lokalna Grupa Działania członkami Stowarzyszenia OLGD są przedstawiciele spełniający reprezentatywność wszystkich sektorów wpisujących się w podejście Leader. Obecnie do Stowarzyszenia OLGD należy 67 członków. Sektor publiczny reprezentowany jest przez 8 członków i są to gminy oraz powiat. Jak wcześniej wspomniano obszar OLGD pokrywa się z obszarem Powiatu Ostrzeszowskiego, dlatego sektor publiczny stanowi taką samą strukturę jak powiat. Jest to dodatni aspekt, gdyż ta współpraca między nimi zazębia się na różnych polach działania. Sektor gospodarczy liczy 13 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Podmioty te reprezentują różne branże działalności gospodarczej, co wpływa na wykorzystanie różnych doświadczeń i bezpośrednio oddziałuje na kierunek działania stowarzyszenia. Sektor społeczny stanowi 46 członków, a w ramach niego jest także 7 mieszkańców. Jest to bardzo ważny sektor ze względu na fakt, że poszczególne organizacje przede wszystkim działają w różnych miejscowościach naszego obszaru oraz skupiają aktywnych liderów. Dodatkowo dzięki uruchomieniu projektów grantowych w perspektywie 2014-2020 (a także małe projekty w perspektywie 2007-2013) grupa ta jest reprezentantem dużej ilości beneficjentów korzystających z dofinansowań przekazanych za sprawą lokalnej grupy działania. Zgodnie z zapisami statutu struktura organizacyjna to Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada, a także Komisja Rewizyjna. Zapisy Statutu Stowarzyszenia wskazują inkluzywny charakter działalności Stowarzyszenia OLGD, gdyż członkiem Stowarzyszenia może zostać każda osoba fizyczna i osoba prawna w tym Jednostka Samorządu Terytorialnego z wyłączeniem województwa po złożeniu deklaracji członkowskiej, która zostanie przyjęta w drodze uchwały przez Zarząd. Statut nie ogranicza w żaden sposób przyjęcia nowych członków. Jednocześnie organy Stowarzyszenia czyli Zarząd, Rada oraz Komisja rewizyjna są kadencyjne i zakładają wybór nowych składów powyższych organów zgodnie z zapisami w Statucie. Przewidziano działania integracyjno – aktywizujące kierowane do społeczności lokalnej, które

potwierdzają inkluzywny charakter działalności Stowarzyszenia OLGD w ramach przedsięwzięcia 2.4 *Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji*, które zostało opisane w rozdziale VI.

4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego

Organem pełniącym funkcje decyzyjne w zakresie wyboru operacji oraz ustalenia kwoty wsparcia jest Rada Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” zwana dalej Radą OLGD wybierana przez Walne Zebranie Członków. Członkowie Rady wybierani są na 4 letnią kadencję. Obecna ilość osób wchodzących w skład Rady to 15 osób. Struktura Rady OLGD jest tak utworzona, żeby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji oraz aby z każdej gminy członkowskiej był co najmniej jeden przedstawiciel lokalnych grup interesów społeczno – gospodarczych. Skład Rady OLGD jest adekwatny do stwierdzonych grup interesariuszy, gdyż znajdują się w niej przedstawiciele władzy publicznej i podmioty prowadzące działalność gospodarczą oraz organizacje pozarządowe. W skład Rady wchodzi także osoby młode do 25 roku życia oraz seniorzy. Jest to możliwość i jedna z form aktywizacji osób młodych i seniorów na naszym terenie, której dodatnią formą jest spojrzenie na oceniane wnioski z innej perspektywy. W składzie znajduje się także przedstawiciel OSP.

5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Najbardziej istotne decyzje z punktu widzenia wdrażania założeń Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność podejmuje Rada Stowarzyszenia OLGD, do której kompetencji należy decyzja o wyborze operacji do dofinansowania zgodnie z kryteriami wyboru, ale także ustalenie kwoty wsparcia. Postanowienia Rady zatwierdzone są za pomocą podjętych uchwał podejmowanych zwykłą większością głosów przy obecności na posiedzeniu co najmniej połowy składu Rady poprzez podniesienie ręki. Podczas posiedzeń Rady OLGD badany jest skład, aby w posiedzeniach bezpośrednio uczestniczyli członkowie, a nie osoby będące w ich zastępstwie. Bezwzględnie kontrolowaną i przestrzeganą kwestią świadczącą o prawidłowości wyboru operacji jest zachowanie parytetów, tak żeby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji oraz aby z każdej gminy członkowskiej był co najmniej jeden przedstawiciel lokalnych grup interesów społeczno – gospodarczych. Zgodnie z zapisami Regulaminu Rady Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” prowadzony jest Rejestr interesów, członkowie muszą wyłączyć się z oceny wnioskodawców jeśli byłiby reprezentantem wnioskodawcy, związani stosunkiem prawnym, członkami organów podmiotów, wolontariuszami, małżonkami czy w innym stopniu pokrewieństwa. W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania Rady OLGD, stosuje się działania dyscyplinujące między innymi w sytuacji nieusprawiedliwionej nieobecności w kolejnych dwóch posiedzeniach Rady, które odbywają się w różnym terminie, jest przekazanie przez Przewodniczącego Rady OLGD informacji do Zarządu o naruszeniu z wnioskiem do Walnego Zebrania Członków o odwołanie tego członka Rady i wybór nowego. Wszelkie zasady regulujące pracę Rady Stowarzyszenia OLGD znajdują się w Statucie oraz we wcześniej wspomnianym Regulaminie Rady Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”. Dotychczasowe funkcjonowanie Rady ma ogromny wpływ na doświadczenie we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju. Większość z osób, które pracują podczas posiedzeń Rady OLGD, są w jej składzie od dłuższego czasu, co skutkuje ich kompetentnością, udziałem w szkoleniach, znajomością przepisów, a szczególnie zaangażowaniem i świadomością jaką rolę mają do spełnienia i jak ma ona ogromny wpływ na kształtowanie obszaru. Dodatkowo na tym polu działania dochodzi do zacieśniania się partnerstwa trójsektorowego we współpracy nad rozwojem i integracji lokalnej społeczności.

6. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD

Podstawę działania Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” stanowią Statut, uchwały Walnego Zebrania Członków, uchwały Zarządu oraz zgodne z nimi regulaminy szczegółowo odnoszące się do zasad funkcjonowania danego organu. Wykaz podstawowych dokumentów regulujących zasady działania OLGD zawiera tabela nr 1.

Tabela 1 Podstawowe dokumenty regulujące działanie OLGD

Lp.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie
1.	Statut OLGD	- działalność Stowarzyszenia zgodnie z Ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach z późn. zmianami - cele i podstawy działania stowarzyszenia, prawa i obowiązki członków - struktura organizacyjna wraz z opisem kompetencji Walnego Zebrania Członków, Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady - składniki majątku stowarzyszenia - zmiany statutu, sposoby rozwiązania i likwidacji stowarzyszenia
2.	Regulamin Rady Stowarzyszenia OLGD	- określa organizację i tryb pracy Rady - obowiązki, uprawnienia członków Rady - zasady zwoływania i prowadzenia posiedzeń - wyłączenia z oceny wniosków
3.	Regulamin biura OLGD	- procedura naboru pracowników - prawa i obowiązki oraz uprawnienia pracodawcy i pracownika - zasady funkcjonowania biura - sposób potwierdzania obecności oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy - procedura pomiaru jakości i oceny efektywności świadczonego (udzielonego) doradztwa - zasady wynagradzania
4.	Regulamin pracy Zarządu OLGD	- zadania Zarządu - organizacja pracy Zarządu - zakresy obowiązków i odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

W przypadku wystąpienia konieczności aktualizacji powyższych dokumentów zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia OLGD zmiany w Statucie podejmowane są przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia, natomiast zmiany pozostałych regulaminów podejmowane są przez Zarząd Stowarzyszenia.

Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

1. Zwięzły opis obszaru

Charakterystyka obszaru jest podstawą do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju. Obszar wdrażania LSR przez Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”, położony w południowej części województwa wielkopolskiego, składa się z 7 gmin: Miasto i Gminę Ostrzeszów, Miasto i Gminę Grabów nad Prosną, Miasto i Gminę Mikstat, Gminę Kobyla Góra, Gminę Doruchów, Gminę Kraszewice oraz Gminę Czajków. Wszystkie gminy są członkami OLGD, a dokumentami to potwierdzającymi są uchwały gmin o przystąpieniu do OLGD. Gminy

obszaru LSR stanowią wspólną jednostkę administracyjną – powiat ostrzeszowski a ich położenie wykazuje spójność przestrzenną w kontekście geograficznym. Łączna powierzchnia gmin obszaru LSR wynosi 773 km². Realizacja operacji w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus będzie możliwa na całym obszarze objętym LSR. Obszar objęty LSR, według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku, zamieszkuje łącznie 55 062 osób. Największą gminą jest Miasto i Gmina Ostrzeszów o powierzchni 187 km², co za tym idzie w tej gminie jest również najwięcej mieszkańców – 24 078 osób. Należy tutaj dodać, że samo miasto Ostrzeszów liczy sobie 14 067 tysięcy mieszkańców. Natomiast najmniejszą gminą obszaru objętego LSR jest Gmina Czajków o powierzchni 71 km², licząca również najmniej mieszkańców – 2 491 osób. Poniższa tabela prezentuje zróżnicowanie pod względem ilości mieszkańców w poszczególnych gminach oraz zróżnicowanie gmin pod względem ich powierzchni.

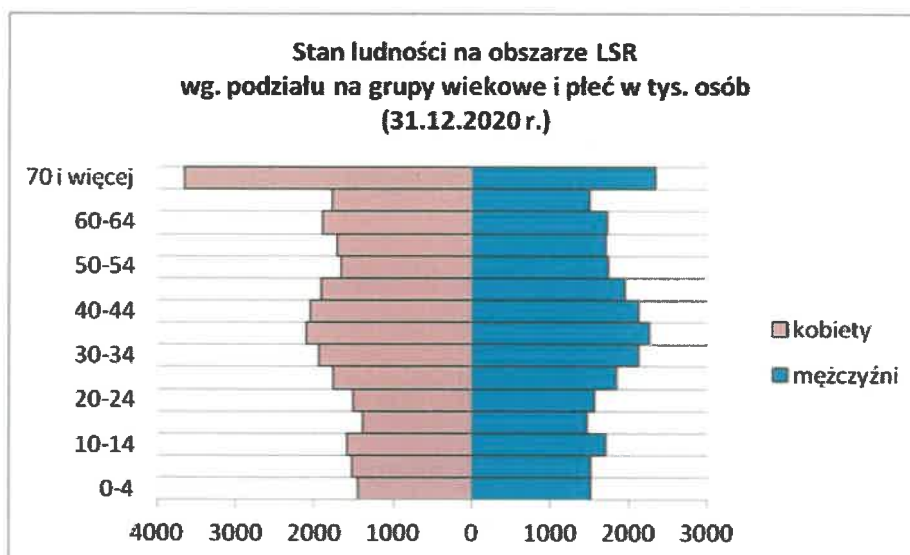
Tabela 2 Powierzchnia obszaru LSR oraz liczba mieszkańców obszaru LSR z podziałem na gminy

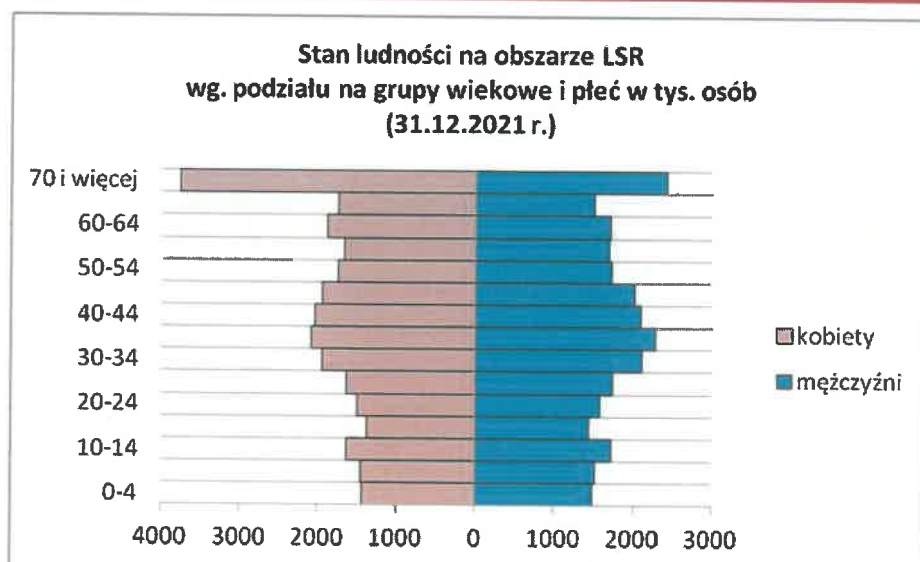
Lp.	Nazwa gminy	Powierzchnia gminy w km ²	Liczba mieszkańców gminy w tys. osób
1.	Miasto i Gmina Ostrzeszów	187	24 078
2.	Miasto i Gmina Grabów nad Prosną	124	7 735
3.	Miasto i Gmina Mikstat	87	5 902
4.	Gmina Kobyla Góra	129	6 189
5.	Gmina Doruchów	100	5 115
6.	Gmina Kraszewice	75	3 552
7.	Gmina Czajków	71	2 491
Suma		773	55 062

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych, stan na 31 grudnia 2020 r.

Struktura wieku mieszkańców obszaru LSR widocznie pokazuje, że lokalne społeczeństwo jest społeczeństwem starzejącym się. Można zauważyć, że wzrasta odsetek osób starszych w populacji w porównaniu do osób młodych, widać utrzymanie tej tendencji porównując sytuację w latach 2020 oraz 2021.

Wykres 1 Stan ludności na obszarze LSR wg podziału na grupy wiekowe i płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych.

2. Mapa obszaru

Rysunek 1 Mapa obszaru objętego LSR

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

3. Odpowiedniość obszaru dla strategii

Organizacje, instytucje oraz mieszkańcy z terenu OLGD tworzą partnerstwo lokalne, które w swych działaniach dąży do rozwoju obszaru co jest istotnym czynnikiem z punktu widzenia realizacji LSR. Gminy z obszaru Stowarzyszenia OLGD posiadają wspólną historię oraz aktywnie kultywują i twórczo rozwijają tradycje. W każdej z gmin stanowiących obszar OLGD istotnie zaznacza się działalność organizacji pozarządowych. We wszystkich gminach aktywnie działają ludowe zespoły sportowe, Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia, kluby i inne organizacje zrzeszające mieszkańców do działania. Organizacje te realizują m.in. takie przedsięwzięcia jak: pielęgnowanie i umacnianie regionalizmu, wspieranie osób chorych, niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rozwoju gmin, propagowanie zdrowego stylu życia ale również organizowanie imprez, festiwali, festynów, koncertów, biegów przełajowych, imprez sportowych itp. W ramach realizacji LSR planuje się wykorzystanie tego potencjału poprzez promocję i wspieranie organizowania imprez oraz wydarzeń osadzonych w tradycji lokalnej. W każdej gminie obszaru istnieje szeroko rozwinięta oraz zagospodarowana infrastruktura społeczna w postaci świetlic, domów kultury, sal wiejskich, sal OSP, które pełnią rolę ośrodków kultury, sportu i rekreacji. Często są to budynki kilkudziesięcioletnie, które w dużej części zostały wyremontowane i wyposażone w wyniku realizacji operacji w ramach PROW 2007 – 2013 oraz PROW 2014 - 2020. Część budynków wymaga jednak dalszych nakładów finansowych, ponieważ z upływem czasu zostały znacząco zużyte, a wyposażenie wyeksploatowane. Na przestrzeni lat pojawiły się już nowe, niedostępne wcześniej rozwiązania i możliwości, które będą realizowane w kolejnej perspektywie. Potrzeba dalszej poprawy i rozwoju tego typu infrastruktury została zauważona przez uczestników konsultacji społecznych, którzy kierowali uwagę na pozytywne efekty wynikające ze zmian wprowadzonych w ciągu ostatnich lat. Zauważalny również jest rozwój infrastruktury rekreacyjnej na terenie wszystkich gmin w postaci ścieżek pieszych, rowerowych czy historycznych, placów zabaw, siłowni zewnętrznych oraz innych miejsc aktywnego spędzania wolnego czasu. W ostatnich latach powstało wiele takich obiektów, jednak popyt pod tym względem nadal nie jest w pełni zaspokojony. Oczekiwania społeczne w tym zakresie zostały przedstawione przez mieszkańców w postaci fiszek projektowych, gdzie zgłaszano swoje pomysły na projekty – spora część dotyczyła infrastruktury rekreacyjnej czy tworzenia nowych miejsc do spotkań w szczególności dla młodzieży. Opisywane zjawisko ma wymiar bardzo pozytywny i przyczynia się do zwiększenia aktywności mieszkańców gmin obszaru. Obszar OLGD jest również bogaty w wiele tradycji i obrzędów pielęgnowanych przez mieszkańców. Są takie, które mają wymiar lokalny, specyficzny dla jednej miejscowości, często są one związane z odpustami, dożynkami, świętami religijnymi czy innymi imprezami okolicznościowymi. Takie zwyczaje, tradycje są bardzo ważne, ponieważ kształtują tożsamość lokalną, pomagają w zachowaniu wiedzy na temat minionych pokoleń. Dlatego należy położyć nacisk na podejmowanie działań, które pozwolą zachować takie dziedzictwo niematerialne. Ciągłe budowanie kapitału społecznego w tym zakresie jest ważne, szczególnie wśród młodego pokolenia. Spójność obszaru LSR odznacza się również poprzez propagowanie lokalnych produktów tradycyjnych - produkty lokalne charakterystyczne dla obszaru OLGD to produkty kulinarne, szczególnie związane z przetwórstwem mięsnym. Aspektem wyróżniającym obszar LSR na tle całego kraju jest Aleja Gwiazd Sztuki Kulinarnej. Jest to jedyna w Polsce Aleja, w ramach której dokonuje się wyróżnień zasług i osiągnięć wybitnych kucharzy oraz osób z dziedziny kulinariów, każdego roku odbywa się uroczyste wmurowanie tablicy w Aleję znajdującą się w Parku Jana Pawła II w Ostrzeszowie. Dotychczas w Alei Gwiazd Sztuki Kulinarnej swoje tablice odsłoniли min. Grzegorz Russak, Hanna Szymanderska, Witold Wróbel, Romana Chojnacka, Piotr Bikont, Andrzej Fiedoruk, Jarosław Dumanowski, Wojciech Modest Amaro, Maciej Kuroń, Grzegorz Łapanowski, Rafał Jelewski, Auguste Escoffier, Kurt Scheller, Żółty Przewodnik Gault & Millau Polska, Ewa Wachowicz, Joanna Ochniak, Remigiusz Rączka, Jean Bos, Stanisław Wężyk, Izabela Byszewska, Paweł Lorocho, Katarzyna Bosacka oraz Tomasz Jakubiak. Aleja Gwiazd Sztuki Kulinarnej w Ostrzeszowie posiada Prawo Ochronne na swój znak towarowy. Dzięki zaprezentowanym cechom i czynnikom

potwierdza się fakt, że obszar LSR jest odpowiedni dla strategii. Społeczeństwo obszaru jest jednorodne oraz spójne społecznie, charakteryzuje się wspólnymi tradycjami oraz dbałością o lokalną tożsamość. Mieszkańcy wykazują poczucie przynależności oraz sygnalizują wspólne potrzeby i oczekiwania. Skład OLGD jest w pełni reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu w OLGD jedyną zdiagnozowaną grupą interesu jest władza publiczna, w związku z czym nie występują żadne konflikty. Organ decyzyjny jakim jest Rada jest w pełni reprezentatywny dla wszystkich sektorów. Większość członków Rady kontynuuje swoje kadencje wyposażając tym samym organ decyzyjny w bogatą wiedzę związaną z wdrażaniem LSR i funkcjonowaniem OLGD.

W LSR uwzględniono zwiększenie aktywności społecznej ludzi młodych do 25 roku życia poprzez realizację operacji na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym wiele działań integrujących oraz animujących. OLGD dokonało aktywizacji ludzi młodych już na etapie przygotowania LSR poprzez przeprowadzenie punktu konsultacyjnego i zebranie ankiet na temat nowej strategii, pomysłów oraz potrzeb wśród młodzieży szkół średnich obszaru LSR. Ponadto LSR zakłada zwiększenie aktywności ludzi młodych poprzez realizację 4 Celu: Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży. W tym celu zaplanowano takie działania jak wzmocnienie szkolnictwa zawodowego, wsparcie poradni psychologiczno – pedagogicznych czy realizację kompleksowych programów rozwojowych. Planuje się również zwiększenie aktywności seniorów poprzez członkostwo w Zarządzie Stowarzyszenia OLGD oraz realizację operacji na rzecz seniorów w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego lub innych operacji realizowanych według zapotrzebowania. W Celu 2: Wzrost aktywności mieszkańców w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego, zakłada się realizację projektów grantowych w zakresie, których seniorzy będą mieli możliwość ogólnodostępnego udziału.

Stowarzyszenie OLGD w ramach realizacji LSR przewiduje wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji. Z analizy ludności zamieszkującej obszar objęty LSR oraz informacji mieszkańców zebranych podczas spotkań konsultacyjnych w gminach obszaru wynika, że grupą osób w niekorzystnej sytuacji są kobiety. Stowarzyszenie OLGD zamierza wspierać tą grupę w zakresie, w którym mieszkańcy głównie zgłaszali swoje uwagi - czyli możliwość podjęcia pracy. Planuje się aby to właśnie kobiety składające wniosek o przyznanie pomocy w ramach podejmowania działalności gospodarczej otrzymywały dodatkowe punkty, których mężczyźni nie będą otrzymywać. Zwrócono uwagę na ilość osób zarejestrowanych w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne w latach 2020, 2021 oraz 2022. Widać wyraźnie, że kobiety w każdej z gmin obszaru LSR stanowią większość wśród osób bezrobotnych, dlatego planuje się podjęcie takich działań aby wpłynąć pozytywnie na sytuację zawodową kobiet z obszaru LSR.

Tabela 3 Osoby bezrobotne, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w podziale na płeć i gminy

Lp.	Gmina	Mężczyźni			Kobiety		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	Czajków	10	6	9	23	11	13
2	Doruchów	29	21	25	50	37	32
3	Grabów nad Prosną	35	24	39	71	53	66
4	Kobyła Góra	47	31	33	76	53	54
5	Kraszewice	18	13	21	29	16	26
6	Mikstat	35	24	30	56	43	58
7	Ostrzeszów	227	153	161	360	252	283
SUMA		401	272	318	665	465	532

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych.

Podobną sytuację obrazują poniższe dane, które pokazują, że wśród osób pracujących w gminach obszaru LSR – kobiety tworzą mniejszość. Zauważalny jest lekki wzrost ilości kobiet pracujących w roku 2021 (5620 kobiet pracujących) w porównaniu do roku 2020 (5459 kobiet pracujących). Pomimo następującej poprawy sytuacji kobiet na rynku pracy nadal są zgłaszane problemy w tej kwestii, dlatego Stowarzyszenie OLGD zamierza wspierać kobiety w możliwości rozwoju zawodowego

Tabela 4 Osoby pracujące na obszarze LSR

Lp.	Nazwa	mężczyźni		kobiety	
		2020 r.	2021 r.	2020 r.	2021 r.
1	Czajków	233	273	133	138
2	Doruchów	176	169	241	240
3	Grabów nad Prosną	991	1 089	745	733
4	Kobyła Góra	387	378	490	510
5	Kraszewice	385	414	197	207
6	Mikstat	384	394	508	533
7	Ostrzeszów	3 622	3 573	3 145	3 259
SUMA		6 178	6 290	5 459	5 620

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych.

Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR

Zachowanie partycypacyjnego charakteru Lokalnej Strategii Rozwoju jest nierozdzielnie powiązane z ideą programu LEADER opartą na podejściu oddolnym, w konkretnym obszarze, w partnerstwie i współpracy, z wykorzystaniem potencjału drzemącego w lokalnej społeczności. Bez możliwie jak najszerszego udziału przedstawicieli wszystkich grup społecznych i mniej lub bardziej sformalizowanych organizacji a także osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzenie LSR straciłoby sens. LSR jako dokument powinien odzwierciedlać specyfikę obszaru, którego dotyczy, zbierać pomysły mieszkańców i proponować rozwiązania wybranych problemów poprzez wskazanie odpowiednich celów i przedsięwzięć służących ich osiągnięciu.

Ponieważ partycypacyjny charakter LSR jest jednym z najistotniejszych jej elementów i podstawowym wyznacznikiem Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, u podstaw jej tworzenia przyjęto założenie, że udział społeczności zapewniony zostanie na każdym kluczowym etapie jej tworzenia a później także w czasie jej realizacji. Grupa robocza powołana przez Zarząd Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” w celu przygotowania projektu LSR i przeprowadzenia procesu jej konsultacji (zwana dalej grupą roboczą) zaplanowała i wykonała szereg opisanych dalej działań z wykorzystaniem różnorodnych metod i środków w celu optymalnego wykorzystania potencjału obszaru objętego LSR. Proces konsultacji i tworzenia LSR został przez grupę roboczą przemyślany, zaplanowany i zrealizowany z wykorzystaniem różnorodnych metod i środków technicznych w taki sposób, aby włączyć w niego możliwie wszystkie grupy społeczne, tak formalne jak i nieformalne a także osoby indywidualne, w szczególności znajdujące się w trudnej sytuacji. Punktem wyjścia w tworzeniu LSR było zaangażowanie wszystkich interesariuszy nie tylko w proces powstawania LSR ale także w proces jej realizacji. Takie podejście angażuje i integruje lokalną społeczność wokół wspólnego celu, inicjuje lokalne partnerstwa i tworzy poczucie, że mieszkańcy mają realny wpływ na kształtowanie swojego otoczenia, warunki i możliwości prowadzenia różnorodnych działalności, oraz wspieranie grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji. Z tego względu partycypacyjny charakter LSR zapewniony został poprzez uwzględnienie udziału mieszkańców obszaru działania Stowarzyszenia OLGD na dwóch etapach tj.:

1. na etapie planowania i tworzenia LSR,
2. na etapie realizacji LSR.

1. Działania wykonane na etapie planowania i tworzenia LSR gwarantujące zachowanie partycypacyjnego charakteru LSR

1.1 Zaplanowanie i przygotowanie procesu konsultacji LSR ze społecznością lokalną z wykorzystaniem potencjału partnerstwa wewnętrznego Stowarzyszenia OLGD

Na tym etapie członkowie grupy roboczej tworzącej LSR dokonali analizy lokalnej społeczności, określili podstawowe grupy interesariuszy i wskazali lokalnych liderów z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych gmin. Dzięki doświadczeniu zdobytemu przy przygotowaniu i wdrażaniu poprzednich LSR, a także dzięki indywidualnemu doświadczeniu zawodowemu, członkowie grupy mogli wskazać na osoby, instytucje i organizacje, które w procesie dalszych prac nad LSR mają kluczowe znaczenie. Pomocna na tym etapie okazała się także znajomość zróżnicowanych na obszarze realizacji LSR uwarunkowań organizacyjnych i technicznych, które należało uwzględnić planując kolejne działania np. dostępność miejsc do przeprowadzania spotkań konsultacyjnych, ich wyposażenie w niezbędny sprzęt itp.

Planowanie, organizowanie i wykonanie działań na rzecz przygotowania projektu LSR oparte zostało na partnerstwie wewnętrznym w ramach Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” z wykorzystaniem wiedzy, możliwości i wzajemnych kontaktów poszczególnych jego członków. Ponieważ członkowie Stowarzyszenia OLGD reprezentują różnorodne środowiska, instytucje, organizacje i sektory, informacje o rozpoczęciu procesu tworzenia LSR i planowanych działaniach mogły być skutecznie przekazywane do wszystkich potencjalnych grup interesariuszy. Partnerstwo wewnątrz Stowarzyszenia OLGD zostało wykorzystane także w celu powołania grupy roboczej opracowującej LSR spośród członków Stowarzyszenia OLGD, znających się nawzajem i współpracujących wcześniej przy opracowaniu i wdrażaniu LSR we wcześniejszych okresach programowania. Warto zaznaczyć, że w/w grupa robocza powołana została spośród osób mających duże doświadczenie w tworzeniu lokalnych strategii rozwoju w poprzednich okresach wdrażania programu LEADER, w latach 2007-2013 i 2014-2020. Taki dobór osób pomaga z jednej strony stworzyć dokument odpowiadający wymogom formalnym, a z drugiej strony ułatwia dotarcie do szerokiego grona lokalnych liderów, gdyż członkowie grupy roboczej są osobami znanymi w wielu różnych środowiskach i wzbudzającymi zaufanie osób biorących udział w różnego typu formach konsultacji.

1.2 Przygotowanie różnorodnych metod i środków wspierający aktywny udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu LSR

Ten etap służył zredagowaniu informacji o planowanych spotkaniach a także przygotowaniu w tym celu adekwatnych do zamierzonych celów i skutecznych środków przekazu np. informacji w mediach społecznościowych, opracowaniu materiałów trafiających bezpośrednio do uczestników spotkań konsultacyjnych m.in. ankiet, fiszek itp. Na tym etapie uzgadniano z lokalnymi liderami najbardziej odpowiednie terminy i miejsca spotkań konsultacyjnych oraz grupy docelowe, których przedstawiciele powinni wziąć w nich udział. W tym czasie zaktualizowana została także strona internetowa i profil Stowarzyszenia OLGD o informacje na temat celu i zasad tworzenia LSR. Na tym etapie grupa robocza ds. opracowania LSR przygotowywała także spotkania z mieszkańcami, redagowała wszystkie materiały, ankiet i fiszki wykorzystywane zarówno podczas spotkań konsultacyjnych w gminach jak i na pozostałych etapach tworzenia strategii.

1.3 Skuteczne poinformowanie o rozpoczęciu, przebiegu, sposobach i celu konsultacji wszystkich potencjalnych interesariuszy.

Kolejnym etapem było skuteczne poinformowanie wszystkich osób, organizacji, stowarzyszeń i grup mieszkańców o planowanym przeprowadzeniu konsultacji, ich celu i znaczeniu dla jakości życia lokalnych społeczności. Ten etap jest bardzo istotnym i czasem bardzo trudnym do zrealizowania wyzwaniem warunkującym partycypacyjny charakter LSR ponieważ wobec licznych ankiet, pytań, spotkań, formularzy itp. które są codziennie obecne w życiu mieszkańców pojawiające się kolejne pytania związane z tworzeniem LSR zostają czasami odebrane z niechęcią

jako kolejna ankieta, sondaż lub pytania, z których nic nie wyniknie. Ważne zatem było, aby przekonać mieszkańców obszaru działania Stowarzyszenia OLGD, że ich udział w tworzeniu LSR jest celowy, ma sens, a odpowiedzi na stawiane pytania będą fundamentem wprowadzenia oczekiwanych przez nich zmian.

Na tym etapie istotny okazał się odpowiedni dobór środków przekazu, adekwatny do specyfiki odbiorców, ich struktury wiekowej, umiejętności i wykształcenia, doświadczenia i przyzwyczajęń, dzięki czemu możliwe było skuteczne poinformowanie wszystkich potencjalnych interesariuszy o możliwości ich udziału w procesie tworzenia LSR, możliwościach i zasadach zgłaszania własnych pomysłów, inicjatyw i problemów do rozwiązania. Aby krąg odbiorców informacji o planowanych konsultacjach był możliwie jak najszerzy zastosowano różnorodne, sprawdzone środki przekazu, spośród których najskuteczniejsze okazały się:

- informacje na profilu społecznościowym Stowarzyszenia OLGD,
- ustny przekaz lokalnych liderów (m.in. wójtów i burmistrzów) podczas różnorodnych spotkań (np. w czasie sesji rad gmin, spotkań ze strażakami itp.),
- komunikaty, wiadomości e-mail i rozmowy z wykorzystaniem partnerstwa i sieci powiązań wewnątrz Stowarzyszenia OLGD,
- informacje na stronach internetowych poszczególnych gmin i na stronie Stowarzyszenia OLGD,
- informacje przekazywane przez osoby zaangażowane w proces tworzenia LSR,
- informacje w formie plakatów i ogłoszeń publikowane w ogólnodostępnych i często odwiedzanych przez mieszkańców miejscach publicznych.

Celem tego etapu, który został osiągnięty, było zapewnienie możliwie szerokiego udziału wszystkich zainteresowanych podmiotów, grup mieszkańców i osób indywidualnych w proces wdrażania LSR. Ważnym elementem tego etapu było budowanie świadomości i przekonania wśród mieszkańców obszaru LSR, że ta strategia tworzona jest z ich udziałem i ma pomóc rozwiązać przynajmniej część ze zgłaszanych problemów oraz osiągnąć konkretne cele.

1.4 Przebieg przeprowadzenia konsultacji LSR ze społecznością lokalną

Kolejnym, bardzo istotnym etapem było przeprowadzenie przygotowanych i wcześniej zaplanowanych konsultacji. Konsultacje przeprowadzone zostały w następujących formach:

a. spotkania konsultacyjne w każdej gminie

Proces konsultowania Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Ostrzeszowskiej Lokalnej Grupy Działania rozpoczął się 31 maja 2022 r., tj. w dniu, w którym odbyło się spotkanie grupy roboczej tworzącej projekt LSR z mieszkańcami Gminy Czajków, najmniejszej gminy spośród siedmiu gmin powiatu ostrzeszowskiego. Spotkanie to było pierwszym z siedmiu spotkań, które następnie były kolejno organizowane w poszczególnych gminach powiatu. Spotkania te miały charakter otwarty dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców, którzy chcieli dowiedzieć się o tym, czym będzie LSR, jaką rolę będzie pełniła i jaki wpływ mają mieszkańcy na jej ostateczny kształt.

Zastosowane metody informowania o spotkaniach przyniosły zakładany przez organizatorów efekt, ponieważ w spotkaniach wzięli udział przedstawiciele różnorodnych środowisk, grup społecznych, organizacji pozarządowych, samorządów gmin itp. W spotkaniu wzięli udział druhny i druhowie z jednostek OSP, gospodynie z Kół Gospodyń Wiejskich, radni gmin, sołtysi, nauczyciele, seniorzy i osoby młode, kobiety i mężczyźni. Dzięki temu formułowane wnioski, prezentowane pomysły i projekty były bardzo różnorodne, odzwierciedlające realne potrzeby poszczególnych grup społeczeństwa.

Kluczowym elementem każdego ze spotkań było zgłaszanie potrzeb i zadań, które zdaniem mieszkańców są bardzo istotne dla dalszego rozwoju gminy i poprawy jakości życia mieszkańców. Potrzeby, pomysły, inicjatywy i sugestie zgłaszane były w formie fiszek, które dzięki swej prostej i czytelnej budowie pozwalały z jednej strony na ich łatwe wypełnienie a z drugiej strony były podstawą do względnie prostej i skutecznej analizy.

W trakcie spotkań dokonano wspólnej analizy potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru danej gminy a także dokonano analiz SWOT odpowiednio dla każdej z gmin.

Istotnym atutem tych spotkań było ich prowadzenie przez grupę roboczą powołaną spośród osób mających duże doświadczenie w przygotowywaniu poprzednich lokalnych strategii rozwoju, znających lokalnych liderów i lokalne uwarunkowania i budzących zaufanie zgromadzonych osób. Dzięki temu osoby obecne na spotkaniach zupełnie swobodnie formułowały swoje wypowiedzi, mając jednocześnie przekonanie, że ich zdanie ma rzeczywiście znaczenie dla ostatecznego kształtu LSR. Taka grupa robocza gwarantowała ponadto odpowiednie prowadzenie spotkania, przekazywanie najistotniejszych informacji o celach i znaczeniu spotkań, zachęcanie wszystkich do aktywnego udziału i odważnego zabierania głosu.

b. ankieta dla wszystkich

Kolejnym istotnym sposobem prowadzenia konsultacji Lokalnej Strategii Rozwoju z mieszkańcami obszaru LSR były badania ankietowe. Tego typu badania pozwalają na zachowanie ciągłości procesu zbierania informacji od mieszkańców w wyznaczonym czasie. W odróżnieniu od spotkań z mieszkańcami organizowanymi w określonym miejscu i czasie, badania ankietowe, przeprowadzane między innymi w formie ankiety online, pozwalają każdemu zainteresowanemu na swobodne i nieograniczone czasowo przemyślenie odpowiedzi a następnie wypełnienie ankiety w dowolnym czasie. Prowadzenie badań ankietowych w formie ankiety online okazało się stosunkowo skuteczne, ponieważ właśnie w ten sposób do grupy roboczej spłynęło najwięcej ankiet. Świadczyć to może o tym, że właśnie ten kanał komunikacji wybierają najczęściej ankietowani jako wygodny i szybki.

Zastosowanie badań ankietowych w formie formularza elektronicznego wypełnianego online i przesyłanego przez internet pozwoliło także, dzięki zastosowaniu specjalnego oprogramowania na sprawną analizę i podsumowanie wyników wypełnionych w ten sposób ankiet.

Mimo skuteczności badań przeprowadzanych za pomocą ankiet online, autorzy projektu LSR nie zapomnieli o osobach, które z różnych względów nie chciały lub nie mogły korzystać z tej formy badań. Z uwagi na mogące występować na obszarze LSR problemy techniczne z dostępem do internetu, czy też występujące zwłaszcza wśród osób starszych problemy z korzystaniem z internetu, stworzona została także możliwość wypełniania i składania ankiet w tradycyjnej formie, na formularzu będącym wydrukiem komputerowym. Tak wypełnione ankiety można było przekazywać do biura Stowarzyszenia OLGD osobiście lub za pośrednictwem członków rodzin lub znajomych.

c. spotkanie liderów

Liderzy lokalnych społeczności są bardzo ważną grupą z punktu widzenia procesu tworzenia LSR. Składa się na to kilka zasadniczych czynników. Po pierwsze, najczęściej są to osoby reprezentujące większą, zorganizowaną grupę mieszkańców np. stowarzyszenie, instytucje kultury, samorząd itp. Po drugie, w wielu wypadkach są to osoby, które liderami zostały w drodze wyboru, a zatem zostały obdarzone społecznym zaufaniem i otrzymały prawo reprezentowania szerokiego grona mieszkańców obszaru LSR. Po trzecie, to często osoby mające doświadczenie w realizacji projektów w ramach różnych programów, znające zasady ich działania i zdające sobie sprawę z roli, jaką LSR będzie odgrywała w podziale środków i kształtowania wybranych dziedzin życia. Wiele z tych osób było wcześniej zaangażowanych w tworzenie i wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju, więc znają rolę konsultacji, rozumieją mechanizmy realizacji LSR i zdają sobie sprawę zarówno z możliwości jak i ograniczeń wynikających z reguł programu.

Mając powyższe na uwadze, w dniu 17 stycznia 2023 r. zostało zorganizowane w Urzędzie Miasta i Gminy Ostrzeszów spotkanie lokalnych liderów reprezentujących przede wszystkim sektor publiczny. Wśród uczestników spotkania obecni byli wójtowie i burmistrzowie gmin tworzących obszar LSR, przedstawiciele samorządowych instytucji kultury, reprezentanci ośrodków pomocy społecznej, członkowie grupy roboczej przygotowującej projekt LSR, pracownicy urzędów gmin piszący, realizujący i rozliczający projekty z udziałem środków zewnętrznych itp.

Spotkanie miało charakter warsztatów przeprowadzonych w formie panelu dyskusyjnego. W trakcie spotkania zaprezentowane zostały wyniki badań ankietowych a lokalni liderzy wskazywali najistotniejsze kierunki i obszary, których dotyczyć powinna powstająca LSR oraz problemy, które powinna ona pomagać rozwiązać.

d. spotkanie wójtów i burmistrzów Powiatu Ostrzeszowskiego

Nie ulega wątpliwości, że wójtowie i burmistrzowie poszczególnych gmin odgrywają szczególną rolę nie tylko w procesie tworzenia LSR ale także podczas jej wdrażania, gdyż reprezentują Jednostki Samorządu Terytorialnego będące beneficjentem środków rozdzielanych zgodnie z zasadami określonymi w LSR. Jako lokalni liderzy reprezentujący poszczególne gminy, znający bardzo dobrze potrzeby mieszkańców i mający z nimi kontakt na co dzień potrafią bardzo dobrze wskazać cele i zadania służące ich osiągnięciu, wpisujące się w warunki konkursu na wybór LSR. Z tego też względu zorganizowane zostało w dniu 22 lutego, w siedzibie Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” spotkanie robocze wójtów i burmistrzów gmin powiatu ostrzeszowskiego z pracownikami biura Stowarzyszenia OLGD oraz członkami grupy roboczej tworzącej projekt LSR. Podczas tego spotkania wójtowie i burmistrzowie gmin powiatu ostrzeszowskiego zapoznali się ze stanem prac nad LSR oraz z wynikami dotychczas prowadzonych konsultacji. Na zakończenie wójtowie i burmistrzowie wyrazili swoje opinie na temat rodzaju zadań i celów, które powinny zostać ujęte w LSR.

e. punkt konsultacyjny Lokalnej Strategii Rozwoju

Możliwość zgłaszania propozycji własnych pomysłów, zadań i celów do Lokalnej Strategii Rozwoju powinna mieć charakter ciągły, otwarty i powszechny. Organizowanie spotkań i konsultacji ograniczonych w czasie i miejscu może spowodować wykluczenie z udziału w procesie tworzenia i konsultacji LSR osób lub organizacji mających ciekawe i istotne z punktu widzenia LSR pomysły, zadania i cele. Niektóre wartościowe pomysły, inicjatywy i projekty mogły powstać w wyniku przemyśleń już po zakończeniu konsultacji w poszczególnych gminach stąd zaistniała konieczność stworzenia punktu, w którym w sposób ciągły i otwarty dla wszystkich, przez cały czas tworzenia projektu LSR mogliby mieszkańcy obszaru OLGD zgłaszać swoje pomysły, wypełniać fiszki i uzyskiwać najistotniejsze informacje o tym dla kogo i w jakim celu tworzona jest Lokalna Strategia Rozwoju. Taki punkt utworzony został w siedzibie Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” w Ostrzeszowie. Począwszy od dnia 11 stycznia 2023 r. w godzinach od 8.00 do 13.00 wszyscy zainteresowani mogli zasięgnąć informacji, zgłaszać propozycje zadań, wskazać na najbardziej palące problemy itd. Działanie punktu zakończyło się w momencie, gdy projekt LSR został przyjęty uchwałą Zarządu Stowarzyszenia OLGD.

f. punkty konsultacyjne w każdej gminie

Ważnym, aczkolwiek ograniczonym do konkretnego czasu i miejsca elementem procesu konsultacji i zapewnienia partycypacji mieszkańców obszaru Stowarzyszenia OLGD były punkty konsultacyjne uruchomione w poszczególnych gminach powiatu ostrzeszowskiego. Konsultacje odbyły się w następujących terminach:

1. 16 stycznia 2023 r. w Urzędzie Gminy Czajków,
2. 20 stycznia 2023 r. w Urzędzie Miasta i Gminy Mikstat,
3. 23 stycznia 2023 r. w Urzędzie Miasta i Gminy Ostrzeszów,
4. 24 stycznia 2023 r. w Urzędzie Miasta i Gminy Grabów nad Prosną,
5. 25 stycznia 2023 r. w Urzędzie Gminy Kobyla Góra,
6. 26 stycznia 2023 r. w Urzędzie Gminy Kraszewice,
7. 1 lutego 2023 r. w Urzędzie Gminy Doruchów.

Informacja o terminach i godzinach działania punktów upubliczniona została poprzez jej zamieszczenie na stronach internetowych samorządów gminnych, w mediach społecznościowych a także w formie plakatów na tablicach ogłoszeń w poszczególnych urzędach gmin. W punktach konsultacyjnych członkowie grupy roboczej udzielali podstawowych informacji o zasadach i celu tworzenia LSR oraz zachęcali do wypełniania ankiet i fiszek projektowych.

g. spotkanie konsultacyjne podczas pierwszej edycji forum młodych PROLOG

Kolejnym elementem włączającym młodzież w proces tworzenia LSR było spotkanie podczas pierwszej edycji forum młodych PROLOG. Spotkanie zorganizowane zostało w dniu 4 kwietnia 2023 r. w Zespole Szkół nr 2 im. Przyjaźni Polsko-Norweskiej w Ostrzeszowie a jego częścią były konsultacje LSR skierowane do osób w wieku do 25 roku życia. W trakcie spotkania uczestnicy mogli wypełnić ankietę, której forma i treść zawartych w niej pytań dostosowana została do wieku ankietowanych. Dzięki prostym, jasnym i niezbyt liczny pytańm młodzi ludzie chętnie wypełniali ankiety, których łącznie uzyskano 38.

h. Wykorzystanie partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR.

Prace nad projektem LSR zostały zaplanowane i wykonane w kilku etapach. W procesie jej powstawania kluczowe były etapy wymagające zaangażowania lokalnej społeczności, ponieważ to ona decydowała o oddolnym i partycypacyjnym charakterze tego dokumentu. Dlatego też należało przewidzieć i zagwarantować możliwie szeroki udział społeczności lokalnej na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR tj. na etapie analizy potencjału obszaru LSR, oceny potrzeb na obszarze LSR, wyznaczania celów LSR i konsultowania końcowego projektu LSR. Aby zapewnić jak najpełniejszy udział społeczności lokalnej na tych etapach zastosowano na każdym z nich kilka różnorodnych, partycypacyjnych metod konsultacji. W trakcie tworzenia LSR Stowarzyszenie uwzględniało zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 w tym:

- poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- zasady równości kobiet i mężczyzn,
- zasad równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyni poważnych szkód”.

Zasady te stosowane będą również w trakcie wdrażania LSR.

Tabela 5 Wykorzystanie partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR

	Etapy tworzenia LSR				
	Planowanie i przygotowanie procesu tworzenia LSR	Kluczowe etapy tworzenia LSR			
		Analiza potencjału obszaru LSR	Ocena potrzeb na obszarze LSR	Wyznaczanie celów	Konsultowanie projektu LSR
Metody zapewniające partycypację lokalnej społeczności	Partnerstwo OLGD (wewnętrzne)	Punkt konsultacyjny LSR w biurze Stowarzyszenia OLGD			
	Aktualizowana informacja na stronie internetowej Stowarzyszenia OLGD i w mediach społecznościowych				
		Punkty konsultacyjne w każdej gminie			Partnerstwo w OLGD (wewnętrzne)
		Spotkania konsultacyjne w każdej gminie			Informacja na stronie www OLGD
		Ankieta dla wszystkich			
		Konsultacje w ramach forum młodych „PROLOG”			
			Spotkanie liderów		
		Spotkanie wójtów i burmistrzów			

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD.

1.5 Analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji (ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji)

Z przeprowadzonych w różnym czasie, w różnych miejscach i w różny sposób badań na pierwszy plan wysuwa się kilka podstawowych obszarów, które zdaniem mieszkańców obszaru objętego LSR wymagają interwencji lub poprawy, tj:

1. jakość powietrza i stan świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności wśród dzieci i młodzieży,
2. dostępność ścieżek i szlaków rowerowych oraz małej infrastruktury wspierającej aktywność fizyczną mieszkańców, uprawianie sportu i aktywny wypoczynek,
3. stan lokalnego rynku pracy, możliwość znalezienia pracy na terenie gminy oraz związane z tym możliwości rozpoczynania i rozwijania działalności gospodarczej,
4. dostępność różnorodnych usług rzemieślniczych,
5. poczucie wspólnoty i więzi między mieszkańcami, integracja mieszkańców,
6. dbałość mieszkańców o środowisko przyrodnicze, w tym w szczególności poprawa jakości powietrza,
7. zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego we wszystkich jego formach (materialnych i niematerialnych) i zwiększenie dostępu do dóbr kultury,
8. rozszerzanie oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój indywidualnych uzdolnień dzieci i młodzieży szkolnej, wykraczającej poza edukację systemową prowadzoną w placówkach oświatowych.

Powyższe obszary wskazywane były najczęściej podczas prowadzonych konsultacji, co oczywiście nie oznacza, że nie wskazywano także innych dziedzin wymagających wsparcia. Z uwagi jednak na uwarunkowania formalne wdrażania LSR oraz konieczność wskazania dziedzin priorytetowych część wniosków nie została uwzględniona. Do tego typu wniosków zaliczyć można m.in. braki w oświetleniu drogowym, brak lekarzy specjalistów, nowych dróg, sieci gazowej itp.

Na pytania dotyczące grup społecznych na obszarze wdrażania LSR najbardziej wymagających wsparcia osoby biorące udział w konsultacjach odpowiadały najczęściej, że są to przede wszystkim:

- kobiety
- osoby bezrobotne,
- osoby niepełnosprawne,
- samotni rodzice,
- seniorzy,
- ludzie młodzi, przed rozpoczęciem aktywności zawodowej.

1.6 Wykorzystanie danych z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR do jej opracowania.

Ten etap opierał się przede wszystkim na pracy grupy roboczej. Członkowie grupy spotykali się wielokrotnie, aby na podstawie materiałów z konsultacji społecznych wspólnie ustalać kolejne działania. Na tym etapie zespół roboczy ds. opracowania LSR dokonywał analizy zebranych w trakcie konsultacji materiałów, pomysłów, projektów i wniosków. W efekcie tej analizy zdiagnozowane zostały następujące, najistotniejsze zdaniem mieszkańców obszaru wdrażania LSR problemy:

1. ograniczone możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, braki w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej, niewielka liczba podmiotów oferujących różnorodne formy aktywnego spędzania wolnego czasu,
2. brak odpowiedniej wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin wśród młodzieży i seniorów,
3. ograniczony dostęp do różnorodnych usług rzemieślniczych i zmniejszająca się liczba osób podejmujących działalność gospodarczą w zakresie rzemiosła,
4. pogarszający się stan niektórych obiektów zabytkowych na obszarze OLGD,

5. brak kompleksowej i różnorodnej informacji na temat dziedzictwa lokalnego i kulturowego, oraz ograniczony miejscowo dostęp do dóbr kultury i wiedzy na ich temat,
6. utrzymujący się okresowo zły stan powietrza atmosferycznego na obszarze OLGD,
7. ograniczony dostęp dzieci i młodzieży do pozaszkolnych form odkrywania i rozwijania umiejętności, zainteresowań i talentów.

Następnie wyznaczone zostały cele, których osiągnięcie będzie możliwe dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności oraz wsparciu finansowemu przeznaczonemu na realizację LSR. W przygotowanym przez grupę projekcie LSR uwzględnione zostały potrzeby osób i grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji i wymagających szczególnego wsparcia, co wynikało z przeprowadzonych wcześniej konsultacji i badań.

Na podstawie zdiagnozowanych problemów i przedstawionych w trakcie procesu konsultacji pomysłów i projektów członkowie grupy roboczej wskazali następujące cztery cele, które angażując różnorodnych interesariuszy zagwarantują zachowanie partycypacyjnego charakteru LSR także w trakcie jej realizacji:

Cel 1 Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji,

Cel 2 Wzrost aktywności mieszkańców, w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego,

Cel 3 Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD,

Cel 4 Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży.

Po zdiagnozowaniu problemów i wyznaczeniu celów w oparciu o wyniki przeprowadzonych konsultacji i informacje uzyskane przez grupę roboczą z różnych innych wiarygodnych źródeł, określone zostały przedsięwzięcia, których realizacja nie tylko pozwoli na osiągnięcie założonych celów, ale odbywać się będzie przy możliwie jak najszerszym udziale różnorodnych grup interesariuszy, z uwzględnieniem tworzenia i wzmacniania partnerstwa zarówno wewnątrz Stowarzyszenia OLGD jak i partnerstwa poza tym stowarzyszeniem (partnerstwa zewnętrznego).

1.7 Przygotowania i konsultacje projektu LSR z udziałem lokalnej społeczności i z wykorzystaniem partnerstwa wewnętrznego Stowarzyszenia OLGD.

W oparciu o wnioski, propozycje i projekty wynikające z konsultacji, przy uwzględnieniu potrzeb i potencjału lokalnej społeczności, specyfiki obszaru oraz możliwości jakie stwarza wielofunduszowość LSR przygotowany został projekt LSR przeznaczony do upublicznienia.

Projekt LSR, podobnie jak większość dokumentów planistycznych, przed jego oficjalnym przyjęciem uchwałą Zarządu Stowarzyszenia OLGD poddany został konsultacjom społecznym poprzez jego publiczne udostępnienie na stronie internetowej stowarzyszenia. W tym przypadku ponownie wykorzystany został potencjał partnerstwa wewnętrznego Stowarzyszenia OLGD. Poprzez sieć wzajemnych powiązań pomiędzy członkami stowarzyszenia, w szczególności poprzez kontakty telefoniczne, pocztę elektroniczną szybko i skutecznie rozpowszechniona została informacja o udostępnieniu projektu LSR wszystkim zainteresowanym. Dzięki temu każdy w wyznaczonym terminie mógł wnieść swoje uwagi do projektu LSR lub w inny sposób odnieść się do jej treści.

2. Działania gwarantujące zachowanie partycypacyjnego charakteru LSR na etapie jej realizacji

Uchwalenie i przyjęcie do realizacji LSR nie oznacza końca jej partycypacyjnego charakteru. Wręcz przeciwnie. Właściwie zaplanowane w LSR cele, przedsięwzięcia i wskaźniki zachęcają do aktywnego udziału lokalnej społeczności w procesie jej realizacji.

Służą temu zaplanowane w LSR działania:

2.1 Zachęcanie do współpracy partnerskiej na obszarze realizacji LSR

Partnerstwo na obszarze wdrażania LSR jest jednym z elementów wzmacniających więzi pomiędzy różnymi grupami interesariuszy a wspólne działania skutkują często efektem synergii i lepszymi efektami niż działania wykonywane przez pojedynczych beneficjentów. Dlatego też w LSR zaplanowano środki, które w formie grantów

lub konkursów przeznaczone będą na rozwój współpracy partnerskiej. Taka współpraca nawiązywana będzie np. podczas giełdy pomysłów i współpracy, której organizatorem i animatorem będzie Stowarzyszenie OLGD. Podczas takiej giełdy potencjalni partnerzy dowiadywać się będą o możliwościach i zasadach wsparcia projektów realizowanych w partnerstwie (np. wspólnego organizowania wydarzeń kulturalnych) i o korzyściach płynących z takiego działania.

2.2 Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji

Z przeprowadzonych konsultacji wynika, że grupami znajdującymi się w niekorzystnej sytuacji są przede wszystkim kobiety. W LSR zaplanowane zostały przedsięwzięcia na rzecz poprawy ich sytuacji w formie aktywizacji oraz premiowanych kryteriów wyboru operacji. W formie grantów zaplanowana została natomiast pomoc na rzecz dwóch kolejnych grup o szczególnych potrzebach wsparcia tj. dla ludzi młodych i seniorów.

2.3 Partycypacja partnerów spoza obszaru LSR

W LSR przewidziano w celach i wskaźnikach przedsięwzięcie polegające na wspólnym realizowaniu projektu z partnerami spoza obszaru Stowarzyszenia OLGD. W ramach przedsięwzięcia pn. „Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru” realizowane będą różnorodne operacje wspierające budowanie partnerstw z podmiotami, instytucjami spoza obszaru Stowarzyszenia OLGD.

3. Działania integracyjno-aktywizujące kierowane do społeczności lokalnej, potwierdzające inkluzywny charakter działalności OLGD

Inkluzywny charakter Stowarzyszenia OLGD potwierdzać będą operacje realizowane przede wszystkim w ramach przedsięwzięcia pn. „Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji” służącego osiągnięciu Celu 2 LSR „Wzrost aktywności mieszkańców, w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego”.

4. Planowane działania informacyjne na rzecz utrzymania i wzmacniania udziału lokalnej społeczności we wdrażaniu LSR

W celu utrzymania wypracowanego na etapie konsultacji zaangażowania lokalnej społeczności w tworzenie LSR oraz angażowania coraz to nowych interesariuszy niezbędne będzie podejmowanie kolejnych działań już w czasie jej wdrażania. W czasie procesu wdrażania LSR planowane jest m.in:

- bieżące informowanie o postępach w realizacji LSR (poprzez np. publikacje na stronie internetowej Stowarzyszenia OLGD i w mediach społecznościowych oraz w lokalnej prasie),
- zachęcanie mieszkańców obszaru LSR do aktywnego uczestniczenia we wdrażaniu LSR poprzez udział w kolejnych naborach wniosków itp.
- organizowanie spotkań w celu przekazywania aktualnych informacji na temat wdrażania LSR, planowanych działaniach a także w celu zbierania wniosków i uwag od uczestników.
- wzmacniania istniejących i zachęcanie do tworzenia nowych partnerstw w ramach Stowarzyszenia OLGD.

Aby w procesie wdrażania uczestniczyły także grupy osób wskazanych jako najbardziej wykluczone z życia społecznego planuje się następujące działania:

- w przypadku osób młodych, do 25 roku życia wykorzystanie mniej formalnych, ale popularnych wśród młodzieży kanałów komunikacji m.in. portalu społecznościowego Facebook dotarcie z informacją do liderów stowarzyszeń i formalnych zgrupowań młodzieży (np. organizacji harcerskich, klubów sportowych itp.),
- w przypadku seniorów oraz osób bezrobotnych dotarcie z informacją o możliwości ich zaangażowania w proces realizacji LSR za pośrednictwem ogłoszeń na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin, poprzez Uniwersytet Trzeciego Wieku i informacji publikowanych w urzędach gmin a także za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy,

- w przypadku osób niepełnosprawnych, dotarcie do nich z informacją dopasowaną odpowiednio do charakteru niepełnosprawności i wynikających z nich ograniczeń. Takie informacje będą przekazywane w bardzo różnorodnej formie, dostosowanej do potrzeb konkretnych osób. Będą one pisemne, ustne, w formie nagrań, infografik, prezentacji multimedialnych, przekazywane nie tylko przez osoby bezpośrednio zaangażowane w proces wdrażania LSR ale także przez inne osoby niepełnosprawne i przez opiekunów tych osób.
- w przypadku samotnych rodziców informacje przekazywane będą za pośrednictwem placówek oświatowych (szkół i żłobków) oraz instytucji zapewniających opiekę nad młodszymi dziećmi (żłobków i klubów malucha).

Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR

Kluczowym elementem niezbędnym do określenia celów oraz kierunków rozwoju, które będą realizowane poprzez wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju jest analiza potrzeb rozwojowych oraz potencjału obszaru Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”. Oczywiście należy uwzględnić fakt poruszania się w określonych ramach wynikających z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej. Dlatego poniżej przedstawiono analizę potrzeb rozwojowych oraz potencjału dla najważniejszych i wybranych obszarów, na które wpływ może mieć realizacja LSR. Podstawą przeprowadzonej analizy były ogólnodostępne dane statystyczne charakteryzujące różne aspekty obszaru oraz informacje zebrane podczas różnych form konsultacji społecznych, przeprowadzonych z udziałem społeczności lokalnej. Kluczowym źródłem danych statystycznych był Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Szczegóły dotyczące zastosowanych form konsultacji społecznych oraz ich przebiegu zostały przedstawione w rozdziale III. Partycypacyjny charakter LSR. Obszar OLGD jest tożsamy z obszarem powiatu ostrzeszowskiego, ułatwiło to pozyskanie wielu danych statystycznych przygotowywanych dla poziomu NTS 4. Ponadto gminy tworzące obszar wdrażania LSR utworzyły partnerstwo Południe Wielkopolski Działa Wspólnie, które powstało w ramach realizacji projektu „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. W ramach tego projektu powstał Raport Diagnostyczny dla Partnerstwa, który także zawiera bardzo ciekawy obraz obszaru wdrażania LSR.

1. Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy z uwzględnieniem planów odnowy miejscowości (opis układu przestrzennego, opis warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, dostęp do infrastruktury)

Gminy tworzące obszar wdrażania LSR są zlokalizowane w południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego. Obszar OLGD graniczy z województwem dolnośląskim na zachodzie i województwem łódzkim na wschodzie. Układ przestrzenny obszaru jest charakterystyczny dla południowej Wielkopolski. Centralnym ośrodkiem życia społeczno – gospodarczego jest miasto Ostrzeszów, siedziba powiatu ostrzeszowskiego, które dostarcza szeroką gamę usług dla ludności. Czas dojazdu do Ostrzeszowa z pozostałych gmin należących do obszaru LSR jest zróżnicowany. Najbardziej peryferyjnym położeniem charakteryzuje się Gmina Czajków, którą podobnie jak inne 83 gminy w kraju, zakwalifikowano do grupy genetycznej gmin izolowanych (źródło: *Śleszyński, J. Bański, M. Degórski, T. Komornicki, Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych na 2018 rok. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, grudzień 2019*). Charakterystyczną cechą tego typu obszarów problemowych jest ich położenie na granicach regionów, w oddaleniu od regionalnych centrów rozwoju i poza wpływem dyfuzji czynników rozwoju z ośrodka wojewódzkiego. Sytuację tych gmin charakteryzuje na ogół wysoki wskaźnik peryferyjności czasowej (stosunkowo długi czas dojazdu do miast). **Czajków jako jedyna gmina należąca do OLGD znajduje się na Liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027.** Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy gminy Czajków oraz Kraszewice zwracali uwagę na wynikające z tego powodu problemy: różne zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży są organizowane bardzo często właśnie w Ostrzeszowie, rodzice którzy chcą, żeby ich dzieci korzystały z takich zajęć muszą poświęcać dużo czasu i środków na dowożenie dzieci. Oczywiście wdrażanie LSR nie ma wpływu na skrócenie czasu dojazdu

do Ostrzeszowa, jednak **zwrócono uwagę na konieczność lokalnego organizowania różnych form zajęć dla dzieci**. Dzięki temu staną się one bardziej dostępne dla ogółu mieszkańców obszaru OLGD. Ważną cechą charakterystyczną obszaru partnerstwa jest duża powierzchnia lasów, która wynosi 26 853,22 hektarów, co stanowi ponad 34 % powierzchni obszaru. Na jednego mieszkańca obszaru LSR przypada 48,9 arów powierzchni lasów, średnia dla Wielkopolski jest zdecydowanie niższa i wynosi 22 ary powierzchni lasów na jednego mieszkańca. Lesistość jest zróżnicowana na terenie obszaru LSR – największa w gminach Kobyła Góra i Czajków (lasy stanowią ponad 40% powierzchni tych gmin), najmniejsza na terenie gminy Grabów nad Prosną (22,4% powierzchni gminy). Mieszkańcy podczas konsultacji wskazywali dużą lesistość jako atut obszaru, wpływający pozytywnie na jakość życia. **Tak duża powierzchnia lasów stanowi dobry potencjał do rozwoju różnych form rekreacji i daje duże możliwości spędzania wolnego czasu wśród przyrody**. Część obszaru LSR jest objęta prawną formą ochrony przyrody. W 1995 roku utworzono na terenie gminy Ostrzeszów i Kobyła Góra oraz części gmin Mikstat, Grabów nad Prosną i Doruchów **Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”**, który ma powierzchnię 69 400 ha. Celem takiej formy ochrony jest zabezpieczenie przed zniszczeniem bądź degradacją walorów przyrodniczych, z uwzględnieniem ich znaczenia jako terenów przydatnych do zaspokajania ważnych potrzeb społecznych w zakresie regeneracji przyrody oraz sił człowieka. Podkreśla to rekreacyjny charakter części obszaru wdrażania LSR. W 1996 roku utworzono **Obszar Chronionego krajobrazu „Dolina Prosną”**, który obejmuje część gmin: Grabów nad Prosną, Kraszewice, Doruchów. Warto jednak zauważyć, że obszary chronionego krajobrazu są formą ochrony przyrody, o niewielkich rygorach ochronności. Obszary chronionego krajobrazu są przeznaczone głównie na rekreację, a działalność gospodarcza podlega tylko niewielkim ograniczeniom. Zatem istniejące formy prawnej ochrony przyrody nie mają negatywnego wpływu na rozwój gospodarczy.

2. Stan wybranych elementów infrastruktury obszaru LSR.

Z perspektywy realizacji LSR należy w tym miejscu zwrócić uwagę tylko na określone rodzaje infrastruktury społecznej oraz sportowo – rekreacyjnej, na które może mieć wpływ wdrażanie LSR. W poszczególnych miejscowościach na całym obszarze LSR znajdują się budynki sal i świetlic wiejskich, w których najczęściej znajdują się także garaże jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz inne pomieszczenia zajmowane przez strażaków. Obiekty te pełnią bardzo ważne funkcje społeczne związane z integrowaniem społeczności lokalnej – są miejscem spotkań, organizacji różnych imprez festynów i innych ważnych lokalnie wydarzeń. W ostatnich latach stan tych obiektów uległ zdecydowanej poprawie dzięki determinacji władz lokalnych oraz możliwości wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich lub środków wojewódzkich dostępnych w ramach kolejnych edycji programu Wielkopolska Odnova Wsi. Poprawie uległa estetyka oraz funkcjonalność infrastruktury. Budynki te są zarządzane przez Jednostki Samorządu Terytorialnego lub jednostki OSP. Jednak pojawiły się nowe wyzwania dotyczące ochrony powietrza i klimatu oraz kosztów utrzymania tych obiektów. Rosnące koszty utrzymania związane z cenami prądu oraz pozostałych nośników energii: węgla oraz gazu mocno obciążają budżety JST lub OSP. Podczas warsztatów konsultacyjnych przedstawiciele urzędów gmin, jednostek OSP oraz lokalni liderzy: wójtowie i burmistrzowie wskazywali na potrzebę przeprowadzenia kompleksowych działań termomodernizacyjnych, związanych z wymianą źródła ciepła – wykorzystanie pompy ciepła, lub montażem instalacji fotowoltaicznych. Takie inwestycje zdecydowanie pozytywnie wpłyną na poprawę stanu powietrza oraz obniżą koszty utrzymania. Takie podejście jest bardzo racjonalne i wpisuje się w realizację celów klimatycznych Unii Europejskiej, związanych z pakietem „Gotowi na 55”. Tworzy także pozytywny klimat społeczny na rzecz zmian w tej dziedzinie (zgodnie z zasadą, że przykład powinien iść od góry) oraz kreuje pozytywny wizerunek Jednostki Samorządu Terytorialnego. Samorządy lokalne na obszarze LSR posiadają już duże doświadczenie związane z działaniami podobnego typu z wykorzystaniem środków zewnętrznych (WRPO, Polski

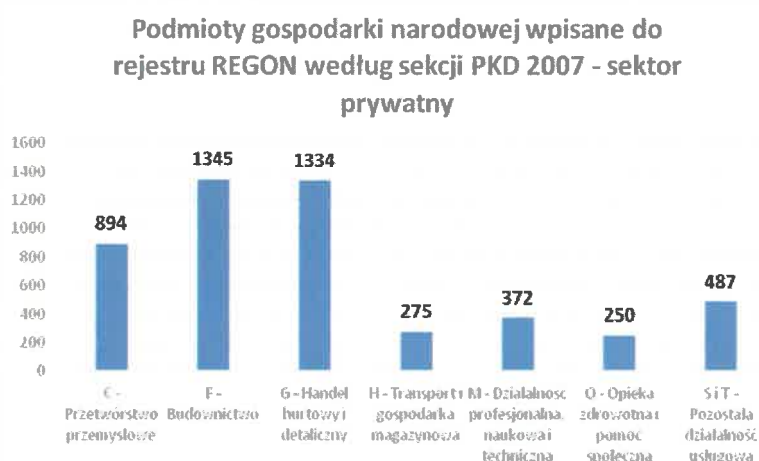
ład). Kolejnym rodzajem infrastruktury, na który wdrażanie LSR będzie miało pozytywny wpływ jest tak zwana mała infrastruktura, w szczególności ogólnodostępna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna. W ostatnich latach, w dużej mierze dzięki realizacji poprzedniej LSR, powstawały takie obiekty jak: place zabaw, siłownie zewnętrzne, szlaki piesze i rowerowe, punkty turystyczne, miejsca odpoczynku, elementy małej architektury. Jednak nadal istnieje bardzo duże zapotrzebowanie na obiekty tego typu, szczególnie biorąc pod uwagę potencjał przyrodniczy obszaru.

Mieszkańcy podczas konsultacji zgłaszali jednak potrzebę tworzenia innowacyjnych rozwiązań, zdecydowanie wykraczających poza dotychczas stosowane. W tym kontekście przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu utworzenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego obiektu małej architektury lub nowego sposobu wykorzystania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych w celach sportowych lub rekreacyjnych.

3. Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości

Obszar wdrażania LSR ma charakter rolniczo – przemysłowy, mieszkańcy charakteryzują się dużą przedsiębiorczością, którą potwierdzają następujące wskaźniki ekonomiczne: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności w roku 2021 dla obszaru LSR wynosiła 97. Wartość tego wskaźnika dla całego kraju wynosi 91. (Źródło: GUS BDL). Mieszkańcy obszaru LSR zatem zdecydowanie częściej podejmują działalność gospodarczą, niż statystyczny mieszkaniec Polski. Zgodnie z danymi za rok 2020 na terenie powiatu ostrzeszowskiego znajdowało się ogółem 6 725 podmiotów gospodarki narodowej wpisanej do rejestru REGON, z tego 6 060 podmiotów zatrudniających od 0 do 9 osób, 175 podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób, 37 podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób oraz 3 podmioty zatrudniające powyżej 250 pracowników (Źródło: GUS BDL). Zatem lokalna gospodarka jest oparta przede wszystkim na mikroprzedsiębiorstwach, które działają w bardzo różnych branżach, możemy mówić o dużej dywersyfikacji gospodarki w skali całego obszaru. Nie można zatem wskazać tylko jednej kluczowej branży mającej znaczenie dla rozwoju – taką sytuację należy ocenić, jako bardzo pozytywną. Zgodnie z wykresem przedstawionym poniżej najwięcej podmiotów zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym oraz budownictwem.

Wykres 2 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg. sekcji PKD 2007 - sektor prywatny

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

Podczas konsultacji społecznych LSR mieszkańcy zwracali jednak uwagę na poważny deficyt na obszarze OLGD, dotyczący działalności firm usługowych. Potwierdzają to dane przedstawione na wykresie, dotyczące liczby firm działających w sekcji PKD S i T – Pozostała działalność usługowa. Coraz częściej pojawia się problem związany

z firmami działającymi w obszarze rzemioł, takich jak na przykład cukiernik, piekarz, kucharz, fryzjer, stolarz, tapicer, krawiec, ślusarz, murarz, elektryk, dekarz, cieśla, lakiernik, blacharz, malarz, monter sieci i instalacji sanitarnych, kowal, introligator. Trudno znaleźć zakład szewski, czas oczekiwania w zakładach krawieckich, jest bardzo długi. Dlatego w związku z realizacją LSR należy wspierać zakładanie nowych firm działających w sektorze rzemioł różnych oraz zapewnić wsparcie dla już istniejących. Pozwoli to wypełnić niszę na rynku, która zaczęła się pojawiać w ostatnich latach oraz podnieść jakość życia mieszkańców, poprzez zaspokojenie ich potrzeb. Warto dodać, że na obszarze LSR działa Cech Rzemioł Różnych Małych i Średnich Przedsiębiorstw Ostrzeszów, który wspiera rozwój takich firm – działalność Cechu to duży potencjał, który także można wykorzystać. Istotnym pozytywnym czynnikiem, może być także wsparcie szkolnictwa zawodowego, które przecież kształci rzemieślników. Różnorodne działania w tym kierunku będą komplementarne oraz pozwolą zapewnić efekt synergii. Ostatnie miesiące przyniosły kolejny problem, z którym muszą mierzyć się przedsiębiorcy na obszarze LSR – rosnące ceny prądu oraz pozostałych nośników energii. Powoduje to znaczący wzrost kosztów prowadzonej działalności gospodarczej. Dlatego należy podjąć działania wspierające firmy w zakresie działań związanych z ograniczeniem zużycia energii elektrycznej, ciepłej oraz surowców niezbędnych do wykonywania działalności. Potencjalne działania to między innymi montaż odnawialnych źródeł energii lub wprowadzenie nowych, zasobooszczędnościowych technologii. Takie wsparcie zapewni dwa pozytywne efekty: poprawi sytuację ekonomiczną lokalnych firm oraz przyczyni się w znaczący sposób do poprawy stanu środowiska, w szczególności jakości powietrza. Lokalne firmy wykazują duże zainteresowanie oraz aktywność w pozyskiwaniu zewnętrznego dofinansowania, potwierdza to liczba wniosków składanych w naborach organizowanych przez OLGD na podejmowanie działalności gospodarczej oraz rozwój firm w poprzednich latach.

4. Rynek pracy

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS na obszarze LSR liczba bezrobotnych zarejestrowanych według gmin (dane półroczne) na koniec 2020 roku wynosiła 1066 osób. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w roku 2020 przedstawia się następująco: ogółem – 3,2%, w grupie mężczyzn – 2,3%, w grupie kobiet – 4,4%. Wskaźnik ten wskazuje także na niekorzystną sytuację kobiet na rynku pracy. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że ze względu na dobrą i stabilną sytuację gospodarczą obszaru LSR bezrobocie nie jest istotnym problemem społecznym. Stopa bezrobocia rejestrowanego na obszarze LSR wynosiła 3,9% na koniec 2022 roku i jest od wielu lat zdecydowanie niższa, niż w Polsce (5,2% na koniec 2022 roku) oraz nieznacznie wyższa niż w Wielkopolsce (2,9% na koniec 2022 roku) – ilustruje to wykres poniżej.

Wykres 3 Porównanie stopu bezrobocia dla Polski, Wielkopolski i obszaru LSR

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

Analiza osób pozostających poza rynkiem pracy w roku 2022 wskazuje, że największą grupę wiekową stanowią osoby w wieku powyżej 45 lat – 34% zarejestrowanych ogółem. Struktura wiekowa bezrobocia jest mocno zbliżona do tej ogólnopolskiej i wojewódzkiej, nie wykazuje niepokojących odchyłeń. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak duży udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych. Szczegóły tego problemu zostaną przedstawione w dalszej części niniejszego rozdziału, opisującej sytuację grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Wykres 4 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych według grup wieku na obszarze LSR

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

5. Działalność sektora społecznego, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Analizując działania sektora społecznego warto przeanalizować wskaźnik statystyczny przedstawiający liczbę działających fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych na 10 tysięcy mieszkańców. Wartość tego wskaźnika dla obszaru LSR wynosi 44, tymczasem dla Wielkopolski 42, a dla całego kraju 41 (Źródło: GUS BDL). Zatem na obszarze LSR działa więcej organizacji pozarządowych niż średnio w innych rejonach. Bardzo pozytywnie świadczy to o aktywności społecznej mieszkańców oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na obszarze LSR. Należy tutaj dostrzec dalszy potencjał do kreowania pozytywnych zmian w tej dziedzinie. Na terenie każdej gminy należącej do OLGD działają różne organizacje pozarządowe, takie jak stowarzyszenia, fundacje, ludowe zespoły sportowe, Koła Gospodyń Wiejskich. Zakres działania tych organizacji jest bardzo szeroki i dotyczy różnych dziedzin życia: pielęgnowania i umacniania dziedzictwa kulturowego, wspierania przedsiębiorczości, wspierania osób chorych i niepełnosprawnych, wspierania rozwoju gmin, propagowania zdrowego stylu życia, rywalizacji sportowej, prawidłowych postaw obywatelskich, organizowania imprez, festiwali, festynów, przeglądów, koncertów, biegów przełajowych, imprez sportowych itp. Pozytywny klimat oraz wsparcie finansowe w ostatnich latach znacząco wpłynęły na aktywność Kół Gospodyń Wiejskich, w działalność których zaangażowało się także wiele młodszych kobiet. Szczególnym potencjałem charakteryzują się Ochotnicze Straże Pożarne. Na terenie każdej gminy funkcjonują odrębne jednostki OSP, zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym jako stowarzyszenia. Jednostki te realizują przede wszystkim zadania z zakresu pożarnictwa i ratownictwa, jednak mają duże znaczenie społeczne i kulturowe dla lokalnej społeczności. Aktywnie uczestniczą w lokalnym życiu społecznym, organizując różnego rodzaju imprezy, festyny, zawody sportowe i strażackie. OSP mają także duże znaczenie dla kultury oraz zachowania lokalnego dziedzictwa historycznego, aktywują mieszkańców zachęcając ich do pracy na rzecz lokalnej społeczności. Na obszarach wiejskich jest to najczęściej pierwsza organizacja społeczna, z którą może mieć kontakt młody mieszkaniec. Organizacje społeczne bardzo chętnie korzystały z możliwości pozyskania dofinansowania w ramach projektów grantowych realizowanych w minionych latach przez OLGD. Projekty społeczne były dobrze przygotowane, zrealizowane i rozliczone. Działalność organizacji pozarządowych

była jednym z głównych tematów omawianych z mieszkańcami podczas konsultacji społecznych. Realizacja ciekawych pomysłów przez te podmioty wymaga pozyskania zewnętrznego dofinansowania, dlatego konieczne jest zapewnienie takich możliwości w ramach wdrażania LSR. Przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, OSP, Kół Gospodyń Wiejskich zwracali także uwagę na jeszcze nie wykorzystany potencjał, jakim jest możliwość współpracy przy realizacji projektów. Do tej pory najczęściej każdy podmiot samodzielnie realizował projekty. Jednak potencjalna współpraca i partnerstwo mogą dać lepsze rezultaty poprzez efekt synergii. Poszczególne organizacje społeczne mają bardzo różne doświadczenia, wiedzę, zasoby ludzkie i finansowe. Dlatego realizacja projektów partnerskich może zapewnić wymianę doświadczeń, poszerzenie horyzontów, wzmocnienie potencjału tych mniej doświadczonych organizacji. Z całą pewnością przyczyni się to, do jeszcze większego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

6. Problemy społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk

Obszar OLGD zapewnia odpowiedni dostęp do infrastruktury społecznej, zdrowotnej oraz kulturalnej. Infrastruktura ta jest dostępna na terenie wszystkich gmin, które realizują swoje ustawowe działania. We wszystkich gminach należących do OLGD funkcjonują Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej zapewniające różnorodne formy wsparcia dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Dodatkowe formy pomocy zapewnia Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie oraz inne jednostki organizacyjne powiatu ostrzeszowskiego. Gminy na terenie LSR zapewniają mieszkańcom dobry dostęp do podstawowych usług zdrowotnych. W ramach publicznej służby zdrowia w Ostrzeszowie działają: Ostrzeszowskie Centrum Zdrowia, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej świadczące usługi specjalistyczne oraz pediatryczne. Usługi dla pacjentów świadczy także kilkadziesiąt prywatnych gabinetów lekarskich w różnych specjalnościach. Na obszarze LSR w roku 2021, zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych, liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 2 120 osób, zamieszkujących w 979 gospodarstwach domowych. Wartość wskaźnika: beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności dla analizowanego obszaru w roku 2021 wynosiła 386 i była nieco wyższa niż wartość średnia dla Wielkopolski, która wynosiła 350. Brak szczególnie istotnych problemów społecznych widocznych w danych statystycznych oraz zgłaszanych podczas konsultacji społecznych nie wskazuje na konieczność podejmowania działań związanych z walką z ubóstwem oraz przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu.

7. Podejścia LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn, a także sposobu, w jaki zagadnienie to zostanie w praktyce uwzględnione

Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” we wszystkich podejmowanych działaniach od początku swojej działalności zwraca szczególną uwagę na przestrzeganie zasad równości szans oraz niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn. Zasady te są przestrzegane na etapie konsultacji społecznych, które prowadzone są w różnych formach oraz w różnych miejscowościach, dzięki temu mogą wziąć w nich udział różne osoby, niezależnie od ich sytuacji społecznej, materialnej i osobistej. We wszystkich procedurach naborów organizowanych przez OLGD konsekwentnie stosowana jest polityka równości szans i przestrzegane są unijne i międzynarodowe przepisy antydyskryminacyjne. Kryteria wyboru projektów są także tak ustalane, żeby zapewnić przestrzeganie zasady równości szans i niedyskryminacji żadnej grupy.

Praktyczna realizacja zasady równości szans podczas opracowania LSR polega między innymi na:

- analizie sytuacji z uwzględnieniem perspektywy płci na obszarze LSR, tj. analiza danych z podziałem na płeć, analiza położenia kobiet i mężczyzn w różnych dziedzinach, tak aby zaplanować działania odpowiadające potrzebom każdej z grup,
- zaplanowaniu działań wyrównujących szanse tej płci, która jest w gorszym położeniu, ma ograniczony dostęp do dóbr, usług, informacji, edukacji, rynku pracy, stanowisk decyzyjnych i innych. LSR określa kobiety jako grupę w niekorzystnej sytuacji, w związku z tym podejmowane działania będą zorientowane w większym stopniu właśnie na kobiety.

8. Dziedzictwo kulturowe/zabytki

Dziedzictwo kulturowe jest ważnym elementem tożsamości lokalnej. Składają się na nie obiekty materialne oraz wartości niematerialne. Do kluczowych, mających największe znaczenie materialnych obiektów kultury i dziedzictwa historycznego charakterystycznych dla obszaru można zaliczyć :

- basztę z pierwszej połowy XIV wieku w Ostrzeszowie, stanowiącą pozostałość zamku wybudowanego za panowania Kazimierza Wielkiego,
- pobernardyński klasztor i kościół Sióstr Nazaretanek w Ostrzeszowie wybudowany pierwotnie w połowie XVII wieku, przebudowany na przełomie XVII i XVIII wieku,
- zespół budynków pofranciszkańskich z wczesno-barokowym kościołem NMP w Grabowie nad Prosną,
- murowany kościół p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Kotłowie z XII wieku,
- kościół św. Rocha – Sanktuarium Diecezjalne w Mikstacie,
- kościół Klasztorny p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Grabowie nad Prosną, wybudowany w XVII wieku, odbudowany w XIX wieku,
- dworek rodziny Oxnerów w Kuźnicy Grabowskiej (na terenie gminy Kraszewice), w którym mieszkał Marian Falski – zięć Oxnerów, autor najpopularniejszego polskiego elementarza pt. „Nauka czytania i pisania” z legendarnymi już postaciami Ali i Asa. W dworku znajduje się obecnie Muzeum Elementarza im. prof. Mariana Falskiego, gdzie zwiedzający mogą m.in. zobaczyć wnętrze wiejskiej szkoły z lat międzywojennych.

Na obszarze funkcjonuje wiele tradycji i obrzędów, kultywowanych przez mieszkańców, stanowiących dziedzictwo niematerialne. Są takie, które mają wymiar lokalny, specyficzny dla jednej miejscowości, często są one związane z weselami, dożynkami, świętami religijnymi czy innymi imprezami okolicznościowymi. Takie zwyczaje, tradycje są bardzo ważne, ponieważ kształtują tożsamość lokalną, pomagają w zachowaniu wiedzy na temat minionych pokoleń. Jednak jedną z najbardziej znanych, także na skalę ogólnopolską jest tradycyjny, uroczysty odpust Św. Rocha w Mikstacie odbywający się corocznie 16 sierpnia, podczas którego święci się zwierzęta domowe (w Polsce jest to jedno z zaledwie czterech miejsc gdzie w sposób tak szczególny święci się zwierzęta). Tradycja ta ma już ponad 300 lat. Uczestnicy konsultacji społecznych zauważyli, że wartości związane z dziedzictwem kulturowym dla wielu mieszkańców przestają mieć znaczenie. Ludzie często żyją dniem dzisiejszym, sprawami bieżącymi. Dlatego należy położyć nacisk na podejmowanie działań, które pozwolą zachować i rozpowszechnić takie dziedzictwo, szczególnie niematerialne, podkreślić jego znaczenie i wartość, utrwalić materialnie, to co jedynie często funkcjonuje w świadomości mieszkańców. Może to być realizowane na przykład poprzez organizowanie wydarzeń, spotkań, imprez propagujących kulturę i dziedzictwo oraz opracowywanie i wydawanie różnego rodzaju publikacji. Podczas takich działań bardzo ważne jest angażowanie różnych grup wiekowych. Dla najmłodszych ważne jest poznanie lokalnej kultury, tradycji, historii, ciekawych miejsc przyrodniczych. Taką wiedzę posiadają seniorzy, mogą ją przekazywać kolejnym pokoleniom. Podejście takie zapewnia nie tylko efekty edukacyjne ale także pozwala tworzyć więzi międzypokoleniowe. Rozwój społeczny będzie oparty na wszystkich grupach wiekowych.

9. Obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki

Obszar Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” jest atrakcyjny i zróżnicowany pod względem krajobrazowo – przyrodniczym. Mają na to wpływ następujące elementy przyrodnicze:

- Wzgórza Ostrzeszowskie – jest to pasmo wzniesień przebiegających łukiem od północy, od pradoliny Baryczy poprzez gminy Mikstat, Ostrzeszów, Kobyla Góra, w kierunku południowo-zachodnim. Co ciekawe i wyróżniające dla obszaru OLGD, znajdują się tutaj dwa najwyższe wzniesienia Wielkopolski – Bałczyna (278 m n.p.m.) – na terenie gminy Ostrzeszów oraz wzniesienie Kobyla Góra (284 m n.p.m.) - na terenie gminy o tej samej nazwie. Wzgórza Ostrzeszowskie powodują, że zachodnia część obszaru OLGD bardzo wyróżnia się na tle równinnej i płaskiej Wielkopolski. Wzniesienia, pagórki ożywiają krajobraz oraz posiadają spory potencjał do różnych form spędzania wolnego czasu, rekreacji i aktywności sportowej.
- Rzeką Prosną - która w granicach obszaru OLGD przepływa na odcinku ok. 15 km przez gminę Grabów nad Prosną i Doruchów. Bogata flora i fauna na obszarach zalewowych może dostarczyć ciekawych wrażeń. To interesujący obszar rekreacyjny z walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi i turystycznymi. Na rzece organizuje się spływy kajakowe, które cieszą się dużym powodzeniem w regionie.
- Zalew Blewązka, który znajduje się na terenie gminy Kobyla Góra. Powierzchnia zalewu to 18 hektarów. Ten sztuczny zbiornik wodny jest wykorzystywany rekreacyjnie, posiada plażę oraz kąpielisko, daje także możliwość uprawiania sportów wodnych, w tym żeglarsstwa, które posiada wieloletnią bogatą tradycję. Jest to ważny element krajobrazowy, przyciągający latem zarówno lokalną społeczność jak i osoby spoza obszaru OLGD. Zalew odwiedzają mieszkańcy województwa dolnośląskiego, w tym także mieszkańcy Wrocławia. Cechą charakterystyczną Gminy Kobyla Góra jest specyficzny mikroklimat przyciągający turystów i osoby uprawiające sport. Wykorzystanie potencjału rozwojowego, który posiada zalew wymaga zachowania odpowiedniej czystości wody oraz stworzenia niezbędnej infrastruktury towarzyszącej.

W ramach spotkań konsultacyjnych w poszczególnych gminach mieszkańcy podkreślili przyrodniczy potencjał obszaru w kontekście rozwoju sportu i rekreacji, wskazując na możliwości zwiększenia oferowanych w tym zakresie usług i możliwości związanych ze spędzaniem wolnego czasu. Analizując potencjał rozwojowy turystyki na obszarze OLGD należy wziąć pod uwagę na przykład wskaźnik liczby turystów korzystających z noclegów na tysiąc mieszkańców stałych obszaru (jest to pewna modyfikacja wskaźnika Schneidera, będącego miernikiem intensywności ruchu turystycznego, który wyraża liczbę turystów korzystających z noclegów przypadających na 100 stałych mieszkańców obszaru). W roku 2021 dla obszaru LSR wyniósł on 112, podczas gdy dla województwa Wielkopolskiego wyniósł ponad 365 (źródło: BDL). Można zatem mówić o zwiększeniu korzystania z atrakcji przyrodniczych przez mieszkańców obszaru oraz turystach odwiedzających obszar na jeden dzień, na przykład w celu zobaczenia wzgórz Bałczyny, Kobyłej Góry lub uczestnictwa w spływie kajakowym na Prośnie. Trudno mówić w przypadku obszaru LSR o dużym potencjale turystycznym, który przyciągnie turystów na kilka dni i zachęci do skorzystania z noclegów. Dlatego z uwagi na potencjał turystyczny obszaru, w ramach LSR nie planuje się podejmować działań związanych ze wsparciem gospodarstw agroturystycznych.

10. Obszary wiejskie, ze szczególnym uwzględnieniem rolników, domowników oraz mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów po PGR;

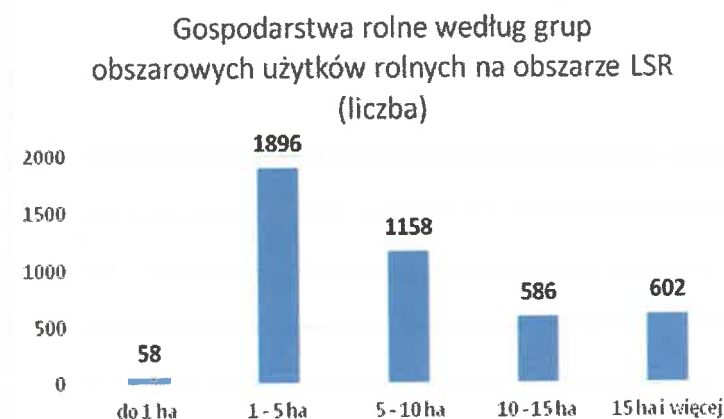
Na obszarze LSR znajdują się trzy miasta: Ostrzeszów, Mikstat i Grabów nad Prosną. Każde z tych miast jest mniejsze niż 20 000 tysięcy mieszkańców i na ich terenie można wdrażać LSR, zgodnie z założeniami PS WSR 2023 – 2027. Według danych na koniec 2021 roku w miastach zamieszkiwało 17 584 osób (8 370 mężczyzn oraz 9 214 kobiet), na obszarach wiejskich LSR zamieszkiwało 37 316 osób (18 735 mężczyzn oraz 18 581 kobiet). Zatem zdecydowana większość mieszkańców obszaru LSR zamieszkuje na obszarach wiejskich – 67,97%. Ciekawy jest fakt, że na obszarach wiejskich proporcję pomiędzy kobietami i mężczyznami są zachowane, podczas gdy

w miastach przeważają kobiety. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie na 631 bezrobotnych zarejestrowanych na koniec kwietnia 2023 roku, 463 osoby zamieszkiwały na wsi, co stanowi aż 73% wszystkich bezrobotnych. Jest to niepokojący wskaźnik, który wyraźnie wskazuje, że należy wspierać osoby bezrobotne z obszarów wiejskich, między innymi przez ofertę związaną z podejmowaniem działalności gospodarczej. Zmiany społeczno – gospodarcze doprowadziły do tego, że mieszkańcy wsi w większości nie utrzymują się z rolnictwa i nie prowadzą gospodarstw rolnych. Pracują zawodowo lub prowadzą działalność gospodarczą. W związku z tym wieś zmienia swój charakter, nie jest już typowo rolnicza, w wielu wsiach jest tylko kilka gospodarstw rolnych. Na obszarze OLGD znajdowały się Państwowe Gospodarstwa Rolne. Jednak obecnie nie występują żadne problemy społeczne, będące pochodną likwidacji tych podmiotów.

11. Rolnictwo i rynek rolny

Do analizy potencjału i potrzeb rolnictwa i rynku rolnego zaangażowano dane Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2020 (źródło: GUS BDL) – najbardziej aktualne dostępne dane. Na obszarze LSR znajduje się 4 300 gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na obszarze OLGD w roku 2020 wynosiła 10,96 ha (biorąc pod uwagę grunty ogółem), Ten sam wskaźnik dla Wielkopolski wynosi 14,39 ha. Zatem gospodarstwa rolne na obszarze LSR są statystycznie mniejsze niż na obszarze Wielkopolski. Wielkość gospodarstw jest bardzo zróżnicowana. Najwięcej jest małych gospodarstw rolnych, których powierzchnia znajduje się w przedziale od 1 do 5 hektarów, stanowią one 44 % wszystkich gospodarstw rolnych. Duże gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 hektarów stanowią zaledwie 14% wszystkich gospodarstw rolnych.

Wykres 5 Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

W gospodarstwach rolnych na obszarze LSR w 2020 roku pracowało 8 702 osób, w tym członkowie rodziny i pracujący najemni stali. Ciekawych danych dostarcza analiza gospodarstw rolnych według źródeł dochodów. Liczba gospodarstw, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej na obszarze LSR jest tylko 1374. Liczba gospodarstw, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności pozarolniczej, pracy najemnej lub renty i emerytury było aż 2395. Zatem tylko dla części gospodarstw rolnych dochody z rolnictwa stanowią główne źródło przychodu.

Główne kierunki produkcji gospodarstw rolnych na obszarze LSR to specjalizacja w uprawach polowych gospodarstw, tak sklasyfikowanych było 2 547 w roku 2020. Kolejne grupy gospodarstw rolnych według liczebności to:

- mieszane, łączące różne uprawy i hodowlę zwierząt – 599 gospodarstw,
- specjalizujące się w chowie zwierząt żywnych paszami objętościowymi – 500 gospodarstw,

- mieszane, zajmujące się hodowlą różnych zwierząt – 315 gospodarstw.

Ponadto słaba jakość gleb ogranicza możliwości produkcyjne i rozwojowe. Cały teren wiejski OLGD zalicza się do ONW, czyli Obszarów o Niekorzystnych Warunkach, w kontekście prowadzenia działalności rolniczej.

Z uwagi na potencjalny zakres wsparcia możliwy do realizacji w ramach RLKS oraz potrzeby i potencjał rolnictwa na obszarze LSR nie przewiduje się dedykowanych działań dla rolników oraz osób związanych z rolnictwem.

12. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne podkreślające specyfikę danego obszaru.

Specyficzne dla obszaru OLGD są przede wszystkim mięsne produkty kulinarne. Na Listę Produktów Tradycyjnych i Regionalnych prowadzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wpisane zostały następujące pozycje: "Wędzonka ostrzeszowska" wpisana w kategorii Mięso świeże oraz produkty mięsne na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 19 maja 2006 roku; "Udziec wieprzowy ostrzeszowski" - wpisany w kategorii Mięso świeże oraz produkty mięsne w dniu 14 czerwca 2006 roku; "Kiełbasa wiejska ostrzeszowska" - wpisana w kategorii Mięso, świeże oraz produkty mięsne w dniu 20 czerwca 2006 roku "Chleb z Komorowa" - wpisany w kategorii Wyroby piekarnicze i cukiernicze w dniu 20 grudnia 2007 roku; „Gęś owsiana ostrzeszowska” – wpisana w kategorii Gotowe dania i potrawy w dniu 21 kwietnia 2009 roku. Lokalne firmy, które zajmują się produkcją wyrobów tradycyjnych i regionalnych były członkami Sieci Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolski (przed jej likwidacją w dniu 31 grudnia 2022 roku). Na obszarze OLGD kultywowane są także tradycje w zakresie produktów lokalnych, które nie zostały dotychczas usystematyzowane, zarejestrowane lub wpisane na odpowiednie listy. Takie produkty są związane z poszczególnymi gminami lub nawet miejscowościami. Ważnym działaniem podejmowanym w ramach kultywowania dziedzictwa kulinarnego, stanowiącego niematerialne dziedzictwo kulturowe był organizowany przez wiele lat Ogólnopolski Festiwal Pasztetników i Potraw z Gęsi, podczas tego wydarzenia przeprowadzane były konkursy na najlepszy pasztet i potrawę z gęsi w kilku kategoriach. Z festiwalem jest związane także powstanie jedynej w Polsce Alei Gwiazd Sztuki Kulinarnej, znajdującej się w Ostrzeszowie, w której swoje tablice odsłoniły postacie ważne dla sztuki kulinarnej w naszym kraju. Podczas Festiwalu na swoich stoiskach wystawiały się Koła Gospodyń Wiejskich, przygotowujące różnorodne potrawy, którymi mogły się pochwalić wśród gości odwiedzających festiwal. Promocją i sprzedażą produktów lokalnych zajmują się głównie ich producenci, którzy mają ugruntowaną pozycję na rynku i dużą rozpoznawalność. Podczas różnych form konsultacji społecznych temat produktów lokalnych był praktycznie nie poruszany. W związku z tym realizacja LSR nie zakłada szczególnych form wsparcia dla produktów lokalnych, oprócz troski o dziedzictwo kulinarne, jako element niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

13. Obszar edukacji formalnej oraz pozaformalnej.

Szczegółowe informacje dotyczące obszaru edukacji zostały przedstawione w kolejnej części niniejszego rozdziału, poświęconej sytuacji osób młodych (do 25 roku życia). Warto jednak dodatkowo wspomnieć, oprócz szkół dla dzieci i młodzieży funkcjonuje także Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku Ostrzeszów, które to zajmuje się aktywizacją społeczną oraz stymulowaniem rozwoju osobowego oraz sprawności intelektualnej i fizycznej osób starszych. Uniwersytet Trzeciego Wieku jest bardzo aktywny w organizacji wykładów, prelekcji, wydarzeń sportowych, kulturalnych itp.

14. Zasady zrównoważenia środowiskowego, do przestrzegania których LGD będzie zobowiązana wraz ze wskazaniem, jak będą one realizowane i monitorowane, w tym ekologiczne inicjatywy, które poprawiają jakość powietrza i wody, promują zrównoważone rolnictwo lub chronią systemy środowiskowe i różnorodność biologiczną;

Kluczową zasadą, którą zobowiązuje się przestrzegać OLGD podczas planowania, przygotowania i realizacji LSR jest zasada zrównoważonego rozwoju, czyli solidarności międzypokoleniowej, polegająca na znajdowaniu takich

rozwiązań gwarantujących dalszy wzrost, które pozwalają na aktywne włączenie w procesy rozwojowe wszystkich grup społecznych, dając im jednocześnie możliwość czerpania korzyści ze wzrostu gospodarczego. Idea zrównoważonego rozwoju opiera się na trzech czynnikach rozwoju: poszanowaniu środowiska, postępie społecznym oraz wzroście gospodarczym. Dlatego przedstawiona w niniejszym rozdziale analiza potrzeb oraz potencjału dotyczy różnych dziedzin, w tym aspektów środowiskowych, społecznych oraz gospodarczych. Ponadto realizacja LSR wspiera założenia przyjętego w grudniu 2019 roku Europejskiego Zielonego Ładu oraz zaakceptowanego rok później przez wszystkie państwa UE zwiększonego celu redukcji emisji o 55% do 2030 roku, ponieważ zakłada wsparcie dla termomodernizacji budynków, montażu odnawialnych źródeł energii oraz wdrażania oszczędnych technologii w przedsiębiorstwach. Analiza potrzeb i potencjału w aspekcie zrównoważonego rozwoju wskazuje, że należy podejmować nie tylko działania na rzecz infrastruktury ale także realizować projekty miękkie – edukacyjne, animacyjne, integrujące różne grupy społeczne i wiekowe.

Jednym z ważnych czynników, które należy wziąć pod uwagę analizując kwestię ochrony środowiska jest troska o stan powietrza. Zanieczyszczenie powietrza na obszarze Stowarzyszenia OLGD jest monitorowane m.in. przez prywatne czujniki jakości powietrza, odczyt danych jest możliwy poprzez różnego rodzaju aplikacje, np. „Kanarek”. Warto jednak oprzeć się na obserwacjach smogu w okresach jesiennych oraz zimowych w miejscach gęstej zabudowy jednorodzinnej. Mieszkańcy skarżą się w tych okresach na bardzo złą jakość powietrza oraz duże zapylenie. Źródłem takich zanieczyszczeń jest niska emisja z kotłów opalanych paliwami stałymi. Dlatego należy podjąć konkretne działania związane z dofinansowaniem szeroko rozumianej termomodernizacji, która ma pozytywny wpływ na jakość powietrza, poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię oraz wymianę źródeł ciepła na nisko lub zeroemisyjne.

15. Określenie grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR, w tym grup w niekorzystnej sytuacji, seniorów, ludzi młodych (do 25 roku życia), w szczególności w przypadku gdy LGD przewiduje dedykowane wsparcie dla tych grup, oraz problemów odnoszących się do tych grup wraz z ich uzasadnieniem.

Określenie grupy w niekorzystnej sytuacji

Analizując potencjalne grupy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji brano pod uwagę te, które zostały wymienione w dokumencie nadrzędnym Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 – 2027: osoby z niepełnosprawnościami, kobiety, migrantów, rolników niskotowarowych lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR. **Dokonana analiza wykazała, że to kobiety na obszarze LSR są grupą znajdującą się w niekorzystnej sytuacji.** Biorąc pod uwagę możliwości wynikające z realizacji LSR, istnieje realna możliwość poprawy sytuacji kobiet.

Niekorzystna sytuacja kobiet wynika między innymi z dostępu do rynku pracy, kobiety stanowią większą część osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Na koniec 2022 roku na 850 zarejestrowanych bezrobotnych, aż 532 stanowiły kobiety, co stanowi 62,59% ogółu bezrobotnych. Analizując strukturę bezrobocia otrzymujemy dodatkowe informacje wspierające tezę o niekorzystnej sytuacji kobiet:

- Wśród osób długotrwale bezrobotnych kobiety stanowią ponad 71% (dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie, grudzień 2022: 290 długotrwale bezrobotnych, w tym 206 kobiet).
- Wśród bezrobotnych w wieku do 25 lat stanowią prawie 64% (dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie, grudzień 2022: 164 bezrobotnych do 25 roku życia, w tym 104 kobiety).

Niekorzystna sytuacja kobiet związana z rynkiem pracy utrzymuje się od wielu lat. Wykres poniżej przedstawia procentowy udział kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem. Kobiety stanowią zdecydowaną większość od kilku lat.

Wykres 6 Procentowy udział kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem na koniec roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

Na wykresie widać pewien trend spadkowy, który utrzymywał się od roku 2018 do roku 2020. Liczba kobiet bezrobotnych wśród ogółu bezrobotnych spadała z roku na rok. Jednak w roku 2021 sytuacja kobiet się pogorszyła. Ma to niewątpliwie związek z kryzysem gospodarczym oraz wysoką inflacją. Zatem w celu przeciwdziałania pogarszaniu się sytuacji kobiet należy podjąć działania, które poprawią sytuację kobiet na rynku pracy, między innymi poprzez podnoszenie kompetencji, kwalifikacji oraz wsparcie przy podejmowaniu działalności gospodarczej. Warto także przeanalizować aktywność zawodową kobiet i mężczyzn, która także wskazuje, że kobiety znajdują się w niekorzystnej sytuacji. W grupie mężczyzn w wieku produkcyjnym w roku 2020 wskaźnik aktywności zawodowej wynosił 85%, w grupie kobiet procent kobiet aktywnych zawodowo wynosił tylko 71,2% (źródło: dane dla Wielkopolski, GUS BDL). Widoczna dysproporcja wynika między innymi z obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu. Widoczna dysproporcja wynika między innymi z obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu. Na przykład wśród 850 osób bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2022 roku, 154 osoby stanowiły kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie, grudzień 2022). Ponadto specyfika lokalnej gospodarki powoduje, że na rynku oferowanych jest więcej miejsc pracy dla mężczyzn niż dla kobiet. Kolejnym czynnikiem wskazującym na niekorzystną sytuację kobiet jest analiza danych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. Zgodnie z danymi z rejestru REGON, na terenie powiatu ostrzeszowskiego do rejestru było wpisane 5397 osób fizycznych. Jednak zdecydowaną większość z nich stanowili mężczyźni. Kobiet prowadzących działalność gospodarczą jest zdecydowanie mniej, niż mężczyzn. Podczas konsultacji społecznych prowadzonych wśród mieszkańców, uczestnicy badania ankietowego oraz spotkań warsztatowych także wskazywali kobiety jako grupę, która znajduje się w niekorzystnej sytuacji. Jest to bardzo istotny czynnik, wskazujący, że wyrażane odczucia społeczne są zbieżne z danymi statystycznymi dotyczącymi różnych dziedzin życia. Dlatego należy podjąć różne formy wsparcia, które będą polegały na aktywizacji kobiet, zachęcały do powrotu na rynek pracy po urodzeniu dziecka oraz do angażowania się w życie lokalnej społeczności poprzez działalność w organizacjach pozarządowych. Analiza poprzednich doświadczeń związanych z wdrażaniem LSR wyraźnie wskazuje, że kobiety chętnie odpowiadają na ofertę skierowaną właśnie dla nich. Wśród wniosków składanych w naborach na Podejmowanie działalności gospodarczej złożono łącznie 95 wniosków, z tego 58 złożyły kobiety (ponad 61%). W ramach przeprowadzonych naborów zawarto łącznie 65 umów o dofinansowanie, z czego 44 umowy zawarły kobiety, co stanowi 64% umów. Wyraźnie pokazuje to zapotrzebowanie na różne formy wsparcia dla kobiet. Analiza potrzeb pozostałych potencjalnych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji zdefiniowanych w PS WPR 2023 – 2027 wskazała, że nie znajdują się one w sytuacji szczególnie trudnej,

wymagającej podjęcia interwencji w ramach realizacji LSR. Potwierdziły to konsultacje społeczne, podczas których nie wskazywano na problemy tych grup społecznych.

Sytuacja seniorów, czyli osób, które ukończyły 60 rok życia

Wszystkie dane demograficzne oraz prognozy statystyczne wskazują na gwałtowny wzrost liczby seniorów w populacji w Polsce w najbliższych latach. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w rozdziale II niniejszego dokumentu także społeczeństwo zamieszkujące obszar LSR starzeje się w szybkim tempie. Wyraźnie wskazują na taką tendencję dane historyczne. Wykres poniżej przedstawia liczbę ludności w wieku powyżej 60 roku życia na przestrzeni ostatnich 4 lat. Łatwo zauważyć wyraźny trend wzrostowy. Na koniec roku 2021 seniorzy stanowili 23,75 % liczby ogółu ludności obszaru.

Wykres 7 Liczba osób w wieku 60 + na obszarze LSR

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

Czy taka tendencja będzie się utrzymywała w przyszłości? Warto zwrócić uwagę na dane przedstawione w *Prognozie ludności gmin na lata 2017-2030*, która została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia *Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050* oraz *Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050*. Podsumowanie danych dla poszczególnych gmin wchodzących w skład OLGD wskazuje na wyraźne utrzymanie trendu wzrostowego. Na podstawie tych prognoz przewiduje się, że w roku 2030 liczba osób powyżej 60 roku życia ma być większa o 1991 osób, niż w roku 2021. Ludność w tym wieku będzie stanowiła ponad 27% ogółu ludności zamieszkującej obszar powiatu ostrzeszowskiego. Te wszystkie zmiany nastąpią w perspektywie najbliższych 8 lat. Ponadto, jak wskazuje opracowanie GUS „*Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*” wśród populacji w starszym wieku większość stanowią kobiety. Rosnący wraz z wiekiem udział kobiet w populacji jest konsekwencją nadumieralności mężczyzn i różnicowania parametrów trwania życia – kobiety osiągające wiek 65 lat mają przed sobą o prawie 5 lat więcej dalszego trwania życia niż mężczyźni. Przewaga liczebna kobiet wzrasta wraz z przechodzeniem do kolejnych grup podeszłego wieku.

Wykres 8 Prognoza liczby ludności w wieku 60 + na obszarze

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030

Rosnący udział liczby osób powyżej 60 roku życia w populacji wiąże się z pojawieniem się nowych problemów i wyzwań społecznych, ekonomicznych i kulturowych. W gminach wchodzących w skład OLGD działają Kluby Seniora powstałe w ramach rządowych programów na rzecz osób starszych. Są to lokalne ośrodki wsparcia osób starszych, miejsca spotkań, sprzyjające rozwijaniu zainteresowań oraz organizacji różnorodnych form spędzania wolnego czasu. Jednak z takich instytucji korzysta zdecydowanie zbyt mało seniorów. Zgodnie ze Sprawozdaniem z działalności Klubu Senior+ „Bratek” za rok 2021 w Ostrzeszowie wsparciem objęte jest 40 osób. Tymczasem liczba seniorów na terenie Miasta i Gminy Ostrzeszów w roku 2021 wynosiła 5 887 osób (dane: GUS BDL).

Realizacja LSR pozytywnie wpłynie na poprawę jakości życia seniorów. Oczywiście nie rozwiąże wszystkich problemów, jednak w znaczącym stopniu przyczyni się do zagospodarowania wolnego czasu seniorów oraz poprawy kondycji fizycznej i psychicznej. Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy zwrócili uwagę na następujące potrzeby w tym zakresie:

- Współcześni seniorzy to najczęściej osoby nadal aktywne, które mogą działać na rzecz społeczności lokalnej. Posiadają więcej wolnego czasu, ponieważ już często nie pracują. Potrzebne są jednak działania związane z aktywizacją tej grupy społecznej, które zachęcą do angażowania się w życie lokalne oraz dostarczą odpowiedniej wiedzy i kompetencji. Takie zajęcia mają przeciwdziałać stagnacji i zamykaniu się we własnym domu oraz mogącemu pojawić się uczuciu samotności. Uczestnicy warsztatów wskazywali potencjalne obszary, których mogą dotyczyć projekty dla seniorów: korzystanie z nowych technologii informatycznych, co przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu, angażowaniu się w działalność organizacji społecznych, kultywowanie i propagowanie lokalnych tradycji. Tego typu projekty wpisują się w budowanie kapitału społecznego osób starszych. 12 % osób uczestniczących w badaniu ankietowym, dotyczącym wdrażania operacji w ramach RLKS wskazało, że kluczowym działaniem powinno być właśnie wzmacnianie kapitału społecznego.
- Zachowanie dobrej kondycji w starszym wieku wymaga aktywności fizycznej oraz umysłowej. Dlatego należy tworzyć odpowiednią ogólnodostępną infrastrukturę, sportowo – rekreacyjną, z której będą mogły korzystać osoby starsze. W poprzednich latach powstały między innymi na obszarze LSR siłownie zewnętrzne oraz Otwarte Strefy Aktywności. Jednak rosnąca liczba osób starszych zwiększa zapotrzebowanie na obiekty rekreacyjne i sportowe. Szczególnie oczekiwane będą rozwiązania innowacyjne i nowatorskie pozwalające spędzać czas w atrakcyjny sposób. Wartością dodaną mogą być obiekty pozwalające na wspólne aktywne spędzanie wolnego czasu przez seniorów oraz dzieci. Seniorzy opiekujący się wnukami mogą aktywnie tworzyć relacje międzypokoleniowe wykorzystując taką infrastrukturę.

Sytuacja ludzi młodych (do 25 roku życia)

Analizując potrzeby i potencjał ludzi młodych zamieszkujących obszar LSR należy uwzględnić bardzo ważny czynnik – jest to grupa bardzo zróżnicowana. Należą do niej dzieci korzystające ze żłobków i przedszkoli oraz uczęszczające do szkół podstawowych, młodzież chodząca do szkół średnich oraz dorośli do 25 roku życia, którzy studiują lub znajdują się już na rynku pracy. Każda z tych podgrup ma swoje potrzeby i oczekiwania, które są różne i mogą być zaspokojone w odmienny sposób.

Na obszarze LSR funkcjonują żłobki oraz przedszkola zapewniające opiekę dla najmłodszych dzieci. Część z tych obiektów powstała w ostatnich latach, są to bardzo nowoczesne i komfortowe obiekty zapewniające najwyższy standard opieki. Można jednak stwierdzić, że liczba miejsc żłobkowych jest zdecydowanie zbyt mała w stosunku potrzeb. Opieką żłobkową jest objęte zaledwie 14,2 % dzieci w wieku żłobkowym (do 3 lat).

Na obszarze funkcjonuje 18 przedszkoli prowadzonych przez Jednostki Samorządu Terytorialnego oraz inne podmioty, w tym prywatne. Zgodnie z danymi, w roku 2021 ponad 90% dzieci w wieku od 3 do 6 lat korzystało z opieki przedszkolnej (wskaźnik: dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-6 lat: 900,5 w roku 2021, dane GUS BDL).

Na obszarze funkcjonuje dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna na poziomie podstawowym – w każdej gminie funkcjonuje szkoła podstawowa lub sieć szkół podstawowych dostosowana do lokalnych potrzeb. W roku 2021 do szkół podstawowych uczęszczało 4 946 uczniów, na jeden oddział w szkołach podstawowych przypadało 16 uczniów, zapewnia to odpowiedni komfort nauki.

W Ostrzeszowie funkcjonują 3 szkoły ponadpodstawowe zapewniające wykształcenie ogólnokształcące oraz zawodowe w różnych dziedzinach na poziomie technikum oraz szkoły zawodowej. W roku 2021 do szkół ponadpodstawowych prowadzonych przez powiat ostrzeszowski uczęszczało 2345 uczniów, uczących się w 83 oddziałach. W ostatnich latach absolwenci szkół podstawowych najczęściej wybierają naukę w technikach. W 2021 roku 58,59% uczniów wybrało naukę w technikum, 20,85% wybrało liceum ogólnokształcące i 20,55% naukę w branżowych szkołach I stopnia (dane na podstawie *Raport o stanie powiatu ostrzeszowskiego za rok 2021*). W związku z tym kluczowe jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury do kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych. Chodzi w szczególności o wyposażenie specjalistycznych szkół, w których młodzież uczy się zawodu. Otwieranie nowych kierunków kształcenia zawodowego dostosowanych do oczekiwań rynku pracy, wymaga odpowiednio i profesjonalnie wyposażonych pracowni, wymaga to nakładów finansowych. W Ostrzeszowie działa także Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która zajmuje się diagnozowaniem potrzeb dzieci i młodzieży. Ostatnie miesiące przynoszą zdecydowanie większą liczbę problemów związanych ze zdrowiem psychicznym wśród osób młodych. Nasilenie tych problemów wynika w dużej mierze z przebytej izolacji społecznej i nauki w trybie zdalnym w czasie pandemii COVID-19 oraz aktualnej sytuacji wojennej na Ukrainie. Rośnie liczba stanów lękowych wśród dzieci i młodzieży. Dlatego zapewnienie odpowiedniego wsparcia w tym zakresie dla dzieci i młodzieży oraz instytucji, które zajmują się tymi problemami jest jednym z wyzwań stojących przed wdrażaniem LSR. Sprawa ta została poruszona podczas spotkania wójtów i burmistrzów powiatu ostrzeszowskiego, uczestnicy zwrócili uwagę na potrzebę działań w tym kierunku.

Część młodzieży po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej wybiera dalszą naukę w szkołach wyższych, część natomiast wchodzi na rynek pracy. Zgodnie z wcześniej przedstawionymi informacjami, bezrobocie na obszarze LSR jest niskie i nie ma większych problemów ze znalezieniem zatrudnienia. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie (Sprawozdanie o rynku pracy – kwiecień 2023) na 817 zarejestrowanych bezrobotnych, 127 osób było poniżej 25 roku życia, co stanowi niewiele ponad 15% wszystkich bezrobotnych. Taka wartość wskaźnika jest porównywalna z danymi obliczonymi dla całego kraju. Nie ma zatem niepokojących tendencji, z którymi w tej dziedzinie należy walczyć.

Analizując potrzeby i potencjał młodzieży należy uwzględnić wnioski, które pojawiły się podczas konsultacji społecznych prowadzonych między innymi w formie ankiety oraz warsztatów w poszczególnych gminach. Uczestnicy ankiety odpowiadali między innymi na pytanie: *Które grupy są Pana(i) zdaniem najbardziej wykluczone z życia społecznego na naszym obszarze?* Najczęściej wskazywaną grupą była *Młodzież od 18 do 25 roku życia* – aż 23 % wypełniających ankietę wskazali tę grupę. Mieszkańcy uczestniczący w warsztatach konsultacyjnych przedstawili następujące problemy młodzieży bardzo trafnie diagnozując rzeczywistość:

- Młodzież nie angażuje się w życie społeczne, większość aktywności jest prowadzona w świecie wirtualnym poprzez media społecznościowe wśród swoich rówieśników. Celem podejmowanych działań powinna być praca na rzecz aktywizacji i zaangażowania młodzieży w życie społeczne. Potrzeba jednak bardzo ciekawych i atrakcyjnych działań oraz ludzi, którzy potrafią dotrzeć do młodzieży. Istotne jest tutaj wspieranie projektów naprawdę innowacyjnych, które zapewnią osiągnięcie zakładanych rezultatów, ponieważ typowe i rutynowe podejście nie pozwoli dotrzeć do młodzieży. Ponadto korzystanie z urządzeń elektronicznych wiąże się różnego rodzaju zagrożeniami. Dlatego należy zapewnić młodzieży odpowiednie wsparcie poprzez szkolenia, warsztaty, oraz inne formy zajęć. Rezultatem powinno być podniesienie kompetencji i świadomości cyfrowej młodzieży, związanej z bezpiecznym korzystaniem z Internetu, urządzeń elektronicznych i mediów społecznościowych.
- Gminy posiadają bogate dziedzictwo historyczne, kulturowe oraz przyrodnicze. Jednak dostrzega się zjawisko utraty tożsamości lokalnej, szczególnie przez młodzież, która nie czuje większych związków z miejscem, w którym mieszka. Dlatego celem powinno być podejmowanie działań, które zapewnią młodzieży i dzieciom możliwość poznania lokalnej kultury, tradycji, historii, ciekawych miejsc przyrodniczych.
- Realizacja założeń polityki klimatycznej wymaga kształtowania świadomości społeczeństwa. Podejmowanie działań proekologicznych w codziennym życiu zaczyna się od wewnętrznego przekonania, że są one potrzebne. Dlatego należy zacząć od dzieci i młodzieży, dzięki temu przyszłe dorosłe społeczeństwo będzie odczuwało naturalną potrzebę dbania o środowisko naturalne.
- Istniejąca infrastruktura rekreacyjna i sportowa to ważny atut gmin obszaru OLGD. Niezbędne są jednak działania dotyczące organizacji zajęć sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży wykorzystujących istniejącą infrastrukturę. Zajęcia muszą być prowadzone przez kompetentne osoby, które zapewnią bezpieczeństwo uczestników. Bardzo istotne jest to, żeby takie dodatkowe zajęcia, rozwijające sportowo, najlepiej nieodpłatnie były prowadzone w każdej gminie, blisko miejsc zamieszkania dzieci i młodzieży. Staną się wtedy bardziej dostępne dla młodych ludzi. Ponadto rodzice nie będą musieli tracić czasu na kosztowne dowożenie dzieci na takie zajęcia.
- Szczególnie w mniejszych miejscowościach i gminach wiejskich należących do OLGD brakuje ciekawych zajęć dla dzieci i młodzieży, które pozwalają na rozwijanie wiedzy, kompetencji, talentów, uzdolnień i zainteresowań poza normalną nauką w szkole. W związku z tym młodzi mieszkańcy obszaru mają gorsze warunki do rozwoju osobistego. W celu zapewnienia równych szans dla dzieci i młodzieży z obszaru LSR, w stosunku do rówieśników mieszkających w większych miastach należy zapewnić organizację tego typu zajęć, zajęcia muszą być dostosowane do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży.

Jednym z kluczowych zadań stojących przed OLGD w związku z realizacją LSR jest informowanie społeczeństwa o podejmowanych działaniach na rzecz seniorów, młodych osób do 25 roku życia oraz kobiet, czyli grupy znajdującej się w niekorzystnej sytuacji. Dzięki temu osoby będące potencjalnymi odbiorcami wsparcia zostaną o nim poinformowane i będą mogły z niego skorzystać. Stowarzyszenie OLGD zamierza wykorzystać różne kanały komunikacyjne w celu osiągnięcia jak najlepszych rezultatów.

OLGD może poprzez wdrażanie LSR wesprzeć ponadlokalną inicjatywę, o której wspomniano na wstępie, czyli partnerstwo Południe Wielkopolski Działaj Wspólnie (PWDW), które powstało w ramach realizacji projektu „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. W ramach

tego podmiotu działa Rada Partnerstwa, której członkiem jest Dyrektor Biura OLGD i reprezentuje sektor organizacji pozarządowych. Cele działania PWDW – prowadzenie innowacyjnej, skutecznej i efektywnej polityki rozwoju przy współpracy sąsiednich samorządów, są w dużej mierze tożsame z celami wdrażania LSR. Dlatego istnieje potencjalne pole do współpracy, wymiany doświadczeń i wiedzy. Taka współpraca z całą pewnością przyniesie oczekiwane efekty synergii.

Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” zamierza wykorzystać także inne formy dostępnego wsparcia finansowego dedykowane dla różnych podmiotów, oprócz opisanych w niniejszym dokumencie. Szerszy opis możliwości pozyskania środków finansowych poza RLKS znajduje się w rozdziale IX.

Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia

1. Spójność, komplementarność i synergia wewnątrz LSR

Lokalna Strategia Rozwoju była formułowana w myśl integralności, wzajemnego uzupełniania i osiągania zakładanych celów. Spójność specyfiki obszaru z systemem ustalonych celów i przedsięwzięć została zapewniona przede wszystkim poprzez przeprowadzenie szczegółowych i szerokich konsultacji z reprezentacjami różnych środowisk lokalnych. Dzięki temu można stwierdzić, że proponowane cele spełniają podstawowe kryterium spójności ze specyfiką obszaru. Tylko takie zintegrowane podejście pozwoli na skuteczny rozwój całego obszaru OLGD uwzględniając potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez mieszkańców oraz potencjał obszaru. Zastosowane podejście w myśl idei LEADER, która przez włączenie mieszkańców w proces oddolnego podejmowania decyzji i działań wpływa na rozwój obszaru oraz poprawę jakości ich życia. Tworząc cele wykorzystano korzyści jakie daje LEADER czyli oddolność, terytorialność, zintegrowanie, partnerstwo, innowacyjność (w skali lokalnej), decentralizacja zarządzania i finansowania, sieciowanie i współpraca. Każdy cel jest powiązany z innym celem strategii w różnym obszarze tj. podmiotowości, beneficjentów działań, formy wsparcia, zakresu przedsięwzięć, wykorzystywanych zasobów, integracji różnych podmiotów do osiągania wspólnych celów, rozwiązania wspólnego problemu. Współzależność założeń i przedsięwzięć oraz logiczne powiązania były czynnikami, które determinowały do ukształtowania następujących celów strategii:

C.1 Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji

C.2 Wzrost aktywności mieszkańców, w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego

C.3 Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD

C.4 Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży

Wyżej wymienione cele są wobec siebie spójne, komplementarne i w sumie dające wartości dodane. Rozwijanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (C.1) z pewnością prowadzi do zachowania dziedzictwa lokalnego (C.2). Natomiast przedsięwzięcia w celu 2 są uzupełnieniem do tworzenia małej infrastruktury z celu 1 (jako potencjał do wykorzystania). Dążąc dalej do rozwiązania problemu jakim są ograniczone możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu zakłada się wspieranie inicjatyw polegających na podejmowaniu i rozwijaniu działalności w tym obszarze (C.1). Jednak aby prawidłowo podejść do działalności gospodarczej (C.1, C.2, C.3) i dać możliwość dobrego przygotowania do tego kroku przewiduje się dofinansowanie szkoleń wpływających na wzrost wiedzy, w tym m.in. w obszarze doradztwa zawodowego (C.4). U dzieci i młodzieży planuje się również wspieranie działań dotyczących wyrównania szans rozwojowych i wzrostu wiedzy, umiejętności, kwalifikacji, uzdolnień i zainteresowań (C.4) aby najmłodsi mieszkańcy mieli możliwość poznania siebie, co w przyszłości ułatwi im podejmowanie decyzji dotyczących ich rozwoju, w tym tworzenia przedsiębiorstwa. W LSR przewidziano również przedsięwzięcie dotyczące kształtowania świadomości ekologicznej dzieci (C.3) aby „od małego” budować dobre nawyki związane z ochroną środowiska. Takie podejście przyczyni się do zrównoważonego rozwoju obszaru w myśl zasady zaspakajania potrzeb obecnego pokolenia bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie. Podobnie jak w celu drugim (C.2) premiowane będą operacje międzypokoleniowe i wprost

przeznaczone dla dzieci aby zasiać ziarno lokalnej kultury i dziedzictwa, które zaowocuje w przyszłości i wpłynie na utożsamienie z obszarem Stowarzyszenia OLGD i poczucie odpowiedzialności.

Cele i przedsięwzięcia zostały również stworzone w taki sposób aby integrować różne podmioty do osiągania tych samych celów (np. P.1.1 i P.1.2 – w budowaniu małej infrastruktury beneficjentami są jst i podmioty niebędące jst; P.3.3 i P.4.1, P.4.2, P.4.3 – operacje przyczyniające się do wzrostu wiedzy realizowane przez jst i organizacje pozarządowe) przyczyniając się tym samym do tworzenia efektu synergii (pojedyncze działania konkretnego sektora nie zaspokajają tak kompleksowo zgłaszanych potrzeb jak działanie różnych sektorów z różnym punktem widzenia do rozwiązania jednego problemu).

Poniżej przedstawiono tabelę powiązań między celami LSR.

Tabela 6 Powiązania między celami LSR

Cele		Spójność, komplementarność, synergia - uzasadnienie
C.1	C.2	Wskazane cele łączą się ze sobą poprzez wspólne obszary wymagające interwencji tj.: - stan lokalnego rynku pracy (przedsięwzięcie 1.3 i 2.3) – w obu celach przewiduje się przedsięwzięcia, które bezpośrednio przełożą się na tworzenie miejsc pracy, w szczególności dla osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety). W celu 1 objęte wsparciem zostaną działalności w obszarze sportu i rekreacji, a w celu 2 w zakresie rzemiosł różnych. Preferowane do dofinansowania będą operacje dotyczące wdrożenia innowacyjnych rozwiązań (dotyczy rozwijania działalności). Beneficjentem i grupą docelową będą osoby fizyczne (mieszkańcy) i przedsiębiorstwa, a formą realizacji przedsięwzięć będzie konkurs. - poczucie wspólnoty i więzi między mieszkańcami, integracja mieszkańców (1.1, 1.2, 2.2, 2.4, 2.5) – w celu 2 wskazuje się wprost na budowanie poczucia tożsamości pomiędzy mieszkańcami i pomiędzy miejscem zamieszkania poprzez przedsięwzięcia mające na celu pobudzenie aktywności w zakresie kultury, dziedzictwa lokalnego, wzrostu wiedzy. Realizacja tych operacji nastąpi poprzez organizację warsztatów, szkoleń, wydarzeń, konkursów, imprez. W celu 1 natomiast zakłada się tworzenie niekomercyjnej infrastruktury, która może być wykorzystana do realizacji celu 2 (np. organizacja festynu na placu zabaw, organizacja rajdu rowerowego na ścieżce rowerowej itp.). Brak takiej infrastruktury lub jej zły stan może zniechęcić mieszkańców do integrowania społeczeństwa bowiem nie będą posiadali podstawowych zasobów jakim jest miejsce realizacji. Mamy tutaj do czynienia z komplementarnością celów (wzajemnym uzupełnieniem) i efektem synergii (tworzenie infrastruktury i organizacja wydarzeń wpłynie na utożsamianie się z obszarem OLGD – „zorganizujemy coś na własnym terenie, nie szukajmy daleko”, „zbudujemy lokalną infrastrukturę w celu możliwości organizacji lokalnych imprez”). W obu celach realizacja operacji odbywać się będzie m.in. poprzez zgłaszanie oddolnych inicjatyw mieszkańców przez stowarzyszenia działające na tym terenie. Sposobem realizacji operacji będą granty i konkursy. Wskazane cele związane są również z aktywnym spędzaniem wolnego czasu mieszkańców. Grupą docelową korzystającą z efektów realizacji operacji będą mieszkańcy obszaru OLGD.
C.1	C.3	Przedsięwzięcia (1.3, 3.2) we wskazanych celach dotyczą m.in. wsparcia finansowanego w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej tj. rozwiązania problemu dotyczącego stanu rynku pracy (tworzenie nowych miejsc pracy). W celu 1 objęte wsparciem będą działalności gospodarcze dotyczące sportu i rekreacji, natomiast w celu 3 działalności mające na celu ochronę środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami. W każdym przedsięwzięciu priorytetowo traktowane będą operacje przewidujące zastosowanie rozwiązań innowacyjnych (wyłącznie przy rozwijaniu) i tworzące miejsca pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji tj. dla kobiet. Beneficjentami, a zarazem grupą docelową działań będą osoby fizyczne (mieszkańcy) i przedsiębiorcy. Sposobem realizacji w obu celach będzie forma konkursu.

C.1	C.4	Cel 1 i 4 łączą się ze sobą na zasadzie komplementarności, czyli wzajemnego uzupełniania. Przedsięwzięcie 4.3 zakłada realizację operacji poprzez realizację kompleksowych programów rozwojowych w formie szkoleń, warsztatów, zajęć dodatkowych itp. Przedsięwzięcia 1.1 i 1.2 zakładają za to budowę i przebudowę niekomercyjnej infrastruktury, która może być wykorzystana na potrzeby realizacji celu 4 (4.3). Ideą jest, aby mała infrastruktura była ogólnodostępna i niekomercyjna. Oba cele będą realizowane z myślą o mieszkańcach, a forma ich realizacji nastąpi poprzez konkurs (grant w przypadku organizacji pozarządowych w przedsięwzięciu 1.2).
C.2	C.3	Oba cele łączą się ze sobą poprzez następujące zakresy: - wpływ na lokalny rynek pracy (2.3, 3.2) - realizacja przedsięwzięć we wskazanych celach przewiduje tworzenie miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji tj. dla kobiet poprzez podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej (w celu 2 w zakresie rzemiosł różnych; w celu 3 w zakresie działalności zasobooszczędnościowych). W pierwszej kolejności finansowane będą operacje dotyczące innowacyjnych rozwiązań (punktowane przy rozwijaniu istniejącego przedsiębiorstwa). Beneficjentem i grupą docelową będą osoby fizyczne (mieszkańcy) i przedsiębiorstwa, a formą realizacji przedsięwzięć będzie konkurs. - wzrost wiedzy wśród mieszkańców, w szczególności osób młodych do 25 r.ż. (2.1, 3.3) – w obu celach zakłada się wsparcie operacji mających na celu poszerzenie wiedzy mieszkańców poprzez organizację warsztatów kompetencyjnych, wykładów, szkoleń, kursów, forum wymiany doświadczeń. Ze szczególnym naciskiem na najmłodszą grupę mieszkańców tj. osób poniżej 25 r.ż. – w celu 2 przewiduje się dodatkową punktację za działania bezpośrednio dla dzieci i młodzieży; w 3 celu działania skierowane są wprost dla ww. grupy. Beneficjentami działań są organizacje pozarządowe, a odbiorcami mieszkańcy obszaru Stowarzyszenia OLGD. W obu przypadkach przewiduje się grant jako formę realizacji.
C.2	C.4	Zakresy wskazane w obu celach dotyczą działania na rzecz dzieci i młodzieży tj. osób poniżej 25 r.ż. W celu 2 przewiduje się wsparcie inicjatyw międzypokoleniowych - w przedsięwzięciu 2.2 i 2.5 przewiduje się dodatkowe punkty za realizację takich operacji, natomiast w przedsięwzięciu 2.1 dodatkowe punkty otrzymuje się za projekty skierowane bezpośrednio dla dzieci i młodzieży. Cel 4 został w całości skierowany dla ww. grupy odbiorców (4.1, 4.2, 4.3). W obu celach zakłada się wzrost wiedzy i umiejętności, poznawania siebie, wymiany doświadczeń.
C.3	C.4	Wskazane cele łączą się poprzez realizację przedsięwzięć dotyczących wzrostu wiedzy dzieci i młodzieży (osób poniżej 25 r.ż.) z obszaru OLGD. W celu 3 ukierunkowano działania w zakresie edukacji ekologicznej, a w celu 4 skupiono się na szkolnictwie zawodowym i edukacji poza ustawowo obowiązującą oraz konsultacjach, poradnictwie i terapii dotyczącej stanu psychicznego dziecka (3.3, 4.1, 4.2, 4.3). Realizacja celów przyczyni się do rozwiązania zdiagnozowanego problemu jakim jest brak odpowiedniej wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin wśród dzieci i młodzieży. Proponowanym sposobem realizacji w obu celach będzie ogłoszenia konkursu. Grupą docelową będą mieszkańcy OLGD – dzieci i młodzież.

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

2. Komplementarność i synergia z dokumentami strategicznymi innego szczebla**Tabela 7 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025**

Strategia Rozwoju Powiatu		Lokalna Strategia Rozwoju		Uzasadnienie
Priorytety działań	Cel operacyjny	Cel	Przedsięwzięcie	
Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem	Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	C.4	P.4.1 P.4.2 P.4.3	Zakresów obu celów obejmuje rozwijanie i wspieranie edukacji dla dzieci i młodzieży, w tym realizacja kompleksowych programów rozwojowych (P.4.3.) oraz doradztwo zawodowe (P.4.1). Przewiduje się również wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznej (P.4.2), które mają na celu przeprowadzanie diagnoz, orzeczeń, udzielanie pomocy dzieciom, konsultacji i poradnictwa. W ramach przedsięwzięć w LSR nie wyklucza się wsparcia dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku prac	Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	C.4	P.4.1	Realizacja obu celów obejmuje działania w zakresie doradztwa zawodowego tj. organizację kursów zawodowych i kursów umiejętności, turnusów, szkoleń, warsztatów, forum wymiany doświadczeń, doradztwa, spotkań informacyjnych, które przyczyniają się do prostszego wejścia na rynek pracy i odnalezienia się w nim.
	Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy	C.1	P.1.3	Zakres przedsięwzięcia LSR wprost wpisuje się w cel operacyjny strategii rozwoju powiatu tj. obejmuje wsparcie finansowe dla osób gotowych rozpocząć działalność gospodarczą.
		C.2	P.2.3	
		C.3	P.3.2	
Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych	Aktywizacja seniorów	C.2	P.2.1 P.2.2	W ramach przedsięwzięcia P.2.1 LSR przewiduje się działania ukierunkowane na zwiększenie wiedzy, doświadczenia i kwalifikacji dla seniorów (osób powyżej 60 r.ż.) poprzez organizację warsztatów kompetencyjnych. Preferowane do dofinansowania będą działania skierowane wprost dla seniorów. Ponadto w przedsięwzięciu 2.2 również preferowane będą działania seniorów(międzypokoleniowe).
Rozwój i aktywizacja potencjału	Zwiększenie uczestnictwa w kulturze,	C.2	P.2.2 P.2.5	Wskazane przedsięwzięcia w LSR mają na celu wspieranie inicjatyw polegających na organizacji wydarzeń, konkursów, warsztatów,
		C.3	P.3.3	

społecznego na rzecz rozwoju powiatu ostrzeszowskiego	ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych dla dzieci i młodzieży			wykładów, wyjazdów studyjnych, w szczególności w zakresie kultury i zachowania dziedzictwa lokalnego (preferencje dla działań skierowanych dla ludzi młodych) oraz dotyczące świadomości ekologicznej dzieci.
	Wzbogacenie standardowej oferty dydaktycznej inicjatywami wspierającymi rozwój i potencjał młodego pokolenia	C.2	P.2.1 P.2.5	W celach zakres obejmuje działania na rzecz dzieci i młodzieży w zakresie wzbogacania oferty edukacyjnej poprzez szkolenia, kursy, zajęcia dodatkowe, wyjazdy studyjne, konkursy, wydarzenia, w tym w przedsięwzięciu 3.3 w zakresie dotyczącym edukacji ekologicznej, a w przedsięwzięciu 4.3 w ramach kompleksowych programów rozwojowych.
		C.3	P.3.3	
		C.4	P.4.3	

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Tabela 8 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa		Lokalna Strategia Rozwoju		Uzasadnienie
Cel strategiczny	Cel operacyjny	Cel	Przedsię-wzięcie	
Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców	Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	C.1	P.1.3	Kryteria wyboru przedsięwzięcia LSR wpływają na zachęcenie do wdrożenia innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju gospodarczego (preferowanie w kryteriach wyboru).
		C.2	P.2.3	
		C.3	P.3.2	
	Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia	C.1	P.1.3	W celach zakłada się tworzenie nowych miejsc pracy. W przedsięwzięciach LSR preferowane są działania na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji tj. dla kobiet.
		C.2	P.2.3	
		C.3	P.3.2	
	Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	C.4	P.4.1	Zakresy są komplementarnie, ponieważ obejmują działania dotyczące doradztwa zawodowego, które pozytywnie wpłynie na poprawę jakości wiedzy oraz pomoże dopasować się do rynku pracy.
Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu	Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	C.1	P.1.1	Wskazane przedsięwzięcia w LSR mają na celu zagospodarowanie czasu wolnego tzn. w ramach podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej wsparcie otrzymają projekty związane ze sportem i rekreacją. Przewiduje się również przedsięwzięcia związane z budową i modernizacją małej infrastruktury niekomercyjnej oraz wsparcie w zakresie zasobów kultury.
		C.1	P.1.2	
		C.1	P.1.3	
		C.2	P.2.2	

Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski	Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski	C.3	P.3.1	Cały zakres celu 3 w LSR obejmuje działania związane z ochroną powietrza tj. wsparcie przeznaczone na termomodernizację budynków wraz z elementami OZE, podejmowanie i rozwijanie działalności zasobooszczędnej oraz kształtowanie edukacji ekologicznej dzieci. Powyższe działania wpisują się wprost w cel strategii dla województwa.
		C.3	P.3.2	
		C.3	P.3.3	

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Tabela 9 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego		Lokalna Strategia Rozwoju		Uzasadnienie
Cel szczegółowy	Kierunki interwencji	Cel	Przedsię-wzięcie	
Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	C.4	P.4.1	Wskazane cele są komplementarne i spójne poprzez wspieranie inicjatyw dotyczących: - rozwoju doradztwa zawodowego - zwiększania partycypacji społecznej i wpływu obywateli (oraz organizacji pozarządowych) na życie i przestrzeń publiczną - promocja i kultywowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz zwiększanie dostępu mieszkańców tych obszarów do dóbr i usług kultury, rozwijanie przemysłu kreatywnego -promocja turystyczna mająca na celu wzrost atrakcyjności turystycznej obszarów o wysokich walorach kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych
		C.1	P.1.2	
		C.2	P.2.1	
			P.2.2	
			P.2.4	
			P.2.5	

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

3. Komplementarność i synergia z dokumentami, z których finansowane będzie LSR

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

Tabela 10 Opis zgodności i komplementarności LSR z PS WPR na lata 2023-2027

Cel WPR	Cel LSR	Przedsię-wzięcie LSR	Uzasadnienie
Inicjatywa LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) w ramach celu szczegółowego SO7 Przyciąganie i wspieranie młodych rolników i innych nowych rolników oraz	C.1	P.1.1	Każda ze strategii zakłada realizację przedsięwzięć tj.: - rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki, w szczególności poprzez podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej;
		P.1.2	
		P.1.3	
	C.2	P.2.1	
		P.2.2	

ułatwienie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i celu szczegółowego SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa	C.3	P.2.3	- poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno- spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego.
		P.2.4	
		P.2.5	
		P.3.2	
		P.3.3	

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Europejski Fundusz Społeczny Plus

Tabela 11 Opis zgodności i komplementarności LSR z EFS +

Cel EFS+	Cel LSR	Przedsię-wzięcie LSR	Uzasadnienie
Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	C.4	P.4.1	W celu 4 LSR zakłada się realizację przedsięwzięć dotyczących wsparcia szkolnictwa zawodowego, poradni psychologiczno-pedagogicznej i realizację kompleksowych programów rozwojowych. Powyższy zakres wpisuje się w cel szczegółowy EFS+.
		P.4.2	
		P.4.3	

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Tabela 12 Opis zgodności i komplementarności LSR z EFRR

Cel EFRR	Cel LSR	Przedsię-wzięcie LSR	Uzasadnienie
Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	C.3	P.3.1	Zakresy obu celów są tożsame tj. obejmują wsparcie operacji polegających na działaniach związanych z ochroną jakości powietrza poprzez termomodernizację budynków wraz z elementami OZE.

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Rozdział VI Cele i wskaźniki

W tym rozdziale określono cele Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2023-2027 wraz z przypisaniem do nich przedsięwzięć oraz określeniem wskaźników.

Zdefiniowanie celów i wskaźników przeprowadzone zostało metodami partycypacyjnymi opisanymi szczegółowo w rozdziale III. W wyborze celów i przedsięwzięć kierowano się przede wszystkim wnioskami z uwarunkowań i specyfikacji obszaru oraz ewaluacją własną z działalności w latach 2016-2020. Do określenia celów wykorzystano metodę SMART, zgodnie z którą każdy cel powinien być: SPECIFIC – konkretny, MEASURABLE – mierzalny, ACCPETABLE – akceptowalny, REALISTIC –realistyczny, TIMED – terminowy. Cele zostały również określone w sposób spójny i komplementarny tzn. wzajemnie się uzupełniają aby zamierzony efekt realizacji strategii działania w latach 2023-2027 był osiągnięty na jak najwyższym poziomie oraz w jak najwyższym stopniu przyczynił się do rozwoju lokalnego.

Do każdego przedsięwzięcia przypisano adekwatne wskaźniki, które w sposób realny odnoszą się do danego działania. Wsparcie pojedynczej inicjatywy wpłynie na wzrost przypisanego wskaźnika przynajmniej o 1.

Zdefiniowane cele wpisują się w cele wskazane w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, ponieważ ukierunkowane są na budowanie lokalnej tożsamości poprzez rozwiązywanie zgłaszanych problemów przy wykorzystaniu tutejszych zasobów oraz wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

W niniejszym opracowaniu przyjęto następujące definicje:

- cel – to określone zamierzenie do osiągnięcia w przyszłości wynikające z potrzeb społeczno - gospodarczych środowiska, ma charakter długofalowy i skierowany jest na zaspokojenie oczekiwań (zdiagnozowanych potrzeb) społeczności działającej na obszarze lokalnej grupy działania;
- przedsięwzięcie – to konkretne działania, które zmierzają do osiągnięcia celów; wykonanie poszczególnych działań pozwoli na osiągnięcie efektu synergii (suma działań daje większy efekt niż oddzielne działanie; $2+2>4$); na osiągnięcie celu (rozwiązania problemu) składa się realizacja kilku mniejszych przedsięwzięć;
- wskaźnik – wyraża stopień realizacji celów i zapewnia ich mierzalność poprzez analizę wartości wskaźników produktu i rezultatu;
- innowacyjność – implementowanie zupełnie nowych na obszarze objętym LSR produktów, usług, procesów, technologii, metod organizacji lub nowych sposobów wykorzystania dostępnych zasobów oraz udoskonalanie rozwiązań już istniejących w kontekście lokalnym;

Na podstawie wyżej wymienionych informacji wskazano następujące cele:

Rysunek 2 Cele LSR 2023-2027

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

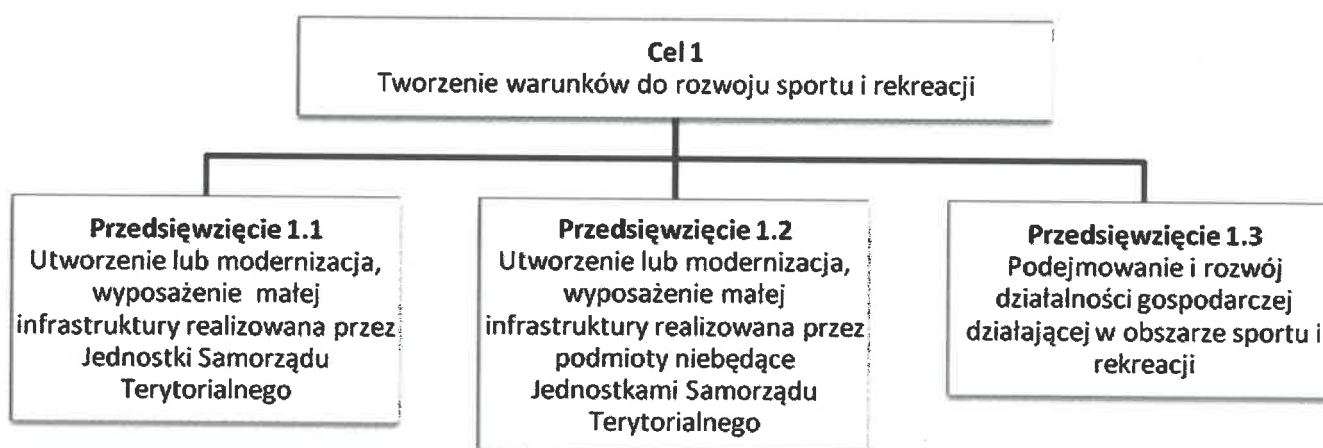
1. Szczegółowy opis celów i przedsięwzięć

Cel 1 Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji

Na podstawie wniosków z konsultacji społecznych oraz analizy potrzeb i potencjału stworzono cel, który zakłada rozwój obszaru LSR w zakresie sportu i rekreacji. W ramach niniejszego celu planuje się realizację przedsięwzięć dotyczących uatrakcyjnienia spędzania wolnego czasu (czas, w którym społeczeństwo dysponuje po wykonaniu zadań obowiązkowych, pracy zawodowej, obowiązkowej nauki oraz niezbędnych zadań domowych) przez mieszkańców tj. budowę, przebudowę małej infrastruktury oraz tworzenie i rozwijanie działalności gospodarczej związanej ze sportem i rekreacją. Cel jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy jakimi są ograniczone możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, braki w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej, niewielka liczba podmiotów oferujących różnorodne formy aktywnego spędzania wolnego czasu oraz niewystarczająca liczba miejsc pracy. Cel będzie realizowany przy wykorzystaniu potencjału obszaru, w tym przede wszystkim potencjału turystycznego znajdującego się na terenie Stowarzyszenia OLGD (m.in. lasy, obszary chronionego krajobrazu, wzgórza, rzeki, zalew).

Poniżej przedstawiono szczegółowy podział celu na przedsięwzięcia wraz z ich opisem.

Rysunek 3 Podział celu 1 na przedsięwzięcia

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Przedsięwzięcie 1.1 „Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez Jednostki Samorządu Terytorialnego” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez wspieranie inicjatyw dotyczących utworzenia, modernizacji lub wyposażenia ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej zgłaszanych przez JST. Działanie dotyczy szerokiej listy projektów, które mogą dotyczyć m.in. sal i świetlic wiejskich, ośrodków rekreacyjnych, parków zieleni, placów zabaw, siłowni zewnętrznych, szlaków pieszych i rowerowych, punktów turystycznych, miejsc odpoczynku, elementów małej architektury. Jednostki Samorządu Terytorialnego posiadają zaplecze finansowe i organizacyjne do realizowania większych projektów, służących szerszej grupie odbiorców, dlatego zdecydowano się dedykować działanie tylko dla tych podmiotów. Preferencje do dofinansowania otrzymają operacje innowacyjne. **Przedsięwzięcie wprost wpisuje się w Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) w zakresie dotyczącym poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej, ponieważ wspiera inicjatywy dotyczące rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta JST dzięki, której będzie mógł pozyskać dużą kwotę wsparcia). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: W.1.1.1 Liczba operacji polegających na budowie, przebudowie lub wyposażeniu małej infrastruktury gminnej lub powiatowej

Wskaźnik rezultatu: R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR

Przedsięwzięcie 1.2 „Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące Jednostkami Samorządu Terytorialnego” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez wspieranie inicjatyw dotyczących utworzenia, modernizacji lub wyposażenia ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Przedsięwzięcie skierowane jest dla podmiotów niebędących JST. Działanie dotyczy szerokiej listy projektów, które mogą dotyczyć ośrodków rekreacyjnych parków zieleni, placów zabaw, siłowni zewnętrznych, szlaków pieszych i rowerowych, punktów turystycznych, miejsc odpoczynku, elementów małej architektury. Preferencje do dofinansowania otrzymają operacje innowacyjne. **Przedsięwzięcie wprost wpisuje się w PS WPR w zakresie dotyczącym poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej, ponieważ wspiera inicjatywy dotyczące rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie projektu grantowego (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której podmioty niebędące JST będą mogły pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: W.1.2.1 Liczba operacji polegających na budowie, przebudowie lub wyposażeniu małej infrastruktury ogólnodostępnej

Wskaźnik rezultatu: R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR

Przedsięwzięcie 1.3 „Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji” – przedsięwzięcie związane jest z tworzeniem nowego lub rozwojem istniejącego przedsiębiorstwa działającego w obszarze sportu i rekreacji (rozumiane jako m.in. aktywny wypoczynek, rozrywka, wysiłek fizyczny i psychiczny, rozwój zainteresowań i osobowości, rozładowanie napięcia). W szczególności punktowane będą operacje zakładające tworzenie miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji tj. dla kobiet oraz projekty innowacyjne w zakresie rozwoju działalności. Projekty będą mogły być zgłaszane przez osoby fizyczne w zakresie podejmowania działalności i osoby prawne w zakresie rozwoju działalności. **Przedsięwzięcie jest związane z rozwojem przedsiębiorczości poprzez wspieranie finansowe osób chcących rozpocząć i rozwinąć działalność gospodarczą, co zakłada PS WPR.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której osoby fizyczne i przedsiębiorcy będą mogli pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu:

- I. W.1.3.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w sektorze sportu i rekreacji
- II. W.1.3.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w sektorze sportu i rekreacji

Wskaźnik rezultatu: R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR

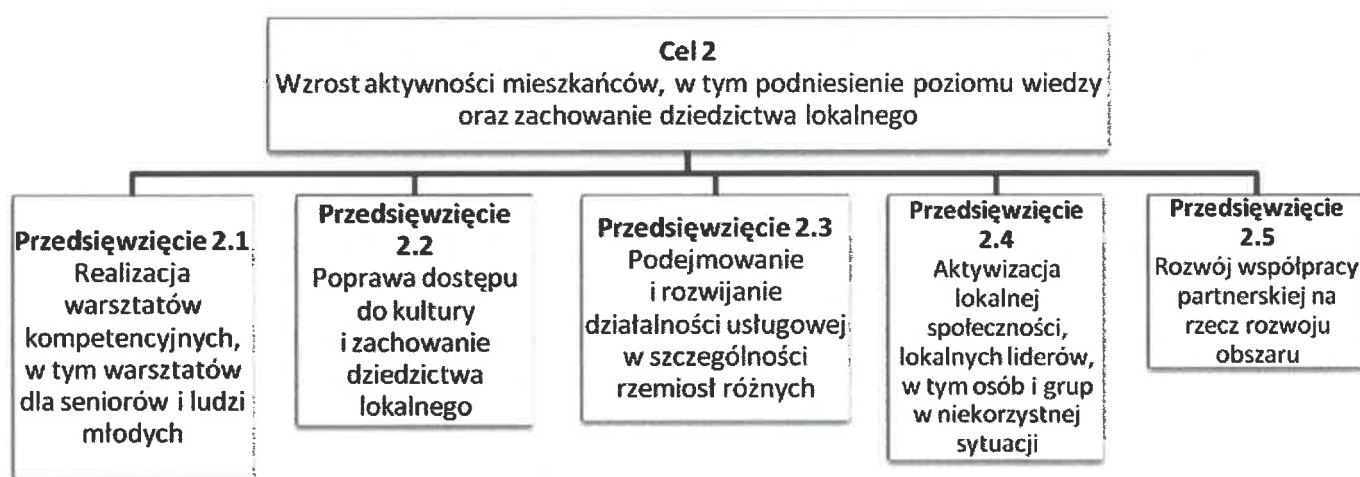
Wskaźnik rezultatu: R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.

Cel 2 Wzrost aktywności mieszkańców, w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego

Cel drugi zakłada pobudzenie lokalnej społeczności do aktywnego działania na rzecz rozwoju obszaru Stowarzyszenia OLGD. Rozwój obszaru poprzez wzrost wiedzy mieszkańców, rozwój usług rzemieślniczych

i tworzenia miejsc pracy w tym zakresie, integracji i wymiany doświadczeń. W tym celu wskazano również na zachowanie dziedzictwa lokalnego (materialnego i niematerialnego). Szeroko rozumiana aktywność przyczyni się do utożsamiania się z miejscem zamieszkania oraz poznania i odkrycia lokalnych tradycji, rzemiosł, obrzędów i zwyczajów, które w znacznej części nie są znane dzieciom i młodzieży. W ramach realizacji przedsięwzięć część z nich jest specjalnie punktowana za projekty międzypokoleniowe (przekazanie wiedzy i tradycji przez osoby starsze na rzecz dzieci), ponieważ należy troszczyć się i chronić przed zniszczeniem i zapomnieniem różnego typu atrakcji obszaru. Ważne jest rozpowszechnianie i promowanie różnych wymiarów lokalnego dziedzictwa, w kontekście tworzenia unikalnego dziedzictwa regionalnego. W ramach tego celu zakłada się również tworzenie relacji partnerskich wewnątrz obszaru OLGD oraz nawiązanie współpracy z partnerami spoza obszaru w celu wymiany doświadczeń, poznania kultury, promocji obszaru i poszerzenia horyzontów rozwoju lokalnego. Zakres został ustalony w oparciu o wnioski ze spotkań konsultacyjnych wskazanych w rozdziale III oraz niewykorzystanego i niepromowanego potencjału obszaru OLGD.

Rysunek 4 Podział celu 2 na przedsięwzięcia

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Przedsięwzięcie 2.1 „Realizacja warsztatów kompetencyjnych, w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez projekty związane z organizacją warsztatów kompetencyjnych (kursy szkolenia itp.), czyli zajęć teoretycznych i praktycznych doskonalących umiejętności oraz zwiększających wiedzę, doświadczenie i kwalifikacje. Realizacja operacji będzie wpływała na rozwój kapitału ludzkiego i wzajemną współpracę. W szczególności punktowane będą projekty przeznaczone dla ludzi młodych tj. poniżej 25 roku i dla seniorów tj. osób powyżej 60 roku życia. **Przedsięwzięcie jest bezpośrednio związane z zakresem tematycznym wynikającym z PS WPR tj. kształtowanie świadomości obywatelskiej, ponieważ ma na celu wzrost wiedzy mieszkańców dotyczącej m.in. zrównoważonego rozwoju, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie projektu grantowego (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której organizacje pozarządowe będą mogły pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: W.2.1.1 Liczba szkoleń

Wskaźnik rezultatu: R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa

innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.

Przedsięwzięcie 2.2 „Poprawa dostępu do kultury i zachowanie dziedzictwa lokalnego” – zakres będzie realizowany dzięki operacjom polegającym na zachowaniu i zabezpieczeniu obiektów dziedzictwa lokalnego i obiektów zabytkowych, rozwój zasobów kultury i ochrony dziedzictwa wraz z ich promocją, w tym organizowanie wydarzeń, spotkań, imprez propagujących kulturę i dziedzictwo oraz opracowywanie i wydawanie folderów, broszur itp. Preferowane do dofinansowania będą projekty międzypokoleniowe (łącznie/angażujące ludzi młodych i seniorów). **Wyżej opisany zakres przedsięwzięcia wpisuje się w PS WPR, ponieważ dotyczy ochrony dziedzictwa lokalnego obszaru w zakresie kształtowania świadomości obywatelskiej i wzrostu wiedzy między innymi poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie projektu grantowego (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której organizacje pozarządowe będą mogły pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: W.2.2.1 Liczba operacji służących zachowaniu dziedzictwa lokalnego oraz ułatwiających dostęp do kultury

Wskaźnik rezultatu: R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR

Przedsięwzięcie 2.3 „Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych” - przedsięwzięcie związane jest z tworzeniem nowego lub rozwojem istniejącego przedsiębiorstwa działającego w obszarze rzemiosł różnych (zgodnie z definicją zawartą w Ustawie o rzemiośle). Projekty będą mogły być zgłaszane przez osoby fizyczne w zakresie podejmowania działalności gospodarczej i osoby prawne w zakresie rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa. W szczególności punktowane będą operacje zakładające tworzenie miejsca pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji tj. dla kobiet oraz projekty innowacyjne w zakresie rozwoju działalności. **Przedsięwzięcie realizuje zakres rozwoju przedsiębiorczości wynikający z PS WPR poprzez wspieranie operacji dotyczących podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której osoby fizyczne i przedsiębiorcy będą mogli pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu:

- I. W.2.3.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa usługowego, w tym rzemiosł różnych
- II. W.2.3.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa usługowego, w tym rzemiosł różnych

Wskaźnik rezultatu: R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR

Wskaźnik rezultatu: R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.

Przedsięwzięcie 2.4 „Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów, w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez operacje przyczyniające się do zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju, pobudzenia ich aktywizacji i integracji, w tym w szczególności osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety). Integracja rozumiana jako działania takie jak: organizacja wydarzeń, spotkań, imprez, festiwalów, wyjazdów studyjnych, inicjatyw edukacyjnych, szkoleń i warsztatów, poradnictwa i doradztwa, konkursów, wydarzeń. W ramach tego przedsięwzięcia szczególny nacisk będzie położony na aktywizację zawodową kobiet poprzez szkolenia/warsztaty dotyczące m.in. pisania wniosków i biznesplanów, dopełnienia formalności i wymagań, założenia własnej działalności itp. oraz na animowanie do innowacyjności tzn.

przeprowadzenie szkolenia w zakresie rozumienia definicji innowacyjności, tworzenia pomysłów na innowacyjność, sposobów jej wdrożenia itp.

Operacje dotyczące wydarzeń aktywizacyjnych będą przeznaczone dla organizacji pozarządowych w formie konkursu lub dla OLGD w formie operacji własnej. **Przedsięwzięcie wpisuje się w PS WPR w zakresie kształtowania świadomości obywatelskiej, ponieważ dotyczy wzrostu wiedzy, umiejętności, integracji, aktywizacji.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu lub operacji własnej (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której organizacje pozarządowe lub OLGD będą mogły pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: W.2.4.1 Liczba wydarzeń aktywizacyjnych

Wskaźnik rezultatu: R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami

Przedsięwzięcie 2.5 „Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez operacje polegające na budowaniu wzajemnych relacji partnerskich, których istotą będzie gotowość do wzajemnej współpracy, organizacji, promocji i profesjonalizacji swych działań w celu wymiany doświadczeń, rozwoju obszaru, zintegrowania, pobudzenia aktywności itp. Operacje będą skupiały się na działaniach związanych z dziedzictwem kulturowym, historycznym, przyrodniczym oraz na działaniach rekreacyjnych. Przedsięwzięcie będzie realizowane dwutorowo: współpraca partnerów, którzy działają na terenie OLGD lub partnera działającego na terenie OLGD z partnerem działającym poza obszarem OLGD. Preferowane do dofinansowania będą projekty międzypokoleniowe (łącznie/angażujące ludzi młodych i seniorów) w zakresie działań między lokalnym partnerem a partnerem spoza OLGD oraz projekty innowacyjne w zakresie działania partnerów z terenu OLGD. Katalog działań jest otwarty. **Opisany zakres przedsięwzięcia wpisuje się w PS WPR w zakres tematyczny kształtowania świadomości obywatelskiej, ponieważ działania partnerskie będą skupiać się w obrębie przede wszystkim dziedzictwa lokalnego i poznania jego wartości.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu/projektu grantowego (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której organizacje pozarządowe lub jednostki sektora finansów publicznych będą mogły pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu:

- I. W.2.5.1 Liczba zrealizowanych projektów z partnerami spoza obszaru
- II. W.2.5.2 Liczba zrealizowanych projektów w partnerstwie

Wskaźnik rezultatu:

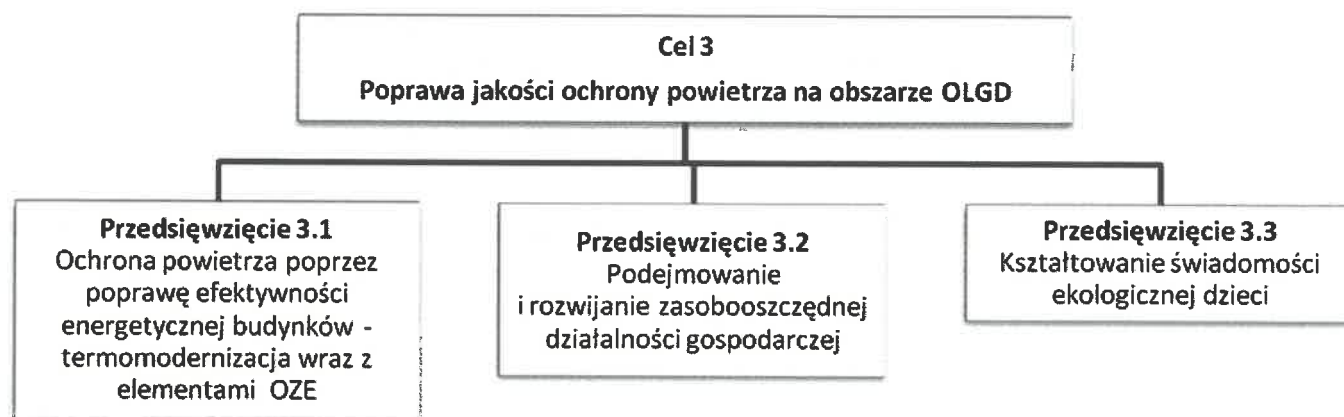
- I. R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR
- II. R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami

Cel 3 Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD

LSR zakłada podejmowanie tematyki ekologii i ochrony środowiska, ponieważ utrzymujący się okresowo zły stan powietrza atmosferycznego i niska świadomość ekologiczna na terenie OLGD wymaga natychmiastowej interwencji w tym obszarze. Brak skutecznego działania w tym zakresie może doprowadzić do nieodwracalnych dla środowiska skutków, w szczególności dla posiadanych zasobów przyrodniczych (las, rzeki, zalew, tereny

chronionego krajobrazu). W ramach realizacji celów postawiono na działania infrastrukturalne tj. modernizacja energetyczna budynków oraz na działania miękkie mające na celu wzrost wiedzy dotyczącej ekologii wśród dzieci i młodzieży. Zakłada się również wsparcie dla podejmowania i rozwijania zasobooszczędnej działalności gospodarczej, rozwiązując tym samym problem dotyczący lokalnego rynku pracy (mała liczba miejsc pracy). Tak kompleksowe działanie w największym stopniu przyczyni się do długofalowego wpływu na ochronę środowiska na terenie Stowarzyszenia OLGD bowiem działania infrastrukturalne i dotyczące zasobooszczędnej działalności wpłyną na bezpośrednie działanie tu i teraz, natomiast operacje wpływające na świadomość dzieci będą owocowały w przyszłości.

Rysunek 5 Podział celu 3 na przedsięwzięcia

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Przedsięwzięcie 3.1 „Ochrona powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków - termomodernizacja wraz z elementami OZE” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez wsparcie inicjatyw polegających na termomodernizacji budynków wraz z elementami OZE. Termomodernizacja szeroko rozumiana jako działania mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania w energię ciepłą w obiekcie budowlanym. W tych przedsięwzięciach przewiduje się również inwestycję w odnawialne źródła energii. Przedsięwzięcie przeznaczone jest dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. **Zakres przedsięwzięcia jest tożsamy z zakresem Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, ponieważ dotyczy ochrony powietrza poprzez zastosowanie elementów termomodernizacyjnych i odnawialnych źródeł energii.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta (JST) dzięki, której będzie mógł pozyskać dużą kwotę wsparcia). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: WLWK- PLR023 Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków

Wskaźnik rezultatu: WLWK- RCR029 Szacowana emisja gazów cieplarnianych

Przedsięwzięcie 3.2 „Podejmowanie i rozwijanie zasobooszczędnej działalności gospodarczej” - przedsięwzięcie związane jest z tworzeniem nowego lub rozwojem istniejącego przedsiębiorstwa, które w swych działaniach przewiduje działania zasobooszczędnościowe, czyli działania polegające na korzystaniu z ograniczonych (limitowanych) zasobów w sposób zrównoważony, przy jednoczesnym minimalizowaniu negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko naturalne. Działania wpływające na ograniczenie zużycia zasobów (np. materiałów), energii (w tym w obszarze gospodarki niskoemisyjnej), wprowadzenie recyklingu odpadów itp. Projekty będą mogły być zgłaszane przez osoby fizyczne w zakresie podejmowania działalności gospodarczej i osoby prawne w zakresie rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa. W szczególności punktowane będą operacje zakładające tworzenie miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji tj. dla kobiet oraz projekty innowacyjne

w zakresie rozwoju działalności. **Przedsięwzięcie wpisuje się w PS WPR, ponieważ dotyczy rozwoju przedsiębiorczości poprzez wsparcie inicjatyw dotyczących podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której osoby fizyczne i przedsiębiorcy będą mogli pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu:

- I. W.3.2.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego zasobooszczędnego przedsiębiorstwa
- II. W.3.2.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego zasobooszczędnego przedsiębiorstwa

Wskaźnik rezultatu: R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.

Wskaźnik rezultatu: R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.

Przedsięwzięcie 3.3 „Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez operacje, które przyczynią się do wzrostu świadomości ekologicznej wśród dzieci (osób poniżej 25 r.ż.). W ramach tego przedsięwzięcia będą wybierane działania, które pokażą dzieciom jak duży mają wpływ na środowisko naturalne, wskażą skutki ich działania, ukierunkowują na szacunek do przyrody oraz przybliżą zasady dotyczące ochrony środowiska z naciskiem na przeciwdziałanie zagrożeniom. Przedsięwzięcie ma na celu wzbudzenie wrażliwości i poczucie odpowiedzialności wśród dzieci na problemy związane z ekologią. Operacje mogą być realizowane m.in. poprzez organizację wydarzeń, szkoleń, konkursów, warsztatów, wykładów, wyjazdów studyjnych, przygotowywanie informacji ekologicznych. Operacje będą przeznaczone dla organizacji pozarządowych w formie konkursu lub dla OLGD w formie operacji własnej. **Zakres przedsięwzięcia pokrywa się z zakresem PS WPR, ponieważ wpływa na kształtowanie świadomości obywatelskiej, w tym w zakresie zrównoważonego rozwoju, zielonej gospodarki i biogospodarki.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu/projektu grantowego (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta dzięki, której organizacje pozarządowe lub jednostki sektora finansów publicznych będą mogły pozyskać dofinansowanie). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: W.3.3.1 Liczba wydarzeń kształtujących świadomość ekologiczną dzieci

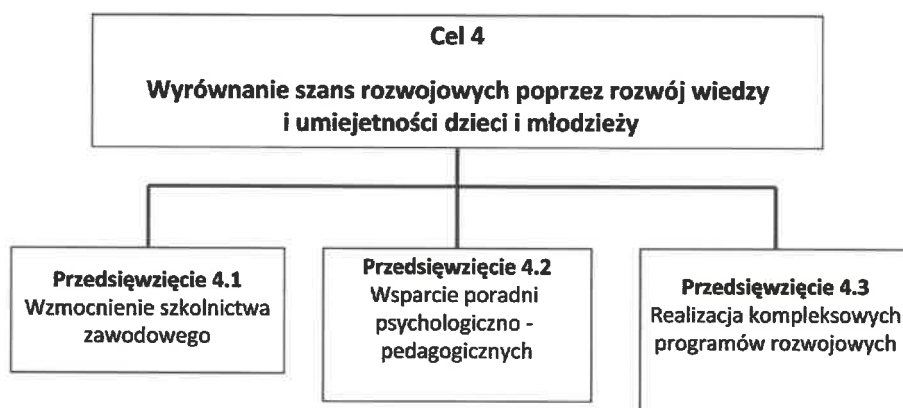
Wskaźnik rezultatu: R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami

Cel 4 Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży

Przeprowadzenie szeregu form konsultacyjnych wyraźnie wskazuje na potrzebę działania w zakresie wzrostu oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój indywidualnych uzdolnień dzieci i młodzieży szkolnej, wykraczającej poza edukację systemową prowadzoną w placówkach oświatowych. W szczególności takie braki zostały zgłoszone przez edukatorów, którzy na codzień pracują z młodym pokoleniem oraz bezpośrednio przez dzieci i młodzież zamieszkujące w mniejszych miejscowościach i gminach wiejskich należących do OLGD (we wskazanych miejscach zauważa się najmniejsze możliwości rozwoju edukacji ponadprogramowej). LSR chcąc rozwiązać zgłaszane problemy przewiduje wsparcie finansowe operacji mających na celu wyrównanie szans rozwojowych poprzez realizację zadań w obszarze szkolnictwa zawodowego i poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz wsparcie inicjatyw w zakresie zwiększenia oferty edukacyjnej poza ustawowo obowiązującą.

Realizacja celu w całości skierowana jest dla dzieci i młodzieży (osób poniżej 25 r.ż.).

Rysunek 6 Podział celu 4 na przedsięwzięcia

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Przedsięwzięcie 4.1 „Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego” – przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez wspieranie działań w obszarze szkolnictwa zawodowego rozumianego jako działania mające na celu zapewnienie wiedzy, know-how, umiejętności lub kompetencji wymaganych w określonych zawodach, a w ogólnym ujęciu na rynku pracy. Przykładowe działania to kursy zawodowe, kursy umiejętności, turnusy, szkolenia, warsztaty, forum wymiany doświadczeń, doradztwo, spotkania informacyjne przyczyniające się do prostszego wejścia na rynek pracy i odnalezienie się w nim. Przedsięwzięcie przeznaczone jest dla dzieci i młodzieży poza systemem szkolnym. **Przedsięwzięcie wpisuje się Europejski Funduszu Społeczny Plus (EFS+), ponieważ dotyczy wspierania szkolnictwa zawodowego, które jest zakresem celu ww. funduszu dotyczącego wspierania równego dostępu do dobrej jakości edukacji, włączającego kształcenia i szkolenia.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta (JST) dzięki, której będzie mógł pozyskać dużą kwotę wsparcia). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: PLFCO04 Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem

Wskaźnik rezultatu: PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu

Przedsięwzięcie 4.2 „Wsparcie poradni psychologiczno – pedagogicznych” – przedsięwzięcie zostanie zrealizowane poprzez wsparcie operacji polegających na diagnozowaniu dzieci i młodzieży, wydawaniu opinii i orzeczeń dotyczących wychowania, udzieleniu pomocy bezpośredniej uczniom oraz rodzicom, prowadzeniu poradnictwa, konsultacji, terapii. Operacje nie powinny dotyczyć ww. działań na zasadzie pokrycia kosztów bieżącego funkcjonowania placówki. Powinny to być operacje wykraczające poza podstawową formę działania. **Zakres powyższego przedsięwzięcia, poprzez finansowanie poradni psychologiczno-pedagogicznej, wpisuje się w działania EFS+ dotyczący wspierania równego dostępu do dobrej jakości edukacji, włączającego kształcenia i szkolenia.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta

(JST) dzięki, której będzie mógł pozyskać dużą kwotę wsparcia). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem

Wskaźnik rezultatu: PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu

Przedsięwzięcie 4.3 „Realizacja kompleksowych programów rozwojowych” – realizacja przedsięwzięcia będzie polegała na wsparciu inicjatyw dotyczących działań przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, nauczycieli, rodziców, które będą miały wpływ na rozwój ich wiedzy, kompetencji, umiejętności uzdolnień i zainteresowań. Katalog działań jest szeroki, mogą to być działania m.in. takie jak: wsparcie uczniów w rozwijaniu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, społecznych i społeczno-emocjonalnych w tym innowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, cyfrowych w obszarze sztucznej inteligencji czy też działania społeczno-wychowawcze. **Poprzez wspieranie inicjatyw dotyczących realizacji kompleksowych programów rozwojowych, przedsięwzięcie bezpośrednio realizuje cel EFS+, ponieważ zakres funduszu jest tożsamy z zakresem przedsięwzięcia.** Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu (najbardziej dogodna forma dla beneficjenta (JST) dzięki, której będzie mógł pozyskać dużą kwotę wsparcia). Poziom wsparcia wskazany w procedurach naboru.

Wskaźnik produktu: PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem

Wskaźnik rezultatu: PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Pozostałe działania

Poza wyżej wymienionymi przedsięwzięciami przewiduje się także realizację zadań animacyjnych, które zostaną pokryte w ramach kosztów zarządzania. Poprzez realizację animacji związanej z LSR zakłada się szereg działań na rzecz lokalnej społeczności takich jak organizacja szkoleń, wydarzeń, konkursów, spotkań itp. Podejmowane działania będą mieć na celu przede wszystkim nabycie wiedzy, doświadczenia i umiejętności. Taka działalność jest niezbędna by wdrażać operacje z zakresu włączenia społecznego mieszkańców zachęcającego do większej aktywności w przyszłości na rzecz obszaru Stowarzyszenia OLGD. Skuteczna realizacja ww. działań uzyska efekt dodatni w postaci zainteresowania osób działalnością stowarzyszenia oraz przede wszystkim zachęci do przejęcia inicjatywy i rozbudzenia kreatywności w celu rozwoju swojego otoczenia. W przyszłości może mieć to duży wpływ na rodzaj oraz jakość zgłaszanych projektów, jak również na ich potencjał w dziedzinie realizowania celów lokalnej strategii rozwoju. Zgodnie z ideą podejścia Leader, nadrzędnym celem animacji jest budowanie kapitału społecznego, co poprzez liczne inicjatywy, które zostaną podejmowane w ramach bieżących potrzeb, będzie realne do osiągnięcia i z pewnością w przyszłości wpłyną na rozwój obszaru OLGD.

Tabela 13 Cele, źródła ich finansowania, beneficjenci oraz grupy docelowe

Cel	Przedsięwzięcie	Beneficjent	Grupa docelowa	Sposób realizacji	Źródło finansowania
C.1 Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji	P.1.1 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez Jednostki Samorządu Terytorialnego	Jednostki Samorządu Terytorialnego	mieszkańcy	konkurs	EFROW
	P.1.2 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące Jednostkami Samorządu	podmioty niebędące Jednostkami Samorządu	mieszkańcy	projekt grantowy	EFROW

	Samorządu Terytorialnego	Terytorialnego			
	P.1.3 Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji	przedsiębiorcy, osoby fizyczne - mieszkańcy	przedsiębiorcy, osoby fizyczne (mieszkańcy)	konkurs	EFRROW
C.2 Wzrost aktywności mieszkańców w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego	P.2.1 Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych.	organizacje pozarządowe	mieszkańcy w tym ludzie młodzi i seniorzy	projekt grantowy	EFRROW
	P.2.2 Poprawa dostępu do kultury i zachowanie dziedzictwa lokalnego	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	projekt grantowy	EFRROW
	P.2.3 Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych	przedsiębiorcy, osoby fizyczne - mieszkańcy	przedsiębiorcy, osoby fizyczne (mieszkańcy)	konkurs	EFRROW
	P.2.4 Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji	organizacje pozarządowe/ OLGD	mieszkańcy, liderzy w tym osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs/operacja własna	EFRROW
	P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru	organizacje pozarządowe, Jednostki Sektora Finansów Publicznych	mieszkańcy	konkurs/ projekt grantowy	EFRROW
C.3 Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD	P.3.1 Ochrona powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków - termomodernizacja wraz z elementami OZE	Jednostki Samorządu Terytorialnego	mieszkańcy	konkurs	EFRR
	P.3.2 Podejmowanie i rozwijanie zasobooszczędnej działalności gospodarczej	przedsiębiorcy, osoby fizyczne - mieszkańcy	przedsiębiorcy, osoby fizyczne (mieszkańcy)	konkurs	EFRROW
	P.3.3 Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci	organizacje pozarządowe/ OLGD	mieszkańcy	konkurs/operacja własna	EFRROW
C.4 Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży	P.4.1 Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego	Jednostki Samorządu Terytorialnego	szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, uczniowie i nauczyciele, pracownicy w/w szkół.	konkurs	EFS+
	P.4.2 Wsparcie poradni psychologiczno – pedagogicznych	Jednostki Samorządu Terytorialnego	dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniowie	konkurs	EFS+

			szkół i placówek systemu oświaty, nauczyciele i pracownicy szkół i placówek systemu oświaty, rodzice /opiekunowie		
	P.4.3 Realizacja kompleksowych programów rozwojowych	Jednostki Samorządu Terytorialnego	szkoły prowadzące kształcenie ogólne, uczniowie, nauczyciele, pracownicy w/w szkół	konkurs	EFS+

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Tabela 14 Wskaźniki produktów i zakładane wartości

Przedsię- wzięcie	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023	Stan docelowy 2027	Źródło danych
P.1.1	W.1.1.1 Liczba operacji polegających na budowie, przebudowie lub wyposażeniu małej infrastruktury gminnej lub powiatowej	szt.	0	8	Dane OLGD
P.1.2	W.1.2.1 Liczba operacji polegających na budowie, przebudowie lub wyposażeniu małej infrastruktury ogólnodostępnej	szt.	0	30	Dane OLGD
P.1.3	W.1.3.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w sektorze sportu i rekreacji	szt.	0	3	Dane OLGD
	W.1.3.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w sektorze sportu i rekreacji	szt.	0	4	Dane OLGD
P.2.1	W.2.1.1 Liczba szkoleń	szt.	0	6	Dane OLGD
P.2.2	W.2.2.1 Liczba operacji służących zachowaniu dziedzictwa lokalnego oraz ułatwiających dostęp do kultury	szt.	0	24	Dane OLGD
P.2.3	W.2.3.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa usługowego w tym rzemiosł różnych	szt.	0	5	Dane OLGD
	W.2.3.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa usługowego w tym rzemiosł różnych	szt.	0	5	Dane OLGD
P.2.4	W.2.4.1 Liczba wydarzeń aktywizacyjnych	szt.	0	3	Dane OLGD

P.2.5	W.2.5.1 Liczba zrealizowanych projektów z partnerami spoza obszaru	szt.	0	1	Dane OLGD	własne
	W.2.5.2 Liczba zrealizowanych projektów w partnerstwie	szt.	0	3	Dane OLGD	własne
P.3.1	WLWK - PLRO023 Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	0	7	Dane OLGD	własne
P.3.2	W.3.2.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego zasobooszczędnego przedsiębiorstwa	szt.	0	2	Dane OLGD	własne
	W.3.2.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego zasobooszczędnego przedsiębiorstwa	szt.	0	5	Dane OLGD	własne
P.3.3	W.3.3.1 Liczba wydarzeń kształtujących świadomość ekologiczną dzieci	szt.	0	1	Dane OLGD	własne
P.4.1	PLFCO04 Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoba	0	60	Dane OLGD	własne
P.4.2 P.4.3	PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoba	0	210	Dane OLGD	własne

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Tabela 15 Wskaźniki rezultatu i zakładane wartości

Przedsię- wzięcie	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023	Stan docelowy 2027	Źródło danych
P.1.1 P.1.2 P.2.2 P.2.5	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.	liczba osób	0	2210	Dane własne OLGD
P.1.3 P.2.3 P.3.2	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	liczba utworzonych miejsc pracy, Liczba przedsiębiorstw	0	24	Dane własne OLGD
P.2.1 P.2.4 P.2.5 P.3.3	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	liczba osób	0	320	Dane własne OLGD
P.3.1	WLWK - RCR029 Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2/rok	0	100	Dane własne OLGD
P.4.1 P.4.2 P.4.3	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	osoba	0	270	Dane własne OLGD

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru

1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD, w tym przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze zwięzłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.

Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania jest stowarzyszeniem, posiada osobność prawną i działa na podstawie statutu, który reguluje wszystkie kluczowe sprawy związane z jej funkcjonowaniem. Władze Stowarzyszenia określone w statucie to: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna oraz Rada. Z punktu widzenia realizacji i wdrażania LSR, w tym sposobu wyboru i oceny operacji, kluczowe znaczenie ma Rada, która pełni funkcję organu decyzyjnego w wyborze operacji do realizacji. Liczbę członków Rady, długość kadencji, kluczowe założenia, co do jej składu oraz sposób wyboru określa Statut. Rada jest wybierana przez Walne Zebrania Członków. Szczegółowe zasady pracy Rady określa Regulamin Rady. Celem Regulaminu Rady jest uregulowanie wszystkich spraw związanych z wyborem operacji w taki sposób, żeby zapewnić przejrzystość, demokratyczność oraz jawność podejmowanych decyzji. Obsługę administracyjną działalności Stowarzyszenia OLGD prowadzi Biuro OLGD, które funkcjonuje na podstawie Regulaminu Biura Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”. Regulamin określa zadania poszczególnych pracowników, zależności i podległości pomiędzy pracownikami oraz relacje pomiędzy Biurem OLGD a Zarządem Stowarzyszenia oraz Radą.

Stowarzyszenie OLGD podejmuje działania, które prowadzą to tego, żeby sposób realizacji celów oraz zadań był opisany wewnętrznymi procedurami, dzięki temu wszystkie podejmowane działania są przewidywalne, transparentne oraz zapewniają dobre efekty. Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia OLGD do kompetencji Zarządu należy „uchwalanie LSR oraz regulaminów wewnętrznych” (§ 5, punkt 5k).

Kluczowym dokumentem związanym z prowadzeniem naborów realizowanych w formie konkursów jest Procedura oceny i wyboru wniosków składanych przez podmioty inne niż OLGD. Celem tego dokumentu jest uregulowanie następujących spraw związanych z naborami:

1. Ogłoszenie i nabór wniosków.
2. Zwołanie i rozpoczęcie posiedzenia Rady i sposób głosowania.
3. Ocena wstępna i ocena zgodności z LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia.
4. Ocena wg lokalnych kryteriów wyboru i wybór wniosków.
5. Przekazanie wyników oceny.
6. Przekazanie wniosków Zarządowi Województwa.
7. Procedura odwoławcza.
8. Udzielanie opinii w sprawie zmiany umowy przez beneficjenta

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.

Kryteria wyboru operacji LSR na lata 2023 – 2027 zostaną przygotowane w taki sposób, żeby jak najlepiej realizować określone cele oraz wskaźniki. Prace nad określeniem kryteriów będzie kontynuowała Grupa Robocza powołana przez Zarząd Stowarzyszenia OLGD. Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia OLGD do kompetencji zarządu należy „powoływanie sekcji i zespołów do poszczególnych prac i zagadnień” (§ 5, punkt 5f) Grupa Robocza przygotowała projekt LSR oraz uczestniczyła w procesie jej konsultacji na każdym etapie, dlatego posiada pełną wiedzę na temat potrzeb i potencjału obszaru LSR oraz celów i przedsięwzięć, które mają być realizowane. Kryteria wyboru opracowane przez Grupę Roboczą zostaną poddane konsultacjom społecznym wśród potencjalnych beneficjentów naborów organizowanych przez OLGD. Wnioski wypracowane na etapie konsultacji społecznych zostaną uwzględnione w ostatecznej wersji kryteriów wyboru, które zostaną poddane ocenie,

weryfikacji i ostatecznemu zatwierdzeniu przez Zarząd Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”. Na każdym etapie wdrażania LSR będzie możliwe wdrożenie procedury zmiany kryteriów wyboru operacji. Propozycję zmiany wraz ze szczegółowym uzasadnieniem jej konieczności należy zgłosić pisemnie w Biurze OLGD. Zgłoszona propozycja zmian zostanie przeanalizowana przez Zarząd Stowarzyszenia, który podejmie decyzję dotyczącą prowadzenia dalszych prac nad zmianami, lub odrzucenia wniosku o zmianę. W przypadku kontynuacji prac nad zaproponowanymi zmianami, pracownicy biura OLGD określą ich zakres, wpływ na realizację LSR oraz zgodność z wymaganiami odnośnie kryteriów zawartych w poszczególnych funduszach (EFRROW, EFRR, EFS+). Przygotowana przez pracowników biura OLGD propozycja zmian zostanie poddana konsultacjom społecznym. Wypracowane wnioski podczas konsultacji zostaną uwzględnione w ostatecznej wersji zmiany kryteriów, która zostanie przedstawiona Zarządowi OLGD do zatwierdzenia. Wszystkie procedury mające związek z ustanawianiem kryteriów oraz ich zmianą i wyborem muszą być przejrzyste, czyli zapewniające jawność postępowania. Procedury wyboru projektów muszą zapewnić rzetelność, czyli gwarantować, że każdy projekt zostanie oceniony zgodnie z obowiązującymi kryteriami i procedurami. Wszystkie osoby zaangażowane w wybór operacji będą bezstronne, czyli nie będą kierowały się innymi przesłankami, niż merytoryczne. Jednocześnie OLGD zagwarantuje równy dostęp do informacji o warunkach i sposobie wyboru projektów, co oznacza, że każdy potencjalny wnioskodawca uzyska takie same informacje na temat wymagań, jakie trzeba spełnić, aby uzyskać dofinansowanie.

Już na etapie przygotowania LSR uznano, że w kryteriach wyboru projektów należy uwzględnić następujące kluczowe zagadnienia dodatkowo premiujące następujące elementy:

- Zachęcanie podmiotów do współpracy poprzez realizację projektów partnerskich, wraz z innymi podmiotami. Analiza potencjału i potrzeb wskazała, że istnieje wiele organizacji pozarządowych, które realizowały w poprzedniej perspektywie zadania w ramach projektów grantowych. Jednak realizowały je samodzielnie. Dobry efekt, efekt synergii może mieć współpraca kilku podmiotów przy realizacji jednego projektu. Zachęcanie do wspólnej realizacji projektów, w ramach partnerstwa znajdzie się w kryteriach dotyczących następujących przedsięwzięć: *P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru* – jeśli zadanie będzie realizowane przez więcej niż jeden podmiot, w partnerstwie otrzyma dodatkowe punkty.
- Aktywizację ludzi młodych (do 25 roku życia) – analiza potrzeb i potencjału LSR wskazała na konieczność podejmowania konkretnych działań na rzecz osób młodych, w celu rozwiązania realnych problemów tej grupy wiekowej. Różne formy premiowania aktywizacji ludzi młodych zostaną zastosowane w następujących przedsięwzięciach: *P.2.1 Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych* – jeśli projekt będzie przeznaczony dla ludzi młodych otrzyma dodatkowe punkty.
- Aktywizacja seniorów, czyli mieszkańców, którzy ukończyli 60 lat - liczba osób starszych będzie rosła w najbliższych latach na obszarze LSR w bardzo szybkim tempie, dlatego jak wykazała diagnoza obszaru należy podjąć odpowiednie działania. Premiowanie projektów związanych z aktywizacją seniorów zostanie zastosowane w następujących przedsięwzięciach: *P.2.1 Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych* – jeśli projekt będzie zakładał bezpośrednie wsparcie dla seniorów, otrzyma dodatkowe punkty.
- Wsparcie dla kobiet, które zgodnie z diagnozą obszaru stanowią grupę osób w niekorzystnej sytuacji. W związku z potrzebą bezpośredniego wsparcia kobiet zakłada się premiowanie poprzez przyznawanie dodatkowych punktów projektów i zadań realizowanych w ramach następujących przedsięwzięć: *P.1.3 Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji* – kobiety, które będą chciały założyć działalność gospodarczą otrzymają dodatkowe punkty, których nie otrzymają mężczyźni. Przedsiębiorcy, którzy zamierzają rozwijać działalność gospodarczą otrzymają dodatkowe punkty, jeśli planują utworzyć miejsca pracy przeznaczone dla kobiet. *P.2.3 Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych* – kobiety, które będą chciały założyć działalność gospodarczą otrzymają

• dodatkowe punkty, których nie otrzymają mężczyźni. Przedsiębiorcy, którzy zamierzają rozwijać działalność gospodarczą otrzymają dodatkowe punkty, jeśli planują utworzyć miejsca pracy przeznaczone dla kobiet.

P.3.2 Podejmowanie i rozwijanie zasobooszczędnej działalności gospodarczej – kobiety, które będą chciały założyć działalność gospodarczą otrzymają dodatkowe punkty, których nie otrzymają mężczyźni. Przedsiębiorcy, którzy zamierzają rozwijać działalność gospodarczą otrzymają dodatkowe punkty, jeśli planują utworzyć miejsca pracy przeznaczone dla kobiet.

- Adresowanie projektu do więcej niż tylko jednej grupy wiekowej, tak zwany międzypokoleniowy charakter projektu – analiza obszaru LSR wskazała na potrzebę integracji różnych grup wiekowych, dzięki temu nastąpi wymiana doświadczeń oraz tworzenie się więzi i relacji międzypokoleniowych. Dlatego zakłada się premiowanie projektów realizujących takie założenia w następujących przedsięwzięciach: *P.2.2 Poprawa dostępu do kultury i zachowanie dziedzictwa lokalnego* – projekty adresowane zarówno/jednocześnie do młodzieży, jak i seniorów otrzymają dodatkowe punkty. *P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru* – projekty adresowane zarówno do młodzieży, jak i seniorów otrzymają dodatkowe punkty.

Ponieważ realizacja LSR jest wielofunduszowa, podczas ustanawiania kryteriów wyboru projektów zostanie zachowana zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu (EFRR lub EFS+). Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Oznacza to, że zostanie przyjęta metodyka oraz rodzaje kryteriów odpowiednie dla danego funduszu.

3. Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji zostanie uwzględniona innowacyjność oraz przedstawienie ich definicji i zasad oceny, a także operacji realizowanych w partnerstwie na obszarze LSR, o ile zostały przewidziane w LSR.

Innowacyjność jest bardzo ważnym elementem związanym z wdrażaniem LSR, ponieważ pozwala osiągnąć przy pomocy nowych rozwiązań najlepsze efekty związane z rozwojem lokalnym kierowanym przez społeczność. Kluczowe dla możliwości oceny innowacyjności jest jej odpowiednie zdefiniowanie. Jest wiele funkcjonujących definicji innowacyjności, często bardzo złożonych i skomplikowanych. Oczywiście w zależności od dziedziny i sfery życia innowacyjność można rozumieć w nieco inny sposób. Warto także rozważać innowacyjność w kontekście lokalnym, w kontekście obszaru na którym jest realizowana LSR. W kontekście realizacji LSR innowacyjność oznacza: *„zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny)”*.

Innowacyjność zostanie uwzględniona w kryteriach wyboru projektów w następujących przedsięwzięciach:

- P.1.1 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez Jednostki Samorządu Terytorialnego
- P.1.2 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące Jednostkami Samorządu Terytorialnego
- P.1.3 Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji
- P.2.3 Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych
- P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru
- P.3.2 Podejmowanie i rozwijanie zasobooszczędnej działalności gospodarczej

Ocena innowacyjności nie jest prostym zadaniem, ponieważ należy odnieść się do szerszego lokalnego tła. Skoro należy stwierdzić, czy dany projekt jest innowacyjny, trzeba zobaczyć czy podobne rozwiązania nie są już stosowane na obszarze LSR. Ponadto skala innowacyjności dwóch projektów może być zróżnicowana, zarówno

jeden, jak i drugi mogą być innowacyjne, tylko w różnej mierze. Dlatego podczas oceny należy wartościować poziom innowacyjności i przyznawać adekwatną do jego poziomu liczbę punktów.

4. Informacja o ewentualnej realizacji projektów grantowych, w tym projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi lub operacji własnych lub operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami spoza obszaru danej LSR.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w niniejszym dokumencie Lokalna Grupa Działania zamierza realizować **projekty grantowe** w ramach następujących przedsięwzięć:

- P.1.2 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące Jednostkami Samorządu Terytorialnego,
- P.2.1 Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych,
- P.2.2 Poprawa dostępu do kultury i zachowanie dziedzictwa lokalnego,
- P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru,

Realizacja projektów grantowych będzie się odbywała zgodnie z jasno określonymi zasadami, które zostały zawarte w dokumencie Procedura wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitorowania i kontroli. Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” posiada bardzo dobre i bogate doświadczenie związane z realizacją projektów grantowych, związanych z wdrażaniem poprzedniej Lokalnej Strategii Rozwoju. Nabory cieszyły się dużym zainteresowaniem, zadania były realizowane i rozliczane w prawidłowy sposób. Zarówno OLGD, jak i organizacje pozarządowe zdobyły duże doświadczenie i kompetencje w realizacji tego typu zadań w ramach projektów grantowych. Podstawą decyzji dotyczącej realizacji wyżej wymienionych przedsięwzięć poprzez projekty grantowe było zastosowanie najbardziej skutecznej metody osiągnięcia zakładanych celów. Beneficjentami tych przedsięwzięć mają być organizacje pozarządowe a odbiorcami mieszkańcy obszaru LSR. Dlatego uznano, że projekt grantowy jest najbardziej skuteczną formą realizacji tych przedsięwzięć. Taka forma prowadzi do aktywizacji organizacji pozarządowych, które są gotowe realizować operacje na rzecz społeczności lokalnej, w której są najczęściej osadzone i bardzo dobrze znają jej potrzeby. Jak wskazała analiza potencjału i potrzeb znajdująca się w IV rozdziale niniejszego dokumentu, na obszarze LSR działa wiele organizacji z trzeciego sektora, które aktywnie pracują na rzecz seniorów, młodzieży oraz zachowania dziedzictwa lokalnego – kulturowego, przyrodniczego, kulinarnego. Biorąc pod uwagę ten fakt oraz doświadczenia związane z realizacją projektów grantowych w poprzedniej perspektywie finansowej nabory z całą pewnością będą cieszyły się dużym powodzeniem. Ponadto uznano, że realizacja przedsięwzięcia P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru w ramach projektu grantowego pozwoli zachęcić organizacje pozarządowe do wspólnej realizacji zadań, co przyczyni się do wzajemnego wzrostu wiedzy, kompetencji i doświadczenia tych organizacji.

Stowarzyszenie OLGD zamierza realizować także **operacje własne** w ramach następujących przedsięwzięć:

- P.2.4 Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji
- P.3.3 Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci.

Stowarzyszenie OLGD w związku z opracowaniem LSR oraz przeprowadzeniem konsultacji społecznych poprzez różnorodne formy, posiada olbrzymi zasób wiedzy na temat lokalnej społeczności, liderów oraz grupy znajdującej się w niekorzystnej sytuacji. Dlatego uznano, że działania związane z aktywizacją oraz kształtowaniem świadomości dzieci może zostać zrealizowane przez Ostrzeszowską Lokalną Grupę Działania w ramach operacji własnych. Ponadto należy wskazać, że podczas wyboru projektów przewiduje się premiować projekty zgodne z założeniami inicjatywy **Nowy Europejski Bauhaus (NEB)**, która powstała za sprawą przewodniczącej Komisji Europejskiej. Jej celem jest zniesienie granic pomiędzy nauką, technologią, kulturą i integracją społeczną, po to, aby móc pozwolić projektantom znaleźć nowe rozwiązania codziennych problemów i poprawić jakość życia

mieszkańców. Zgodność z założeniami inicjatywy Nowy Europejski Bauhaus będzie oceniana i premiowana w projektach infrastrukturalnych w następujących przedsięwzięciach:

- P.1.1 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez Jednostki Samorządu Terytorialnego,
- P.1.2 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące Jednostkami Samorządu Terytorialnego,
- P.3.1 Ochrona powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków - termomodernizacja wraz z elementami OZE.

5. Oświadczenie Ostrzeszowskiej Lokalnej Grupy Działania dotyczące kryteriów wyboru projektów:

Projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ i EFRR, ponadto promowane poprzez przyznawanie dodatkowych punktów będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Rozdział VIII Plan działania

1. Charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągania poszczególnych celów i wskaźników

Cel 1. Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji

Zgodnie z przyjętym planem działania cel 1. zostanie osiągnięty poprzez realizację operacji w ramach trzech przedsięwzięć:

- P.1.1: Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego - 8 operacji zrealizowanych do 31 grudnia 2026 r.
- P.1.2: Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące jednostkami samorządu terytorialnego – 30 operacji zrealizowanych do 31 grudnia 2028 r.
- P.1.3: Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji – 8 operacji zrealizowanych do 31 grudnia 2027 r.

Całkowite osiągnięcie celu tj. zrealizowanie 46 operacji i osiągnięcie 100% wszystkich wskaźników nastąpi do 31 grudnia-2028 r.

Cel 2. Wzrost aktywności mieszkańców w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego.

Zgodnie z przyjętym planem działania cel 2. zostanie osiągnięty poprzez realizację operacji w ramach pięciu przedsięwzięć:

- P.2.1: Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych – 6 operacji zrealizowanych do 31 grudnia 2029 r.
 - P.2.2: Poprawa dostępu do kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego – 24 operacje zrealizowane do 31 grudnia 2029 r.
 - P.2.3: Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych – 11 operacji zrealizowanych do 31 grudnia 2028 r.
 - P.2.4: Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji – 3 operacje zrealizowane do 31 grudnia 2027 r.
 - P.2.5: Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru – 4 operacje zrealizowane do 31 grudnia 2029 r.
- Całkowite osiągnięcie celu tj. zrealizowanie łącznie 48 operacji i osiągnięcie 100 % wszystkich wskaźników nastąpi do 31 grudnia 2029 r.

Cel 3. Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD

Zgodnie z przyjętym planem działania cel 3. zostanie osiągnięty poprzez realizację operacji w ramach trzech przedsięwzięć:

- P.3.1 Ochrona powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków - termomodernizacja wraz z elementami OZE – 8 operacji zrealizowanych do 31 grudnia 2027 r.
- P.3.2 Podejmowanie i rozwijanie zasobooszczędnej działalności gospodarczej – 8 operacji zrealizowanych do 31 grudnia 2029 r.
- P.3.3 Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci – 1 operacja zrealizowana do końca 31 grudnia 2029 r.

Całkowite osiągnięcie celu tj. zrealizowanie łącznie 17 operacji i osiągnięcie 100 % wszystkich wskaźników nastąpi do 31 grudnia 2029 r.

Cel 4. Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży

- P.4.1 Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego – 60 uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem do 31 grudnia 2028 r.
- P.4.2 Wsparcie poradni psychologiczno – pedagogicznych – 70 uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem do 31 grudnia 2028 r.
- P.4.3 Realizacja kompleksowych programów rozwojowych – 140 uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem do 31 grudnia 2028 r.

Całkowite osiągnięcie celu tj. objęcie pomocą 270 osób co stanowi 100 % przyjętych wskaźników nastąpi do 31 grudnia 2028 r.

2. Wyszczególnienie kamieni milowych realizacji LSR

Umowa o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w § 9 ust. 1 i 2 wskazuje na dwa podstawowe terminy, tj. 30 czerwca 2026 r. i 31 grudnia 2027 r., w których udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w ramach PS WPR odpowiednio w wysokości 40% i 80% kwoty określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 (kwota wsparcia udzielona w ramach PS WPR) nie spowoduje obniżenia kwoty udzielonego wsparcia (kamienie milowe). W przypadku LSR dla obszaru OLGD do dnia 30 czerwca 2026 r. zaplanowane zostało wykorzystanie w ramach PS WPR kwoty 1 079 666, 73 EUR co stanowi 62 % całkowitej kwoty 1 750 000,00 obliczonej dla obszaru OLGD. W terminie do 31 grudnia 2027 r. zaplanowano w LSR wykorzystanie kwoty wsparcia w ramach PS WPR w wysokości 1 631 666, 66 EUR co stanowi 93 % całkowitej kwoty wsparcia w ramach PS WPR obliczonej dla obszaru OLGD. Takie zaplanowanie i wykonanie budżetu przeznaczanego na realizację LSR pozwala na wykorzystanie w całości kwoty określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 umowy ramowej. Tabela dotycząca planu działania znajduje się w załączniku nr 2.

Rozdział IX Plan finansowy LSR

1. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD:

Zgodnie z art. 32 rozporządzenia UE nr 1060/2021 rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) może być wspierany ze środków EFRROW, EFRR oraz EFS+, zwanych łącznie właściwymi EFSI. W przypadku Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru działania Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” (zwaną dalej LSR) źródłem finansowania wdrażania i zarządzania LSR będą trzy spośród pięciu Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) tj.:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) - alokacja środków: 553 593,60 euro
- Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) - alokacja środków: 831 626,10 euro

- Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)-alokacja środków: 2 162 500,00 euro
W przypadku Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki pochodzące z tego funduszu będą przyznawane na realizację LSR zgodnie z ustawą z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz. U. poz. 412). Środki przeznaczone na realizację LSR pochodzące z w/w funduszy będą wydatkowane w ramach dwóch podstawowych komponentów tj. wdrażania LSR i zarządzania LSR stanowiących razem realizację LSR. Podział środków na poszczególne komponenty (wdrażanie i zarządzanie LSR) uzależniony jest od liczby ludności wiejskiej zamieszkałej na obszarze objętym LSR i znajduje się w załączniku nr 3.

2. Powiązanie źródeł finansowania i planu działania z celami i przedsięwzięciami LSR

Tabela 16 Powiązanie źródeł finansowania i planu działania z celami i przedsięwzięciami LSR

Nazwa celu	Nazwa przedsięwzięcia	Źródło finansowania
Cel 1. Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji	P.1.1: Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez Jednostki Samorządu Terytorialnego	EFRROW
	P.1.2: Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące Jednostkami Samorządu Terytorialnego	
	P.1.3: Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji	
Cel 2. Wzrost aktywności mieszkańców w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego	P.2.1: Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych	EFRROW
	P.2.2: Poprawa dostępu do kultury i zachowanie dziedzictwa lokalnego	
	P.2.3: Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych	
	P.2.4: Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji	
	P.2.5: Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru	
Cel 3. Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD	P.3.1 Ochrona powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków - termomodernizacja wraz z elementami OZE	EFRR
	P.3.2 Podejmowanie i rozwijanie zasobooszczędnej działalności gospodarczej	EFRROW
	P.3.3 Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci	EFRROW
Cel 4. Wyrównywanie szans Rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży	P.4.1 Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego P.4.2 Wsparcie poradni psychologiczno – pedagogicznych P.4.3 Realizacja kompleksowych programów rozwojowych	EF5+

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

3. Plan wykorzystania budżetu LSR

Plan wykorzystania budżetu został ujęty w załączniku nr 4

4. Pozostałe potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR

Poza środkami finansowymi zaplanowanymi w budżecie przeznaczonym na realizację LSR pochodzącymi z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) dostępne są także inne źródła finansowania operacji wspierających osiągnięcie założonych w LSR celów.

Stowarzyszenie Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania realizując LSR zamierza ubiegać się także o pomoc finansową z następujących źródeł:

a. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)

W ramach programu „Ochrona zabytków” realizowanego przez Departament Ochrony Zabytków MKiDN pozyskane środki przeznaczone będą na operacje służące osiągnięciu Celu 2 LSR „Wzrost aktywności mieszkańców w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego”.

b. Narodowego Centrum Kultury (NCK)

Z programów dotacyjnych prowadzonych przez Narodowe Centrum Kultury Stowarzyszenie OLGD zamierza ubiegać się o wsparcie finansowe w ramach programu „Bardzo Młoda Kultura”, którego założeniem jest wykorzystanie metod edukacji kulturowej do animowania zmian społecznych przyczyniając się do kreatywnego, sprawczego i innowacyjnego działania młodzieży. Program ten służy także kształtowaniu wśród młodzieży umiejętności współpracy, zaufania społecznego i odpowiedzialności. Fundusze pozyskane z tego programu przeznaczone zostaną na realizację operacji wspomagających osiągnięcie Celu 4 LSR „Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży”

c. Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (PAFW)

Fundacja wspiera organizacje pozarządowe m.in. poprzez wdrażanie tzw. ścieżek, z których druga nazywa się „EURO-NGO+”. Dzięki wsparciu uzyskanemu w ramach w/w drugiej ścieżki Stowarzyszenie OLGD zamierza wesprzeć proces budowania partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze objętym LSR oraz podnosić ich kompetencje i umiejętności w zakresie aplikowania o środki unijne.

Rozdział X Monitoring i ewaluacja

Wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność planowane jest na długi okres czasu, w ramach, którego bardzo prawdopodobne jest wystąpienie nieprzewidzianych zdarzeń mających bezpośrednie oddziaływanie na realizację założonych celów, przedsięwzięć i odpowiadającym im wskaźnikom. W celu wykluczenia ewentualnych zagrożeń i zapewnienia wysokiej skuteczności i efektywności podejmowanych działań przygotowano procedurę dokonywania monitoringu oraz ewaluacji wskazując główne elementy podlegające badaniom oraz wskazując podmioty ją przeprowadzające.

Najważniejszym celem monitoringu i ewaluacji jest zebranie informacji przydatnych do skuteczniejszego zarządzania i wdrażania LSR oraz poprawnego działania Stowarzyszenia OLGD. Stały monitoring zebranych danych oraz wprowadzenia niezbędnych korekt zapewnia zdolność Stowarzyszenia OLGD do realizacji strategii wraz z założonymi celami w sposób sprawny i skuteczny. Proces ten składa się z dwóch elementów:

- Monitoring będzie procesem stałego kontrolowania, czy realizacja strategii przebiega zgodnie z założeniami, poprzez systematyczne zbieranie oraz analizowanie danych dotyczących funkcjonowania Stowarzyszenia OLGD oraz stanu realizacji strategii, a także sposób ich pomiaru. Poza samym gromadzeniem informacji, procedura zakłada w jaki sposób zbiór ten zostanie wykorzystany.
- Ewaluacja ma na celu przede wszystkim ocenę wartości zgromadzonych w ramach monitoringu. Pozwala na przeprowadzenie analizy pomiędzy podejmowanymi inicjatywami, a rezultatami końcowymi, dzięki, której można sformułować rekomendacje na dalsze działania.

Procedura wykonywana będzie głównie przez Zarząd oraz pracowników Stowarzyszenia OLGD, jednak w przypadku ewentualnych potrzeb nie wyklucza się realizacji pewnych zadań przez organy zewnętrzne. Poprawność wykonywanych działań nie może być przeprowadzona bez udziału mieszkańców obszaru, a przede wszystkim wnioskodawców, a także beneficjentów oraz osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych. Jednak wiąże się to też z realną współpracą osób uczestniczących w przeprowadzanych badaniach, szczególnie przez udostępnianie danych oraz odpowiadanie na pytania w sposób zgodny z rzeczywistością. Procedura zakłada wykorzystanie odpowiednich metod oraz narzędzi dobranych w taki sposób, aby ich stosowanie było realne i możliwe do przeprowadzenia przez wyznaczonych wykonawców z uwzględnieniem pozyskania informacji jakościowych i ilościowych. Wszystkie pozyskane informacje zostaną wykorzystane do przygotowania rekomendacji, których wprowadzenie i stosowanie zapewni korektę pewnych działań, które mogłyby negatywnie oddziaływać przy wdrażaniu lokalnej strategii rozwoju. Jest to rozwiązanie w pewnym sensie przetestowane przez dotychczasowe doświadczenie Stowarzyszenia OLGD, które w ramach wdrażania PROW 2014-2020 stosowało podobne procedury i w ramach swoich doświadczeń może stwierdzić, że są to przydatne narzędzia, realnie wpływające na skuteczne wdrażanie, przeprowadzenie badań, weryfikację informacji oraz wprowadzenia ewentualnych zmian. Informacje pozyskiwane w ramach monitoringu były szczególnie przydatne przy tworzeniu sprawozdań, które OLGD miała obowiązek przygotowywać i składać do Urzędu Marszałkowskiego. Doświadczenie to będzie z pewnością wykorzystywane w przyszłym procesie oraz perspektywie finansowej.

1. Opis procedury monitoringu:

W ramach procesu monitoringu planuje się systematyczne zbieranie danych i ścisłe analizowanie informacji ilościowych i jakościowych na temat stanu wdrażania LSR oraz działania stowarzyszenia w aspekcie finansowym i rzeczowym. Pozyskane dane pozwolą na weryfikację czy podejmowane poszczególne działania nie odbiegają od wcześniej założonych celów. Monitoring będzie prowadzony na bieżąco, a jego głównym wykonawcą będzie Zarząd oraz pracownicy biura. Dane pozyskiwane będą przede wszystkim ze sprawozdań beneficjentów, rejestrów danych prowadzonych przez biuro OLGD, w tym przez rejestr ogłaszanych konkursów, rejestrów doradztw, list obecności, informacji na temat odwiedzin strony internetowej. Ocenę zebranych informacji będzie się analizować w stosunku do założonych wartości. Zachowanie zebranych informacji, które będą podstawą do przygotowania sprawozdań lub innych wymaganych raportów. Elementy podlegające monitoringowi:

Monitoring – Funkcjonowanie Stowarzyszenia OLGD

Tabela 17 Monitoring – Funkcjonowanie Stowarzyszenia OLGD

Elementy podlegające monitorowaniu	Wykonawca monitoringu	Źródła i metody zbierania danych	Czas i okres dokonania pomiaru	Analiza i ocena pozyskanych danych: wskaźniki
<u>Działania animacyjno - promocyjne OLGD:</u> czy jest zainteresowanie takimi działaniami oraz czy tematy są odpowiednio dobrane ?	Biuro OLGD	- lista obecności -ankieta -odbiorcy działań -portal społecznościowy OLGD -strona internetowa -plan komunikacji	czas pomiaru: -na bieżąco -po realizacji poszczególnych działań -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- stopień frekwencji uczestników działań w stosunku do zaplanowanej - wskaźnik: liczba interesantów korzystających z działania

<u>Doradztwo w biurze</u> OLGD: czy jest zainteresowanie doradztwem w Biurze OLGD oraz czy jest ono satysfakcjonujące?	Biuro OLGD	- karta doradztwa - ankieta	czas pomiaru: -na bieżąco -po realizacji poszczególnych działań -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- stopień frekwencji uczestników działań w stosunku do zaplanowanej - wskaźnik: liczba interesantów korzystających z działania
<u>Strona internetowa</u> OLGD: ilość odbiorców informacji zamieszczanych na stronie internetowej.	Biuro LGD	- strona internetowa OLGD - weryfikacja liczby wyświetleń strony internetowej OLGD	czas pomiaru: -na bieżąco -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- stopień liczby wyświetleń strony internetowej OLGD w stosunku do zaplanowanej - wskaźnik: Liczba wyświetleń strony internetowej OLGD
<u>Rada OLGD: czy skład Rady OLGD spełnia wymogi obowiązujących przepisów?</u>	Biuro OLGD	- weryfikacja składu Rady OLGD - uchwała WZC	czas pomiaru: -na bieżąco -przed oceną wniosku podczas konkursu (naboru) OLGD -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- zgodność składu Rady OLGD w stosunku do wymaganego - wskaźnik: prawidłowy skład Rady OLGD

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Monitoring – Wdrażanie LSR

Tabela 18 Monitoring – Wdrażanie LSR

Elementy podlegające monitorowaniu	Wykonawca monitoringu	Źródła i metody zbierania danych	Czas i okres dokonania pomiaru	Analiza i ocena pozyskanych danych: wskaźniki
<u>Realizacja założonych wskaźników:</u> czy w ramach rozliczonych operacji	Biuro OLGD	-ankiety/ sprawozdania beneficjentów - analiza dokumentów wewnętrznych	czas pomiaru: -na bieżąco -po wpłynięciu ankiety od beneficjenta -przed planowaną	- stopień realizacji wskaźników w ramach rozliczonych operacji w stosunku do zaplanowanego

realizowane są wskaźniki ?		OLGD	ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- wskaźnik: liczba zrealizowanych wskaźników w ramach rozliczonych operacji
<u>Realizacja wykorzystania budżetu OLGD</u> : czy środki przewidziane w ramach budżetu zostają przekazywane wnioskodawcą ?	Biuro OLGD Instytucja wdrażająca (UMWW)	-dokumenty OLGD -dokumenty instytucji wdrażającej (UMWW) - ankiet beneficjenta	czas pomiaru: -na bieżąco -po wpłynięciu ankiety od beneficjenta -po wpłynięciu danych z instytucji wdrażającej (UMWW) -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- stopień wydatkowania środków z budżetu w stosunku do zaplanowanego - wskaźnik: ilość wydatkowanych środków z budżetu
<u>Konkursy (nabory) OLGD</u> : czy ilość składanych wniosków pozwala na wykorzystanie kwoty z naboru ogłoszonego przez OLGD?	Biuro OLGD	-liczba złożonych wniosków, -karta doradztwa, -wywiad, obserwacja własna	czas pomiaru: -na bieżąco -po realizacji poszczególnych działań -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- stopień frekwencji uczestników działania w stosunku do zaplanowanej - wskaźnik: liczba potencjalnych wnioskodawców korzystających z doradztw
<u>Realizacja Planu Komunikacji</u> :	Biuro OLGD	- liczba osiągniętych wskaźników, - listy obecności, - karty doradztwa, - artykułu na stronach www, - wysłane maile	czas pomiaru: -na bieżąco -po realizacji poszczególnych działań -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	- stopień realizacji wykonania Planu Komunikacji - wskaźnik: liczba zrealizowanych działań zaplanowanych w ramach Planu Komunikacji

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

W przypadku odstępstw od założonego planu funkcjonowania Stowarzyszenia OLGD i wdrażania LSR zweryfikowanego na podstawie analizy i oceny pozyskanych danych, należy przygotować i zastosować program naprawczy w celu uzyskania założonych wskaźników i rezultatów.

2. Opis procedury ewaluacji:

Procedura ewaluacji ma przede wszystkim pomóc w uzyskaniu odpowiedzi na pytanie czy realizacja zaplanowanych działań przyniosła zakładane efekty. Ewaluacja pozwoli na zweryfikowanie rzeczywistych i oczekiwanych efektów funkcjonowania OLGD oraz wdrażania LSR. Badania ewaluacyjne będą prowadzone z zachowaniem standardów takich jak:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora czy obszaru,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności programu czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych produktów,
- skuteczność – pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania wpływu zostały osiągnięte,
- użyteczność – pozwala ocenić, do jakiego stopnia produkty, rezultaty i oddziaływania programu odpowiadają potrzebom grupy docelowej,
- trwałość – pozwala ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem projektu będą trwałe po jego zakończeniu,

Uwzględniając moment kiedy ewaluacja będzie przeprowadzona można wskazać kilka jej rodzajów:

- Ewaluacja ex-ante (przeprowadzona przed rozpoczęciem realizacji interwencji) – celem badania jest poprawa jakości planowanej do uruchomienia interwencji.
- Ewaluacja on-going (prowadzona w trakcie wdrażania interwencji) – celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów, w świetle wcześniej przeprowadzanej ewaluacji wstępnej, zwłaszcza pod względem dostarczanych produktów i osiągniętych rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych.
- Ewaluacja ex-post (prowadzona po zakończeniu realizacji interwencji) – celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności.

Ewaluacja będzie prowadzona w wyznaczonym terminie, uzależnionym od potrzeby uzyskania informacji do weryfikacji danych. Głównym organem do realizacji procedury jest Zarząd OLGD, jednak nie wyklucza się delegowania zadań na pracowników biura. Zarząd może także zlecić wykonanie ewaluacji podmiotom zewnętrznym. Obejmować będzie ona przede wszystkim ocenę działalności Stowarzyszenia OLGD, pracowników i funkcjonowanie biura, skuteczność działań animacyjno – promocyjnych, realizacji celów LSR, funkcjonowanie procedur. Elementy podlegające ewaluacji:

Ewaluacja – Funkcjonowanie Stowarzyszenia OLGD

Tabela 19 Ewaluacja – Funkcjonowanie Stowarzyszenia OLGD

Elementy podlegające monitorowaniu	Wykonawca monitoringu	Źródła i metody zbierania danych	Czas i okres dokonania pomiaru	Analiza i ocena pozyskanych danych: wskaźniki
Praca biura OLGD: jaka jest jakość pracy Biura OLGD?	Zarząd OLGD	-regulamin Biura OLGD -wyniki ankiet -raporty z czynności kontrolnych	czas pomiaru: po rozliczeniu każdego etapu w ramach funkcjonowania	- rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych

		przeprowadzanych przez organy zewnętrzne	Biura OLGD <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	w umowie - wskaźniki: ilość poprawnie wykonanych obowiązków
<u>Skuteczność animacji i promocji OLGD:</u> jaka jest jakość działań animacyjno-promocyjnych OLGD?	Biuro OLGD	-ankieta -portal społecznościowy OLGD -plan komunikacji	<u>czas pomiaru:</u> po zakończeniu każdego etapu w ramach funkcjonowania <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	- stopień zadowolenia odbiorców z jakości działań aktywizujących w stosunku do pożądanego - wskaźniki: pozytywna opinia odbiorców na temat jakości działania
<u>Doradztwo w Biurze OLGD:</u> jaka jest jakość doradztwa w Biurze OLGD?	Zarząd LGD	-analiza danych z ankiet -analiza kart doradztwa -analiza danych z planu komunikacji	<u>czas pomiaru:</u> po zakończeniu każdego konkursu (naboru) LGD <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	- stopień kompetencji doradztwa w Biurze LGD w stosunku do wymaganego - wskaźniki: kompetentne doradztwo w Biurze OLGD
<u>Realizacja planu komunikacji:</u> czy Plan Komunikacji jest realizowany zgodnie z założeniami ?	Biuro OLGD /podmiot zewnętrzny	- listy obecności, - karty doradztwa, - artykuły na stronach www, - wysłane maile	<u>czas pomiaru:</u> raz w roku <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	- stopień realizacji planu komunikacji w stosunku do założonego - wskaźniki: plan komunikacji jest realizowany zgodnie z założeniami

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Ewaluacja – wdrażanie LSR

Tabela 20 Ewaluacja – wdrażanie LSR

Elementy podlegające monitorowaniu	Wykonawca monitoringu	Źródła i metody zbierania danych	Czas i okres dokonania pomiaru	Analiza i ocena pozyskanych danych: wskaźniki
<u>cele i wskaźniki LSR:</u> jaki jest stopień realizacji celów i wskaźników?	Biuro OLGD /podmiot zewnętrzny	-ankieta beneficjenta -dane z monitoringu OLGD -plan działania - informacje udostępniane przez instytucję wdrażającą (UMWW)	czas pomiaru: -przed kamieniami milowymi -przed sprawozdaniem do instytucji wdrażającej (UMWW) -na koniec okresu realizacji LSR okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	- stopień realizacji wskaźników i celów w stosunku do założonego - wskaźniki: zaplanowany postęp w realizacji wskaźników i celów LSR
<u>Procedury i kryteria wyboru operacji:</u> jaka jest jakość stosowanych procedur oraz kryteriów wyboru operacji?	Biuro OLGD /podmiot zewnętrzny	- ankiety beneficjentów, - informacje pozyskane z weryfikacji naboru przez instytucję wdrażającą (UMWW)	czas pomiaru: - po zakończeniu naboru wniosków okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	- stopień skuteczności procedury i kryteriów wyboru operacji w stosunku do pożądanego - wskaźniki: skuteczna jakość procedury i kryteriów wyboru operacji przez Radę OLGD
<u>Realizacja budżetu OLGD:</u> jaki jest stopień realizacji wykorzystania budżetu?	Biuro OLGD /podmiot zewnętrzny	- dokumenty instytucji nadrzędnych (UMWW) -dokumenty OLGD -dane z monitoringu OLGD -plan działania	czas pomiaru: -przed kamieniami milowymi -przed sprawozdaniem do instytucji wdrażającej (UMWW) -na koniec okresu realizacji LSR okres pomiaru: obejmuje czas od	- stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do poziomu realizacji LSR oraz kwot wynikających z podpisania umów - wskaźniki: zakładany postęp

			ostatniej ewaluacji	w wykorzystaniu budżetu LSR
<u>Realizacja harmonogramu OLGD</u> - jaki jest stopień realizacji harmonogramu LSR?	Biuro OLGD /podmiot zewnętrzny	- dokumenty instytucji nadrzędnych (UMWW) -dokumenty OLGD -dane z monitoringu OLGD -plan działania	czas pomiaru: -przed kamieniami milowymi -przed sprawozdaniem do instytucji wdrażającej (UMWW) -na koniec okresu realizacji LSR okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	- ocena zgodności ogłoszonych i realizowanych projektów z harmonogramem - wskaźniki: sukcesywny postęp w realizacji harmonogramu LSR

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia OLGD

Załączniki do LSR

Załącznik nr 1. Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
657 000,00	P.1.1 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez Jednostki Samorządu Terytorialnego	mieszkańcy	konkurs
200 000,00	P.1.2 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące Jednostkami Samorządu Terytorialnego	mieszkańcy	grant
166 000,00	P.1.3 Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji	przedsiębiorcy, osoby fizyczne (mieszkańcy)	konkurs

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Wzrost aktywności mieszkańców w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego.	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
20 000,00	P.2.1 Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych	mieszkańcy, w tym ludzie młodzi i seniorzy	grant
160 000,00	P.2.2 Poprawa dostępu do kultury i zachowanie dziedzictwa lokalnego	mieszkańcy	grant
246 000,00	P.2.3 Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych	przedsiębiorcy, osoby fizyczne (mieszkańcy)	konkurs
25 000,00	P.2.4 Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji	mieszkańcy, liderzy w tym osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs / operacja własna
30 000,00	P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru	mieszkańcy	konkurs / grant

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
448 000,00	P.3.1 Ochrona powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków - termomodernizacja wraz z elementami OZE	mieszkańcy	konkurs
221 000,00	P.3.2 Podejmowanie i rozwijanie zasobooszczędnej działalności gospodarczej	przedsiębiorcy, osoby fizyczne (mieszkańcy)	konkurs
25 000,00	P.3.3 Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci	dzieci	konkurs /operacja własna

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.4 Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
120 000,00	P.4.1 Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego	szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, uczniowie i nauczyciele, pracownicy w/w szkół.	konkurs
25 000,00	P.4.2 Wsparcie poradni psychologiczno – pedagogicznych	dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniowie szkół i placówek systemu oświaty, nauczyciele i pracownicy szkół i placówek systemu oświaty, rodzice /opiekunowie	konkurs
528 000,00	P.4.3 Realizacja kompleksowych programów rozwojowych	szkoły prowadzące kształcenie ogólne, uczniowie, nauczyciele, pracownicy w/w szkół	konkurs

Załącznik nr 2. Plan działania

CEL	lata	Nazwa wskaźnika	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
			Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastałąco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastałąco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastałąco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastałąco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastałąco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastałąco	
C.1.	Tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji														
Przedsięwzięcie P. 1.1 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez Jednostki Samorządu Terytorialnego	W.1.1.1 Liczba operacji polegających na budowie, przebudowie lub wyposażeniu małej infrastruktury gminnej lub powiatowej		0 SZT.	0%	8 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR
	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.		0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	800 OSÓB	.	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	PS WPR

Przedsięwzięcie P.1.2 Utworzenie lub modernizacja, wyposażenie małej infrastruktury realizowana przez podmioty niebędące jednostkami Samorządu Terytorialnego	W.1.2.1 Liczba operacji polegających na budowie, przebudowie lub wyposażeniu małej infrastruktury ogólnodostępnej	0 SZT.	0%	10 SZT.	33%	10 SZT.	67%	10 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR
	R.41PR łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	300 OSÓB	-	300 OSÓB	-	300 OSÓB	-	0 OSÓB	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.41PR														
Przedsięwzięcie P.1.3 Podjęcie i rozwój działalności gospodarczej działającej w obszarze sportu i rekreacji	W.1.3.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w sektorze sportu i rekreacji	0 SZT.	0%	3 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR

Wskaźnik rezultatu R.37	W.1.3.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w sektorze sportu i rekreacji	0 SZT.	0%	4 SZT	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR
	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	3 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.39	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	4 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	PS WPR

C.2. Wzrost aktywności mieszkańców w tym podniesienie poziomu wiedzy oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego.														
Przedsięwzięcie P.2.1 Realizacja warsztatów kompetencyjnych w tym warsztatów dla seniorów i ludzi młodych.	W.2.1.1 Liczba szkoleń	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	3 SZT.	50%	0 SZT.	50%	3 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR
	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	30 OSÓB	-	0 OSÓB	-	30 OSÓB	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.1PR														

[illegible]

	dzięki wsparciu z WPR.																			
Przedsięwzięcie P.2.3 Podejmowanie i rozwijanie działalności usługowej w szczególności rzemiosł różnych	W.2.3.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa usługowego w tym rzemiosł różnych	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	5 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR	100%	0 SZT.	100%			
	W.2.3.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa usługowego w tym rzemiosł różnych	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	5 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR	100%	0 SZT.	100%			
Wskaźnik rezultatu R.37	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	0 SZT.	-	5 SZT.	0 SZT.	-	PS WPR	-	0 SZT.	-			

	objęte wsparciem w ramach projektów WPR.																		
Wskaźnik rezultatu R.39	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwinionych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0 SZT.	-	0 SZT.	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	5 SZT.	-	0 SZT.	-				PS WPR	
Przedsięwzięcie P.2.4 Aktywizacja lokalnej społeczności, lokalnych liderów w tym osób i grup w niekorzystnej sytuacji	W.2.4.1 Liczba wydarzeń aktywizacyjnych	0 SZT.	0%	2 SZT.	67%	1 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%				PS WPR	

Wskaźnik rezultatu R.1PR	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	40 OSÓB	-	0 OSÓB	-	20 OSÓB	-	0 OSÓB	-	PS WPR

Przedsięwzięcie P.2.5 Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz rozwoju obszaru	W.2.5.1 Liczba zrealizowanych projektów z partnerami spoza obszaru	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	1 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR
	W.2.5.2 Liczba zrealizowanych projektów w partnerstwie	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	3 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.41PR	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	30 OSÓB	-	PS WPR

Wskaźnik rezultatu R.1PR	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	60 OSÓB	-	PS WPR

Poprawa jakości ochrony powietrza na obszarze OLGD.														
C.3. Przedsięwzięcie P.3.1 Ochrona powietrza poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków - wraz z elementami OZE	WLWK - PLR0023 Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	0 SZT.	0%	7 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	FEW
	WLWK - RCR029 Szacowana emisja gazów cieplarnianych	0 CO2/rok	-	0 CO2/rok	-	0 CO2/rok	-	100 CO2/rok	-	0 CO2/rok	-	0 CO2/rok	-	FEW
Przedsięwzięcie P.3.2 Podejmowanie i rozwijanie zasoboszczędnego gospodarstwa	W.3.2.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego zasoboszczędnego przedsiębiorstwa	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	2 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR
	W.3.2.2 Liczba operacji polegających na rozwroju istniejącego zasoboszczędnego przedsiębiorstwa	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	5 SZT.	100%	0 SZT.	100%	0 SZT.	100%	PS WPR

Wskaźnik rezultatu R.37	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	2 SZT.	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.39	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	0 SZT.	-	5 SZT.	-	PS WPR
Przedsięwzięcie P.3.3 Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci	W.3.3.1 Liczba wydarzeń kształtujących świadomość ekologiczną dzieci	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	0%	0 SZT.	100%	PS WPR

Wskaźnik rezultatu R.1PR	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.	0 OSÓB	0 OSÓB	0 OSÓB	0 OSÓB	0 OSÓB	0 OSÓB	0 OSÓB	140 OSÓB	-	PS WPR

C.4.	Wyrównywanie szans rozwojowych poprzez rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży												
	Przedsięwzięcie P.4.1 Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego	PLFCO04 Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	0 OSÓB	0%	60 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB
Wskaźnik rezultatu PLFCR01	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu		0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	60 OSÓB	-	0 OSÓB
Przedsięwzięcie P.4.2 Wsparcie poradni psychologiczno – pedagogicznych	PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem		0 OSÓB	0%	70 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB
													FEW
													FEW
													FEW

Wskaźnik rezultatu PLFCR01	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	70 OSÓB	-	0 OSÓB	-	FEW
Realizacja kompleksowych programów rozwojowych P.4.3	PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	0 OSÓB	0%	140 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	0 OSÓB	100%	FEW
Wskaźnik rezultatu PLFCR01	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	0 OSÓB	-	140 OSÓB	-	0 OSÓB	-	FEW

Załącznik nr 3. Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 750 000,00	448 000,00	673 000,00	2 871 000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	412 500,00	105 593,60	158 626,10	676 719,70
Razem	2 162 500,00	553 593,60	831 626,10	3 547 719,70
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW. ** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.				

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Śleszyński, J. Bański, M. Degórski, T. Komornicki, *Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych na 2018 rok. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, grudzień 2019*

Spis tabel

Tabela 1 Podstawowe dokumenty regulujące działanie OLGD	7
Tabela 2 Powierzchnia obszaru LSR oraz liczba mieszkańców obszaru LSR z podziałem na gminy.....	8
Tabela 3 Osoby bezrobotne, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w podziale na płeć i gminy	11
Tabela 4 Osoby pracujące na obszarze LSR	12
Tabela 5 Wykorzystanie partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR.....	17
Tabela 6 Powiązania między celami LSR	38
Tabela 7 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025.....	40
Tabela 8 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.....	41
Tabela 9 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.....	42
Tabela 10 Opis zgodności i komplementarności LSR z PS WPR na lata 2023-2027	42
Tabela 11 Opis zgodności i komplementarności LSR z EFS +	43
Tabela 12 Opis zgodności i komplementarności LSR z EFRR.....	43
Tabela 13 Cele, źródła ich finansowania, beneficjenci oraz grupy docelowe.....	53
Tabela 14 Wskaźniki produktów i zakładane wartości	56
Tabela 15 Wskaźniki rezultatu i zakładane wartości.....	58
Tabela 16 Powiązanie źródeł finansowania i planu działania z celami i przedsięwzięciami LSR	65
Tabela 17 Monitoring – Funkcjonowanie Stowarzyszenia OLGD	67
Tabela 18 Monitoring – Wdrażanie LSR.....	68
Tabela 19 Ewaluacja – Funkcjonowanie Stowarzyszenia OLGD	70
Tabela 20 Ewaluacja – wdrażanie LSR.....	72

Spis ilustracji/rysunków

Rysunek 1 Mapa obszaru objętego LSR	9
Rysunek 2 Cele LSR 2023-2027	44
Rysunek 3 Podział celu 1 na przedsięwzięcia.....	45
Rysunek 4 Podział celu 2 na przedsięwzięcia.....	47
Rysunek 5 Podział celu 3 na przedsięwzięcia.....	50
Rysunek 6 Podział celu 4 na przedsięwzięcia.....	52

Spis wykresów

Wykres 1 Stan ludności na obszarze LSR wg podziału na grupy wiekowe i płeć	8
Wykres 2 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg. sekcji PKD 2007 - sektor prywatny ...	23
Wykres 3 Porównanie stopu bezrobocia dla Polski, Wielkopolski i obszaru LSR.....	24
Wykres 4 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych według grup wieku na obszarze LSR	25
Wykres 5 Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych.....	29
Wykres 6 Procentowy udział kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem na koniec roku.....	32

Wykres 7 Liczba osób w wieku 60 + na obszarze LSR	33
Wykres 8 Prognoza liczby ludności w wieku 60 + na obszarze	34

